۷۸۶

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

مَا اٰتَاکُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْہُ وَمَا نَہٰکُمْ عَنْہُ فَانْتَھُوْا

المسمّٰی

مقامِ محمود

(مصنفہٗ)

شیخ التفسیر والحدیث علامہ مولانا محترم

محمود الحسن مرحوم ساکن کوترپان (علاقہ سدم)

(مرتبہ)

مولانا حبیب الرحمٰن بن مولانا محمود الحسن مرحوم دارالتصنیف رستم

(ضلع مردان)

(حمیدیہ پریس پشاور)

ھدیہ ۰-۱۲ روپیہ

(فهرست الرسالة)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

خطبه (۱)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى = ټول تعريفونه خدائے لره دى
او سلام دِ وى - دغو ائى په چو نږ بندګانو باندے - فَاَنَا حَبِيْبُ الرَّحْمٰنِ بِنِ مَوْلَانَا
شَيْخُ التَّفْسِيْرِ وَالْحَدِيْثِ - عَلَّامَه اَلْمَحْمُوْدُ الْحَسَنُ الْمَرْحُوْم = پس ما حبيب الرحمن،
چه ځوئ د شيخ التفسير او حديث لوئ عالم محمود الحسن حوئ يم -
وَجَدْتُ هٰذِهِ الرِّسَالَةَ فِىْ مَكْتَبِى الَّتِىْ كَانَتْ مَكْتُوْبَةً بِقَلَمِهٖ فِىْ سَنَةِ ۱۳۲۹ھ
ما دا رساله بخپله د پلار په کتب خانه کښ بيامونده - چه هغوئ بخپل قلم په سنه ۱۳۲۹ھ کښ ليکلے وه
وَهِىَ كَانَتْ مَمْلُوْءَةً بِدَلَائِلِ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ - فَاَحْبَبْتُ اَنْ اَنْشُرَهَا -
او دا د قرآن حديث په دلائلو باندے ډکه وه - نو ما خه اګنرله - چه دا خوره کړم - چه
لِفَائِدَةِ النَّاسِ وَلِحُصُوْلِ الثَّوَابِ - وَلِوَالِدِىَ الْمُكَرَّمِ عَسٰى اَنْ تَكُوْنَ -
خلق ترے فائده واخلى - او ځما د عزتمن پلار ثواب اوشى - کيدے شى چه دا
وَسِيْلَةً لِحُصُوْلِ الدَّرَجَاتِ لَهٗ فِى الْاٰخِرَةِ - وَلَهٗ حَقٌّ عَلَىَّ - لِاَنِّىْ فَسَّرْتُ
د دوئ د پاره د مرتبو د حاصِلولو په آخرت کښ ذريعه شى - او د دوئ په ما حق دے ځکه چه
الْقُرْاٰنَ وَشَرَحْتُ الْبُخَارِىَّ بِاِعَانَتِهٖ وَدُعَائِهٖ - وَكَانَ وَالِدِىْ اُسْتَاذِىْ
ما قرآن تفسير او د بخارى شرح د دوئ په امداد او دعا کړيدى - او ځما پلار ځما
اَوَّلًا - ثُمَّ اَرْسَلَنِىْ اِلٰى دَارِ الْعُلُوْمِ دِيُوْبَنْد - وَكُنْتُ صَغِيْرًا فِىْ اِثْنَاءِ عَشَرَ
رومبے استاد وو - بيا ئے ديوبند ته دو رکوالى په روحو کښ چه د دولسو کالو وم - الکلم
سَنَةً - فَفَرَغْتُ بَعْدَ عَشَرِ سِنِيْنَ - فَجِئْتُ اِلَى الْبَيْتِ - وَشَرَعْتُ الدَّرْسَ
ځ لس کاله پس د مدرسے نه فارغ شوم - او کور ته راغلم - نو په خپل جمات کښ م درس
فِىْ مَسْجِدِىْ - وَكُنْتُ اِذَا اُغْلِقَتْ بِىْ مَسْئَلَةٌ سَئَلْتُ مِنْ وَالِدِىْ - وَاسْتَفَدْتُ
شروع کړ - او چه په يو مسئلے کښ به بند شوم - نو د پلار نه به م پتوس ډير ډير کړاره
مِنْهُ مِرَارًا - وَكَانَ لِىْ اَخٌ صَغِيْرٌ اِسْمُهٗ خَلِيْلُ الرَّحْمٰنِ الْمَرْحُوْم - قَدْ فَرَغَ بَعْدِىْ مِنْ
کاوو - او ځما يو کشر رور وو - چه نوم ئے خليل الرحمن وو - ځما نه پس د دار العلوم ديوبند نه
دَارُ الْعُلُوْمِ دِيُوْبَنْد - فَاَرَدْنَا الْاِمْتِحَانَ مَوْلَوِىْ فَاضِلْ فِىْ سَنَةِ ۱۹۲۳ء وَكَانَ وَالِدِىْ

فارغ شه - مونږ دواړو د مولوی فاضل په سنه ۱۹۳۳ کښې اراده اوکړه - او پیا ئے په مونږ پلار
اَلْمُكَرَّمِ فَرِحًا مَسْرُورًا بِتَكْرَارِ الْكُتُبِ - وَكَانَ يَسْمَعُ مَا نُدَارِسُ بَيْنَنَا وَيَشْرَحُ
ډیر خوشالیده - چه مونږ به تکرار کاوو - او دوی به ځمونږ درس آوریده - او ځمونږ
لَنَا بَعْضَ الْمُغْلَقَاتِ - فَلِذَا وَاجِبٌ عَلَيْنَا اَنْ نَدْعُوا لَهُ اَنْ يَغْفِرَ اللهُ وَ يَرْفَعَ
گرانے به ئے اسانولے - نو په مونږ دا لازمه ده - چه دوئته دعا وکو - چه خدائے د دوی
دَرَجَاتِهِ - رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ - ÷ -
اوبخی - او د دوی درجے اوچتے کی - اے ځمونږ خدایه! ته ځمونږ دعا قبوله کے - ته دعاء اوریدونکے او عالم ئے =

(۲) (د رسالے شروع)

اَمَّا بَعْدُ - فَيَقُولُ الْعَبْدُ الْاَفْقَرُ اِلَى مَغْفِرَةِ اللهِ الْاَكْبَرِ - . . . . . .
د حمد و ثنا نه پس ډیر محتاج د لوئی خدائے د بخښے طرف ته وائی - څوك چه په قیامت
اَلْمُشْتَاقُ اِلَى شَفَاعَةِ النَّبِيِّ فِي الْمَحْشَرِ - الْحَنَفِيُّ مَذْهَبًا وَالنَّقْشَبَنْدِيُّ مَشْرَبًا
کښې د خوږ نبی د شفاعت شوق لری - چه په مذهب د ابو حنیفه دے - او طریقه نقشبندی ده
سَاكِنُ قَرْيَةِ كُوتَرِيَانْ فِي خِطَّةِ سَدُّهُومْ سَلَّمَهُ اللهُ الرَّحْمٰنُ سَنَةَ ۱۳۲۹ هـ -
څوك چه د کوتریان اوسیدونکے دے - چه د سدهوم اوسیدونکے دے - خدائے دے دا کلے محفوظ ساتی
اَلْمَحْمُودُ الْحَسَنُ اِسْمِي - وَالْحَسَنْ زَئِ قَبِيلَتِي الْمَعْرُوفُ الْاٰنَ عَلَى بَاچَا خَيْل - . . . .
زما نوم محمود الحسن دے - او قبیله مے حسن زی ده - چه نن ورځ دلته په باچا خیل مشهوره ده
فَهٰذِهِ رِسَالَةٌ وَجِيزَةٌ مُشْتَمِلَةٌ عَلَى الْمُقَدِّمَةِ وَثَلَاثَةِ مَقَاصِدَ وَخَاتِمَةٍ -
پس دا یوه وړه رساله ده - چه په دې کښې یوه مقدمه او درے مقصدونه دی او یوه خاتمه ده
وَسَمَّيْتُهُ بِاَحْسَنِ الْحُجَجِ لِدَفْعِ الْاَعْوَجِ - لِيَهَبَ اللهُ لِي بِثَوَابِهِ اَحْسَنَ الْفَرَجِ
او ما دے نوم خه دلائل د کوږ سړو د پاره کیخودو - چه خدائے ما ته د دې په ثواب کښې خه خوشالی
وَمَا تَوْفِيقِي اِلَّا بِاللهِ - وَهُوَ حَسْبِي وَنِعْمَ الْوَكِيلُ - ÷ -
او زما توفیق بے د خدائے د امداد نه نشته - او دے راله کافی او خه کارساز دے -

(۳) اَلْمُقَدِّمَةُ - دو مبتدا خبر دے -

اَمَّا الْمُقَدِّمَةُ فَفِيهِ ثَلَاثَةُ فُصُولٍ - اَلْفَصْلُ الْاَوَّلُ فِي وُجُوبِ الْعَمَلِ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيثِ

هرچه مقدمه ده - نو په یکښې درې فصلونه دي - اول فصل په دا یکښې دے چه په قرآن حدیث عمل واجب دے

وَالْفَصْلُ الثَّانِيْ فِيْ ثَوَابِ الْعَمَلِ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ - ÷ - . . . .

او دویم فصل په ثواب د عمل کښې دے - په قرآن حدیث باندے - ÷ -

وَالْفَصْلُ الثَّالِثُ فِيْ بَيَانِ عَذَابِ الْمُخَالِفِيْنَ عَنِ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

او دریم فصل په بیان د دیکښې دے - چه د قرآن حدیث نه د مخالفو خلقو عذاب ÷

اَلْمَقْصَدُ الْاَوَّلُ فِيْ بَيَانِ حُكْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ ظَهَرَ ثُبُوْتُهَا فِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

اول مقصد د هغې مسئلو په باره کښې دے - چه د کومو ثبوت په قرآن حدیث سره شوے دے

اَلْمَقْصَدُ الثَّانِيْ فِيْ بَيَانِ حُكْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ ظَهَرَ مُخَالَفَتُهَا عَنِ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

او دویم مقصد په بیان د حکم د هغې مسئلو کښې دے - چه د هغې قرآن حدیث نه مخالفت ثابت دے

وَالْمَقْصَدُ الثَّالِثُ فِيْ بَيَانِ حُكْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ لَا يُعْلَمُ مُخَالَفَتُهَا وَمُوَافَقَتُهَا

او دریم مقصد په بیان د حکم د هغې مسئلو کښې دے - چه د هغې مخالفت او موافقت

مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَخَاتِمَةٌ لِنَظَائِرِهَا - ÷ -

د قرآن حدیث نه نه وي معلوم - او په خاتمه کښې د دے قسم مثالونه دي -

اَلْفَصْلُ الْاَوَّلُ - فِيْ وُجُوْبِ الْعَمَلِ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ - قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی -

اول فصل - په وجوب د عمل کښې دے - په قرآن او حدیث باندے - خدائی وائی -

اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ - اَيِ الْوُلَاةَ وَالْعُلَمَاءَ

چه د الله تابعداری او د رسول تابعداری او د حاکمانو ستاسو تابعداري کوي مطلب حاکمان

لِاَنَّ اَمْرَهُمْ يَنْفُذُ عَلَى الْاُمَرَاءِ - فَاِنِ اخْتَلَفْتُمْ اَنْتُمْ وَالْوُلَاةُ فِيْ شَيْءٍ

او علمان دي - حکه چه حکمونه خو د حاکمانو په ذریعه چلیږي - بس که ستاسو د حاکمانو سره اختلاف د دین

مِنْ اُمُوْرِ الدِّيْنِ - فَرُدُّوْهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ - اَيِ ارْجِعُوْا اِلٰی كِتَابِ اللّٰهِ

په کارونو کښې راغے - نو د دے فیصله الله او رسول ته اوګرځوئ - غرض دا چه د قرآن او حدیث نه

وَالسُّنَّةِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ - فَاِنَّ الْاِيْمَانَ يُوْجِبُ

پته اولګوئ - که تاسو په الله او په ورځے د آخرت ایمان راوړئ - حکه چه ایمان خو تابعداري

اَلطَّاعَةَ دُوْنَ الْعِصْيَانِ - وَدَلَّتِ الْاٰيَةُ عَلٰی اَنَّ اِطَاعَةَ الْاُمَرَاءِ وَاجِبَةٌ

لازمه کوي - نه نافرماني - او د دے ایت نه د امیرانو تابعداري هم ضروري معلومه شوه

إِذَا وَافَقَ الْحَقَّ - فَإِذَا خَالَفُوْهُ - فَلَا طَاعَةَ لَهُمْ - لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

خو چه د حق موافق وی - او که د دے مخالف وی - نو بیا ئے تابعداری نشته - ځکه چه خود نبی وائی

لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوْقٍ فِيْ مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ - ذَالِكَ - أَيِ الرَّدُّ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

د خدائے په نافرمانئ کښ د مخلوق تابعداری نشته - دا قرآن او حدیث ته ستا خوګرځیدل ....

خَيْرٌ - عَاجِلًا - وَأَحْسَنُ تَأْوِيْلًا - عَاقِبَةً - (مدارك مع الاختصار)

غوره دی په دے دنیا کښ - او د دے خبرے آخر هم ښه دے - (د تفسیر مدارك تفسیر)

قَالَ الْعُلَمَاءُ فِي الْآيَةِ دَلِيْلٌ عَلَى أَنَّ مَنْ لَا يَعْتَقِدُ وُجُوْبَ طَاعَةِ اللّٰهِ وَ

عالمانو وئیلی - چه په دے آیت کښ دلیل دے چه څوك د خدائے د تابعدارئ د وجوب یقین نه لری - او

وَطَاعَةِ الرَّسُوْلِ - وَمُتَابَعَةِ السُّنَّةِ - وَالْحُكْمِ بِالْأَحَادِيْثِ الْوَارِدَةِ عَنِ

د غسے د رسول د تابعداری - او د خود نبی د جونس د تابعداری - او چه فیصله به د خود نبی په روایت شو

النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - لَا يَكُوْنُ مُؤْمِنًا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ - (خازن) وَمَا

احادیثو لیکی - نو دے په الله او د آخرت په ورځ ایمان راوړونکے نه دے - (خازن) او مونږ هیڅ

أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُوْلٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللّٰهِ - يَعْنِيْ بِأَمْرِ اللّٰهِ - وَالْمَعْنَى إِنَّمَا

رسول نه دے را لیږلے - مګر د دے د پاره چه خلق د خدائی په حکم د ده تابعداری اوکی - ګویا د رسول

وَجَبَتْ طَاعَةُ الرَّسُوْلِ بِأَمْرِ اللّٰهِ - لِأَنَّ اللّٰهَ أَذِنَ فِيْ ذَالِكَ - فَيَكُوْنُ

د خدائے د حکم په وجه ده - الله دا اجازت ورکړے دے - نو ثابته شوه - چه د رسول تابعداری

إِطَاعَةُ الرَّسُوْلِ إِطَاعَةُ اللّٰهِ - وَمَعْصِيَةُ الرَّسُوْلِ مَعْصِيَةُ اللّٰهِ —

د خدائی تابعداری ده - او د ده نافرمانی د خدائی نافرمانی ده - او دا ثابته شوه -

وَالْمَعْنَى - وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُوْلٍ إِلَّا فَرَضْتُ طَاعَتَهُ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتُهُ

چه ګویا خدائی په خلقو د رسول تابعداری فرض کړیده - او ته اے محمده د هغې ....

إِلَيْهِمْ - وَأَنْتَ يَا مُحَمَّدُ مِنَ الرُّسُلِ الَّذِيْنَ فَرَضْتُ طَاعَتَهُمْ عَلَى مَنْ

رسولانو نه ئے - چه په هغه خلقو ما د دوئی تابعداری فرض کړیوه - (خازن) - ....

أُرْسِلُوْا إِلَيْهِمْ - (خازن) وَكَانَتْهُ اِحْتَجَّ بِذَالِكَ عَلَى أَنَّ الَّذِيْ لَمْ يَرْضَ

دا د دے دلیل دے - چه څوك چه د خود نبی په حکم رضا نه وی - نو دے د رسول منکر دے -

بِحُكْمِهِ - وَإِنْ أَظْهَرَ الْإِسْلَامَ كَانَ كَافِرًا مُسْتَوْجِبَ الْقَتْلِ - وَتَقْرِيْرُهُ أَنَّ

اګر که په جبه اسلام منی - او دَ ده مرګ لازم دے - او چا چه د رسول تابعداری او اطاعت

اَنَّ اِرْسَالَ الرَّسُوْلِ لَمَّا لَمْ يَكُنْ اِلَّا لِيُطَاعَ كَانَ مَنْ لَمْ يُطِعْهُ وَلَمْ يَرْضَ

او نه کړه - نو هم چه پړه لازم وو - او د ده په حکم راضی نه شه - نو ګویا د ده رسالت ئے نه منی

بِحُكْمِهٖ لَمْ يَقْبَلْ رِسَالَتَهٗ - وَمَنْ كَانَ كَذَالِكَ كَانَ كَافِرًا مُسْتَوْجِبَ الْقَتْلِ (بيضاوى)

او چه څوک داسے وی - نو دے عملاً منکر او دَ قتل قابل دے - ....

وَقَالَ اللّٰهُ تعـ " فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ حَتّٰى يُحَكِّمُوْكَ فِيْمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ

او خدائے وائی - قسم دے په رب ستا - دوئ نشی مومنان کیدے - ترڅو چه د خپلو جهګړو فیصلے پتا نه کی

ثُمَّ لَا يَجِدُوْا فِيْ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا - فَعُلِمَ اَنَّ الْاِيْمَانَ

او بیا پدے فیصلو تنګسیا محسوس نه کی - او ځان ټول ده ته اُسپاری - نو معلومه شوه چه

بِتَحْكِيْمِ الرَّسُوْلِ فِيْ كُلِّ اَمْرٍ شَجَرَ بَيْنَ الْاُمَّةِ وَيَخْتَلِفُ فِيْهِ النَّاسُ مَعَ عَدَمِ

چه ایمان دَ رسول په فیصله په هر کار کښی کولو ته وائی - چه د دوئ په مینځ کښی جهګړه راشی -

حَرَجِ النَّفْسِ وَضِيْقِ الصَّدْرِ وَتَسْلِيْمِهٖ بِصَمِيْمِ الْقَلْبِ وَذَا بِاتِّبَاعِ السُّنَّةِ -

او بیا پدے فیصله د ده زړه خفقان او تنګی محسوس نه کی - او د زړه د اخلاص نه ځان خو د نبی ته

وَتَقْيِيْدِهِمَا عَلٰى تَحْكِيْمِ كُلِّ اِنْسَانٍ كَائِنًا مَنْ كَانَ - فَمَنْ حَكَّمَ غَيْرَهٗ - فَقَدْ خَرَجَ

اُسپاری - او دا د سنت په تابعداری او د ده د حکم په منلو د هر چا نه په محکمه کولو کیدے شی -

عَنْ دَائِرَةِ الْاِيْمَانِ - وَحُكْمُ الْاٰيَةِ اَكَّدَ اللّٰهُ بِيَمِيْنِهٖ - وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا

که د غیر نبی څوک هر څوک چه وی - او چه بل څوک د ده نه زیات غوره کی - نو د ایمان د دائرے نه اوت

وَلَا تَفَرَّقُوْا " قَالَ اللّٰهُ تعـ - قَدْ جَآءَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ نُوْرٌ وَّكِتَابٌ مُّبِيْنٌ يَّهْدِيْ

او دا خبره خدائے په قسم سره سخته کړه - او د خدائے رسئ ټول په جمع اُنیسئ - او

بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهٗ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ

ډلے ډلے کیږئ مه - تاسو ته د الله د طرف نه رڼا او کتاب بیانونکے راغے - په دے هغه چا ته

اِلَى النُّوْرِ بِاِذْنِهٖ وَيَهْدِيْهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ - وَهٰذَا الْكِتَابُ اَنْزَلْنَاهُ

هدایت کیږی - څوک چه د ده د رضا تابعداری کوی - چه د سلامتیا لارے دی - او دا

مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوْهُ وَاتَّقُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ - وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا

رڼا دوئ د تیرو نه رڼا ته راوباسی - د خدائے په حکم او دوئ ته د نیغے لارے هدایت کوی

اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَهُمْ ط - وَقَالَ اللّٰهُ تعـ - اِتَّبِعُوْا مَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ ...

او دا هغه کتاب دے چه مونږ نازل کړیدے - برکتي دے - پس د ده تابعداري کوئ - او د ده نه

وَلَا تَتَّبِعُوْا مِنْ دُوْنِهٖ اَوْلِيَاءَ قَلِيْلًا مَّا تَذَكَّرُوْنَ - وَقَالَ اللّٰهُ تعـ - وَاِنَّ

اولیرنکئ - یقیناً به په تاسو رحم اوشي - او فیصله کوئ په هغه قران چه الله نازل کړیدے - او د

هٰذَا صِرَاطِيْ مُسْتَقِيْمًا فَاتَّبِعُوْهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ

هغوی د
خپلو خواهشاتو تابعداري مکوئ - او خدائی وائی - تابعداري اوکئ د هغې قران چه تاسو ته

سَبِيْلِهٖ - ذٰلِكُمْ وَصّٰكُمْ بِهٖ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ -

نازل شویدے - او د ده نه سوا بل څوک دوستان مه نیسئ - لږ لتاسو نصیحت اخلی - او خدائے

وائی چه دا لیغه لار ده - د دے تابعداري اوکئ - او د نورو لارو تابعداري مکوئ - تاسو به د دے لار نه جدا کی - دا د خدائے تاسو ته

وَفِيْ هٰذِهِ الْاٰيَاتِ كُلِّهَا صِيَغُ الْاَمْرِ - وَهِيَ لِوُجُوْبِ الْعَمَلِ بِطَاعَةِ اللّٰهِ

حکم دے - یقیناً تاسو به پرهیزگار شئ = پدے ټولو ایتونو کښی د امر صیغے دی - چه د وجوب عمل د پاره دائی -

وَطَاعَةِ الرَّسُوْلِ ع - وَهُوَ عِبَارَةٌ عَنِ الْعَمَلِ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ - وَقَالَ عَلَيْهِ السلام

د الله او د رسول د تابعداري وجوب دے - او د دے مطلب دا دے - چه په قران او حدیث عمل اوکی - او خوږ نبی وئیلی چه

لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى يَكُوْنَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهٖ (رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ

تاسو کښی یو کس مومن نشی کیدے - ترڅو چه خپل خواهش محمد د سنت تابعدار نه کی - دا شرح السنة روایت کړیدے

وَقَالَ النَّوَوِيُّ فِيْ اَرْبَعِيْنِهٖ - هٰذَا حَدِيْثٌ صَحِيْحٌ رَوَيْنَاهُ فِيْ كِتَابِ الْحُجَّةِ

کړیدے - او نووی په اربعین کښی وائی - چه دا حدیث صحیح دے - مونږ په کتاب الحجة کښی په صحیح

بِاِسْنَادٍ صَحِيْحٍ مشکوٰة = فَلَزِمَ الْعَمَلُ بِجَمِيْعِ مَا جَاءَ بِهِ الرَّسُوْلُ - قُرْاٰنًا كَانَ

سند روایت کړیدے - مشکوٰة) نو ثابته شوه - چه د رسول په ټول راوړی دین عمل لازم دے

اَوْ حَدِيْثًا سِوَى الْمَنْسُوْخِ - لِاَنَّ مُدَّةَ عَمَلِهٖ قَدْ بُيِّنَ بِالنَّاسِخِ -

که قران وی او که حدیث وی - بے د منسوخ نه - ځکه چه د دے د عمل وخت د ناسخ په وجه ختم شته

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض - قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ تَعَلَّمَ كِتَابَ اللّٰهِ

د ابن عباس رض نه روایت دے - چه خوږ نبی ع وے - چا چه د خدائی کتاب زده که - بیائے د ده د خبرو

ثُمَّ اتَّبَعَ مَا فِيْهِ هَدَاهُ اللّٰهُ مِنَ الضَّلَالَةِ فِي الدِّيْنِ وَوَقَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سُوْءَ الْحِسَابِ

تابعداري اوکړه - نو دے به هغه امام وی او په دین کښی نه ګمراه کیګی - او په قیامت کښی به د ناکاره حساب نه بچ شی - ۞

وَفِیْ رِوَایَةٍ قَالَ مَنِ اقْتَدٰی بِکِتَابِ اللهِ لَا یَضِلُّ فِی الدُّنْیَا وَلَا یَشْقٰی فِی

او په یو روایت کښې دي چه خوږ نبي ﷺ. چاچه خدائی د کتاب تابعداری اوکړه گمراه به نه شي په دنیا کښې او نه به بدبخته شي اخرت

الْاٰخِرَةِ۔ ثُمَّ تَلَا هٰذِهِ الْاٰیَةَ۔ فَمَنْ تَبِعَ هُدَایَ فَلَا یَضِلُّ وَلَا یَشْقٰی (مشکوٰة)

کښې بیا دا ایت اولوستلو۔ چاچه زما د هدایت تابعداری اوکړه نه به گمراه شي او نه بد بخت۔ د انس رض نه روایت دے

عَنْ اَنَسٍ لَا یُؤْمِنُ اَحَدُکُمْ حَتّٰی اَکُوْنَ اَحَبَّ اِلَیْهِ مِنْ وَّالِدِهٖ وَوَلَدِهٖ

مؤمن یو د تاسو نه نشي کیدے۔ چه څو ورته د خپل پلار او ولاد او ټولو خلقو نه زیات محبوب نه شم۔

وَالنَّاسِ اَجْمَعِیْنَ۔ عَنْ شُرَیْحٍ رض قَالَ خَرَجَ عَلَیْنَا رَسُوْلُ اللهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ

د شریح نه روایت دے۔ وئې په مونږ خوږ نبي ﷺ راووت۔ وې وئیلے تاسو خدائی یو نه منئ؟۔

اَلَیْسَ تَشْهَدُوْنَ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَنِّیْ رَسُوْلُ اللهِ۔ قَالُوْا بَلٰی قَالَ

او ما رسول نه منئ؟ دوئ اووے وے نه۔ دوئ اووے۔ د قرآن یو طرف د خدائی سره

اِنَّ الْقُرْاٰنَ طَرَفُهٗ بِیَدِ اللهِ وَطَرَفُهٗ بِاَیْدِیْکُمْ فَتَمَسَّکُوْا بِهٖ فَاِنَّکُمْ لَنْ

دے۔ او بل یې ستاسو په لاس دے۔ نو دا کلک اونیسئ۔ پس تاسو به هیڅ کله گمراه نه شئ۔

تَضِلُّوْا وَلَنْ تَهْلِکُوْا بَعْدَهٗ اَبَدًا۔ وَقَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ کِتَابُ اللهِ

او نه به د دینه پس هلاک شئ۔ او خوږ نبي علیه السلام وئے۔ چه د خدائی کتاب کښې د مخکنو

فِیْهِ نَبَاُ مَا قَبْلَکُمْ وَخَبَرُ مَا بَعْدَکُمْ وَحُکْمُ مَا بَیْنَکُمْ هُوَ الْفَصْلُ لَیْسَ

خلقو خبرونه دي۔ او د روستنو ستاسو او ستاسو د مینځ فیصلے کوي۔ دا ټوکے نه دي۔

بِالْهَزْلِ مَنْ تَرَکَهٗ مِنْ جَبَّارٍ قَصَمَهُ اللهُ وَمَنِ ابْتَغَی الْهُدٰی فِیْ غَیْرِهٖ

فیصلے کوي۔ چاچه دا د غرور په وجه پریښوده۔ دے به الله هلاک کی۔ او چاچه د دة نه

اَضَلَّهُ اللهُ وَهُوَ الْحَبْلُ الْمَتِیْنُ وَهُوَ الذِّکْرُ الْحَکِیْمُ وَهُوَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِیْمُ

په غیر کښې هدایت طلب کړه۔ دے به الله گمراه کی۔ او دا کلک پړے دے۔ دا یادګیرنه او حکمت دے

وَهُوَ الَّذِیْ لَا یَزِیْغُ بِهِ الْاَهْوَاءُ وَلَا یَلْتَبِسُ بِهِ الْاَلْسِنَةُ وَلَا یَشْبَعُ

دا نیغه لاره ده۔ او د دة په وجه خواهشات نه کږیږي۔ او په دے په ژبو کښې گډوډ نه راځي

عَنْهُ الْعُلَمَاءُ وَلَا یَخْلَقُ مِنْ کَثْرَةِ الرَّدِّ وَلَا یَنْقَضِیْ عَجَائِبُهٗ وَهُوَ

او عالمان پرے نه مړیږي۔ او قرآن په ډیر لوستو نه زړیږي۔ او د دة عجائب نه ختمیږي۔ او د

الَّذِیْ لَمْ یَنْتَهِ الْجِنُّ اِذْ سَمِعَتْهُ حَتّٰی قَالُوْا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا یَهْدِیْ

إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ فَمَنْ قَالَ بِهِ صَدَقَ وَمَنْ عَمِلَ بِهِ أُجِرَ وَمَنْ
قرآن نه پیریږي او انکار ئې نه کړه - چه دا ئې داوریدو - تو دے چه دوی اووے . بیشکه مونږ عجیبه
حَكَمَ بِهِ عَدَلَ وَمَنْ دَعَا إِلَيْهِ يَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ -
قرآن واوریدو - چه نیغه لار ښئي - پس مونږ پدے ایمان راوړه - ځوک چه د قرآن خبرے کوی - دے رښتیا وائی
او ځوک چه پدے عمل کوی - ثواب مومی - او چه په دے فیصله کوی - انصاف کوی - او چه دے ته دعوت ورکوی دا لارے ته نیغے ئې کوی
عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ
د مالک نه چه د انس ځوئے دے - روایت دے چه خوږ نبی ؐ ووے - چه ما په تاسو کښی دوه څیزونه پریخودو - که
لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ - بِهِمَا كِتَابُ اللّٰهِ وَسُنَّةُ رَسُولِ اللّٰهِ - (موطا) =
تاسو دا او نیولو نو گمراه به نشئ - د خدائی کتاب او د خوږ نبی ؐ سنت (موطا) نو دا دواړه پریخودل د
فَتَرْكُ التَّمَسُّكِ بِهِمَا مُوجِبُ الضَّلَالِ وَالْهَلَاكِ - وَفِي التَّفْسِيرِ الْأَحْمَدِيِّ
گمراهئ سبب دے - او د هلاکت هم - او په تفسیر احمدی کښی دی - چه ظاهر ابو حنیفه ؒ نه سوال اوکړه
إِنَّ أَبَا حَنِيفَةَ سُئِلَ أَنَّ قَوْلَكَ إِذَا خَالَفَ كِتَابَ اللّٰهِ فَبِأَيِّ شَيْءٍ أَعْمَلُ؟
چه که ستا وینا د قرآن نه مخالفه وی - نو په کوم به عمل کوو؟ نو ده ووے - چه په قرآن -
فَقَالَ بِكِتَابِ اللّٰهِ - ثُمَّ سُئِلَ أَنَّهُ إِذَا خَالَفَ السُّنَّةَ - فَقَالَ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ
بیا ته سوال اوشه - چه که د حدیث نه مخالفه وی؟ ده ووے په حدیث به عمل کوئ - بیا سوال
ثُمَّ سُئِلَ إِذَا خَالَفَ قَوْلَ الصَّحَابَةِ - فَقَالَ بِقَوْلِ الصَّحَابَةِ - ثُمَّ سُئِلَ إِذَا
اوشه - چه که د صحابی مخالفه وی؟ ده ووے د صحابی په وینا عمل کوئ - بیا سوال اوشه
خَالَفَ التَّابِعِيَّ - فَقَالَ التَّابِعِيُّ رَجُلٌ وَأَنَا رَجُلٌ - وَهُوَ مَوْضِعٌ آخَرُ - مِنْهُ إِذَا
که د تابعی مخالفه وی - نو ده ووے چه هغه هم یو سړے دے - او زه هم یو سړے یم - او بل ځائے پکښی
اجْتَهَدَ الْمُجْتَهِدُ بِحُكْمٍ - ثُمَّ ظَهَرَ النَّصُّ بِخِلَافِهِ - يَعْنِي كَانَ نَازِلًا قَبْلَ الْاِجْتِهَادِ
چه که مجتهد یو حکم اوکه - بیا ورته معلومه شوه - چه دا حکم د نص نه مخالف دے چه هغه مخکښی دے
وَلَكِنْ ظَهَرَ الْآنَ بِأَنْ يَقِفَ عَلَيْهِ اتِّفَاقًا - فَإِنَّهُ يَجِبُ الْعَمَلُ بِالنَّصِّ وَيَسْقُطُ
خو او س معلوم شه - نو په نص به عمل کوی - او اجتهاد به پریخودے شی - لکه ابو حنیفه ؒ مثلاً یو
الْاِجْتِهَادُ كَأَبِي حَنِيفَةَ مَثَلًا يَحْكُمُ بِمَسْأَلَةِ الْاِجْتِهَادِ - ثُمَّ ظَهَرَ نَصٌّ بِخِلَافِهِ يَجِبُ
حکم د مسئلے اوکه - په اجتهاد باندے - بیا ورته د خلاف نص معلوم شه - نو په نص به عمل کوی -

الْعَمَلُ بِهٖ (تفسیر احمدی) فَعُلِمَ اَنَّ مَاْخَذَ دِیْنِ اللّٰهِ کِتَابُ اللّٰهِ وَحَدِیْثُ

پس معلومه شوه چه دَ ماخذ ائی دین د قران او حدیث د رسول ﷺ نه جوړ شوے دے۔ حکم چه

رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ - لِاَنَّ الصَّحَابَةَ خَیْرُ هٰذِهِ الْاُمَّةِ - وَاسْتَدَلُّوْا

اصحاب دَ امت غوره خلق دے۔ او دوی به دَ اختلاف په وخت کښې دلیل په قران او حدیث نیوه

عِنْدَ الْاِخْتِلَافِ بِالْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ - وَکَذَا عَمَلُ اِمَامِ الْاَئِمَّةِ وَاَقْدَمِ ...

او دَ غټو دَ امامانو لوئ امام او مجتهدانو مخکنی ابو حنیفه او دَ ده ټول دوستان په قران او

الْمُجْتَهِدِیْنَ اَبُوْ حَنِیْفَةَ وَاَصْحَابُهُمْ اَجْمَعِیْنَ اَقْدَمُ الْعَمَلِ بِالْکِتَابِ ثُمَّ بِالسُّنَّةِ

حدیث عمل دَ هر څه نه مخکښې کړیدے۔ او بیا به دَ اصحابو ؓ وینا منله۔ ....

ثُمَّ بِقَوْلِ الصَّحَابَةِ ثُمَّ السَّبِیْلُ اِلَی الْاِجْتِهَادِ عِنْدَ عَدَمِهَا کَجَوَازِ التَّیَمُّمِ عِنْدَ

بیا به چه په دیکښې خبره نوه۔ نو دوی اجتهاد کړیدے۔ لکه دا سے شوه۔ لکه د اوبو د نشت والی نو

عَدَمِ الْمَاءِ - فَاِنْ قِیْلَ - مَا سَبَقَ قَدْ دَلَّ عَلٰی اَنَّ الْکِتَابَ وَالسُّنَّةَ کَافِیَانِ

تیمم جائز دے۔ که څوک دا اعتراض اُکی چه دَ دے دلائلو نه خو دا معلومه شوه چه قران او حدیث د دین دپاره کافی

فِی الدِّیْنِ وَاِنَّ مَا لَمْ یَثْبُتْ بِاَحَدِهِمَا بِدْعَةٌ وَضَلَالَةٌ - فَکَیْفَ تَسْتَقِیْمُ

دی۔ او چه په دیکښې نوی ثابت۔ نو بیا خو دا بدعت او گمراهی شوه۔ سم دَ دے دَ فقه عالمان شرعی دلائل

قَوْلُ الْفُقَهَاءِ اَنَّ الْاَدِلَّةَ الشَّرْعِیَّةَ اَرْبَعَةٌ ؟ قُلْنَا لَابُدَّ لِلْاِجْمَاعِ مِنَ

څلور وائی؟ مونږ به دَ دے دا جواب اُوکو۔ چه دَ اجماع دپاره دَ قران یا حدیث سند پکار دے۔ او دَ قیاس

السَّنَدِ مِنْ اَحَدِهِمَا - وَلِلْقِیَاسِ مِنْ اَصْلٍ ثَابِتٍ بِاَحَدِهِمَا فَاِنَّهٗ مُظْهِرٌ

دپاره به هم دَ دینه اصل ثابت گوری۔ نو دا د اپه ظاهروونکی دی۔ ثابتونکی نه دی۔ ثابتونکی خو یې

لَا مُثْبِتٌ - فَمَرْجِعُ الْاَحْکَامِ وَمُثْبِتُهَا اِثْنَانِ فِی الْحَقِیْقَةِ - وَقَالَ سَیِّدُ الطَّائِفَةِ

حقیقت کښې قران حدیث دی۔ او مشر د صوفیانو سردار -

الصُّوْفِیَّةِ شَیْخُ جُنَیْدُ بَغْدَادِیْ اَلطُّرُقُ کُلُّهَا مَسْدُوْدَةٌ اِلَّا مَنِ اقْتَفٰی

شیخ جنید بغدادی وائی۔ چه ټولے لارے بندے دی۔ مگر صرف دَ خوږ نبی ﷺ د عمل په قدم تلل ضروری دی۔

اٰثَارَ الرَّسُوْلِ - وَقَالَ مَنْ لَمْ یَحْفَظِ الْقُرْاٰنَ - وَلَمْ یَکْتُبِ الْحَدِیْثَ لَا یُقْتَدٰی

او دے وائی۔ چه چا ته قران یاد نوی۔ او حدیث نه لیکی۔ د دے مقتدا ئی نه دے۔

فِیْ هٰذَا الْاَمْرِ - لِاَنَّ مَذْهَبَنَا هٰذَا مُقَیَّدٌ بِالْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ - وَقَالَ

په زړه کار کښې ـ ځکه چه حوړنه منذهب په قرآن حدیث کښې بند دے ـ او ابو سلیمان درانی وائی

أبو سليمان الداراني رح ربما يقع في قلبي النكتة من نكت القوم أياما فلا أقبل

چه هر کله ځما په زړه کښې څه خبره راشي د قوم د نکتو نه ـ نو څه دا ورځ په دوو عادلانو گواهانو

منهم إلا بشاهدين عدلين من الكتاب والسنة ـ فقول الله وقول رسوله

منم ـ چه هغه قرآن او حدیث دے ـ نو تاخو اولیں ه ـ چه د خدائی د هغه د رسول دا امام

وقول امام الأئمة المجتهدين والطائفة الصوفية يدل على وجوب

ابو حنیفه او د جنید بغدادی فرمانونه په دے دلالت کوی ـ چه په قرآن او حدیث عمل واجب دے

العمل بالكتاب والسنة ـ لأن دين ...... الإسلام حق الله على العباد من

ځکه چه د اسلام دین دا د خدائی یو حق دے ـ په بندگانو ـ ځکه چه خدائی حوړونه خالق ـ رب

جهة الخالقية والربوبية والرازقية ـ فلا بد أن يكون ثبوت أحكام

او رازق دے ـ ځکه ضروری ده ـ چه حکمونه د اسلام د خدائی په ښکاره وحی

الإسلام بوحيه جليا كان وهو القرآن ـ أو خفيا وهو الحديث وهما

چه قرآن دے ـ یا په پټه چه حدیث دے ـ ثابت وی ـ او صرف دا دواړه د

أصلان مستقلان في ثبوت الأحكام ـ والإجماع والقياس غير مستقلين

حکمونو په ثابتولو کښې مستقل دی ـ او اجماع او قیاس دواړه غیر مستقل دی ـ

في الإثبات بل احتجاجهما موقوف بالسند والأصل منهما ومن

په ثابتولو کښې ـ بلکه دوئ به هله دلیل گرځی ـ چه سند او اصل ئے دواړه د قرآن حدیث نه

يدخل الجزئيات المجردة في دين الله فلا بد أنه يكون بإذن الله

ثابت وی ـ او څوک چه بے سنده د نفقه مسئلے په دین کښې داخلوی ـ د دغه د پاره ضروری ده

ورسوله ـ وإلا فهو مصداق قول الله ـ " اتخذوا أحبارهم و

چه خدائی او رسول اجازت حاصل کی ـ کنی بیا خو به په دوئ دا ایت صادق شی ـ چه یهودو

رهبانهم أربابا من دون الله ـ وأيضا ـ أم لهم شركاء شرعوا

او عیسایانو د خپلو عالمانو نه خدایان جوړ کړه ـ او ایا د دوئ دا سے معبودان شته ـ چه دوئ

لهم من الدين ما لم يأذن به الله " وإن كان لهم دليل بترجيح

له دین جوړوی ـ او خدائے ورته د دے اجازت نه وی ورکړے ـ او که د دوئ سره د لسوئے دلیله

الجُزئِيَاتِ مِنَ الكِتَابِ وَالسُّنَّةِ فَلْيَأتُوا بِدَلِيلِهِم اِن كَانُوا صَادِقِينَ
مسئلو په قران حديث دغوره والی دليل وی - نو هغه دِ راوړی - که دوی رښتنی وی - او
وَاِلاَّ فَلاَ بُدَّ لَهُم مِنَ العَمَلِ بِالقُرانِ وَالحَدِيثِ - ؛ -
کره ئے دليل ورسره نوی - نو بيا پکار دی - چه دوئ په قران او حديث عمل اوکی - او هغه
مسئلے چه دَ قران حديث دليل په نوی - هغه دِ پريږدی - ؛ -

اَلفَصلُ الثَّانِي - فِي ثَوَابِ العَمَلِ بِالقُرانِ وَالحَدِيثِ - ؛ -

دويم فصل - په ثواب دَ هغی عمل کښ دے - چه په قران حديث حاصل شي - وَقَالَ اللهُ
وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَاُولئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنعَمَ اللهُ عَلَيهِم مِنَ
خدائی وائی - چه څوک دَ خدائی او دَ ده دَ رسول تابعداری اوکی - پس دوئ به دَ هغی کسانو سره وی په چا
النَّبِيِّنَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ اُولئِكَ رَفِيقًا
چه الله انعام کړيے - چه پيغمبران صديقان شهيدان او نيکان دی - او دا خه ملګری دی -
وَقَالَ اللهُ - وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ يُدخِلهُ جَنَّتٍ تَجرِی مِن
او خدائے وائی - او هغه څوک چه دَ خدائے او دَ هغه دَ رسول تابعداری کوی - دوئ به دا سے جنتونو ته
تَحتِهَا الاَنهَارُ - وَقَالَ اللهُ تع وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ لَعَلَّكُم تُرحَمُونَ
داخل کی - چه دَ دے دَ ونو دَ لاندے به وَ لے بهيږی - او خدائی وائی - چه دَ خدائی او دَ ده دَ رسول
وَقَالَ اللهُ تع - وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَد فَازَ فَوزًا عَظِيمًا - وَقَالَ
تابعداری اوکی پتا خو به رحم اوشی - او خدائے وائی - چه څوک دَ الله او هغه دَ رسول تابعداری اوکی - نو دَ
اللهُ تع - قُل يَاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُولُ اللهِ اِلَيكُم جَمِيعًا اَلَّذِي لَهُ
لويه کټه اوکړه - او الله وائی - ته ورته اووايه - اے خلقو څه بيشکه تاسو ته دَ الله استازے يم - هغه الله چه ده
مُلكُ السَّموَاتِ وَالاَرضِ لاَ اِلهَ اِلاَّ هُوَ يُحيِي وَيُمِيتُ فَامِنُوا بِاللهِ
باچائی دَ اسمانونو او د ځمکے ده بے دَ ده نه بل الله نشته دے - ژوندی کول کوئی - او مړه وجل کوی نو
وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الاُمِّيِّ الَّذِي يُؤمِنُ بِاللهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُم تَهتَدُونَ
په الله او دَ هغه په رسول نبی چه اُمی دے ايمان راوړئ - چا چه پخپله په الله او د هغه په
فَهذِهِ الاَيَاتُ كُلُّهَا مُثبِتُ الثَّوَابِ لِعَامِلِي القُرانِ وَالحَدِيثِ -
کلمو ايمان راوړيدے - او دَ ده تابعداری اکئ - شايد چه تاسو ته هدايت اوشی - ؛ -

فَهٰذِهِ الْاٰيَاتُ كُلُّهَا مُثْبِتَةٌ لِّلثَّوَابِ لِعَامِلِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ - وَ
پس دا ټول ایتونه په قرآن حدیث د عمل کوونکو د پاره د ثواب ثابتونکي دي - او هغه احادیث چه د دوی
اَلْاَحَادِيْثُ الْوَارِدَةُ فِيْ ثَوَابِ الْعَامِلِيْنَ بِهِمَا كَثِيْرَةٌ لَا حَدَّ لَهَا - لٰكِنْ
په ثواب کښې راغلي دي - دا بې شماره دي - خو څه ترې څه قدر درته لیکم - . . . . . .
اَكْتُبُ عِدَّةً مِّنْهَا - عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
د ابو هریرة رض نه روایت دے - دوی وائی چه خوږ نبي وویل - چا چه زما سنت کلک او نیوه - . .
مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِيْ عِنْدَ فَسَادِ اُمَّتِيْ - فَلَهٗ اَجْرُ مِائَةِ شَهِيْدٍ - وَعَنْ
د امت د فساد په وخت کښې - نو دهٔ ته به د سلو شهیدانو دومره ثواب ورکیدے شی - د
عَلِيٍّ رض - قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَاَ الْقُرْاٰنَ وَاسْتَظْهَرَهٗ
حضرت علی رض نه روایت دے - دوی وائی چه خوږ نبي وویل چا چه قرآن اولوستهٔ - او دا ئے ښکاره کړ - او د دهٔ
فَاَحَلَّ حَلَالَهٗ وَحَرَّمَ حَرَامَهٗ اَدْخَلَهُ اللّٰهُ الْجَنَّةَ - وَشَفَّعَهٗ فِيْ عَشَرَةٍ
حلال ئے حلال کړه - او حرام ئے حرام کړه - نو دے به خدائی جنت ته داخل کی - او دئے به د خپل د
مِنْ اَهْلِ بَيْتِهٖ كُلُّهُمْ قَدْ وَجَبَتْ لَهُمُ النَّارُ (مشكوٰة) عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض
لسو تنو چه د دوزخ حکم ئے شوی وی - شفاعت کوی - د ابو هریرة رض نه روایت دے - دوی وائی چه خوږ نبي
قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ اُمَّتِيْ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ
وے - چه زما ټول امت به جنت ته داخل شی - مګر هغه څوک نه چه انکار کوی - دوی اووے دا څوک
اَبٰى - قَالَ وَمَنْ اَبٰى ؟ قَالَ وَمَنْ اَطَاعَنِيْ دَخَلَ الْجَنَّةَ - وَمَنْ عَصَانِيْ
دے؟ خوږ نبي اووے - چه څوک زما تابعداری کوی - دے به جنت ته داخل شی - او چه څوک زما
فَقَدْ اَبٰى - وَقَالَ مَنْ اَكَلَ طَيِّبًا وَعَمِلَ سُنَّةً وَّاَمِنَ النَّاسُ بَوَائِقَهٗ
نافرمانی کوی - دا منکر دے - او خوږ نبي وے - چه څوک پاک حلال خوراک خوری - او په سنت عمل
دَخَلَ الْجَنَّةَ - قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّ هٰذَا فِيْ اُمَّتِكَ كَثِيْرٌ - قَالَ وَ
کوی - او د دے خلقو ته تکلیف نه ورکوی - نو جنت ته به داخل شی - دوی اووے - اے د خدائے رسوله؟
سَيَكُوْنُ قَوْمٌ بَعْدِيْ - وَقَالَ اِنَّ الدِّيْنَ بَدَاَ غَرِيْبًا وَّيَرْجِعُ
دا قسم خلق به ستا په امت کښې ډیر وی؟ دوی اووے - چه او زما نه روستو به دا هم ډیر وی
غَرِيْبًا - فَطُوْبٰى لِلْغُرَبَاءِ الَّذِيْنَ يُصْلِحُوْنَ مَا اَفْسَدَ النَّاسُ بَعْدِيْ مِنْ

او څومره ادې چه دین اسلام عجیبه غوندې په اول کښې ښکاره شو او په اخر کښې به بیا عجیبه ښکاري۔
سُنَّتِي۔ عَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ لِي يَا بُنَيَّ اِنْ قَدَرْتَ اَنْ تُصْبِحَ وَ تُمْسِيَ وَ
نو غریبانو د مبارک شي۔ دوئي په هغه سنت عمل کوي۔ کوم چه خلقو خراب کړېدې۔ د انس نه روایت دے۔
لَيْسَ فِي قَلْبِكَ غِشٌّ لِاَحَدٍ فَافْعَلْ۔ ثُمَّ قَالَ يَا بُنَيَّ وَذَالِكَ مِنْ سُنَّتِي
ده د چه ما ته خوږ نبي اووے۔ اے ځویه۔ چه ته قدرت کړې چه سحر او ماښام په دا حالت کښې کړې چه ستا په زړه کښې د چا سره کینه نه وي
وَمَنْ اَحَبَّ سُنَّتِي فَقَدْ اَحَبَّنِي وَمَنْ اَحَبَّنِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ۔ فَعُلِمَ
نو اوکړه بیا ئې اووے ځویه! او دا زما سنت دے۔ او څوک چه زما د سنتو سره محبت کوي۔ نو ده زما سره محبت اوکړه او څوک
مِنَ الْاَحَادِيثِ اَنَّ الْعَمَلَ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيثِ مُوجِبُ النَّجَاةِ مِنَ
چه زما سره محبت کوي۔ نو دے به زما سره په جنت کښې وي۔ نو د دې احادیثو نه معلومه شوه چه په قرآن حدیث عمل دا اور نه
النَّارِ۔ فَهُمَا كَافِيَانِ فِي الْعَمَلِ مِنَ الذَّهَابِ اِلٰى عِلْمِ الْمُجْتَهِدِينَ
د خلاصي ذریعه ده۔ پس قرآن حدیث د عمل د پاره کافي دي۔ د دې ته محتاج نه دے۔ چه د
لِاَنَّ زَمَانَ الصَّحَابَةِ مُقَدَّمٌ عَلٰى زَمَانِهِمْ فَلَا يَتَوَقَّفُ عَمَلُ الصَّحَابَةِ
مجتهدانو علم حاصل کړي۔ ځکه چه د اصحابو زمانه د دوئي په زمانه مخکښې وه۔ او د اصحابو عمل د دوئي ته
بِهِمَا عَلٰى ذَهَابِهِمْ وَلَوْ تَوَقَّفَ الْعَمَلُ بِهِمَا عَلٰى ذَهَابِ الْمُجْتَهِدِينَ
محتاج نو و۔ او که د اصحابو عمل د مجتهدانو په علم موقوف شي۔ نو د دوئي هغه دین به ناقص شي
لَكَانَ الدِّينُ نَاقِصًا قَبْلَهُمْ۔ وَقَدْ اَخْبَرَ اللّٰهُ بِاِكْمَالِهٖ۔ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ
چه هغه مخکښې وو۔ حال دا دے چه خدائي د دین د کامل والي حکم کړېدې۔ چه ما ستاسو د پاره دین کامل
لَكُمْ دِينَكُمْ وَ اَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا۔
کړه۔ او په تاسو مې خپل نعمت پوره اوکړه۔ او ستاسو د پاره مې اسلام دین خوښ کړه۔ او خوږ نبي وئے۔
وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحْدَثَ فِي اَمْرِنَا هٰذَا مَا لَيْسَ
چه چا زما په کار کښې هغه خبره را اوکښله چه ما نوې کړې۔ نو دا مه منئ۔ او په بل روایت کښې دي
مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ۔ وَفِي رِوَايَةٍ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ اَمْرُنَا فَهُوَ
چا چه داسې عمل اوکه چه ما ئې حکم نوي کړې نو دا خراب دے۔ نو معلومه شوه۔ چه د مجتهدانو
رَدٌّ۔ فَعُلِمَ اَنَّ وَضْعَ قَوَاعِدِ الْمُجْتَهِدِينَ لِمُحَافَظَةِ حُدُودِ الْقُرْاٰنِ
قاعدې د دې د پاره جوړې دي۔ چه د قرآن او حدیث د حدودو حفاظت اوکي۔

وَبَيَانِ مَدَارِجَ الْاَحْكَامِ مِنَ الْفَرَائِضِ وَالْوَاجِبَاتِ وَالسُّنَّةِ وَالْمُسْتَحَبِّ وَالْحَدِيْثِ

او د حکمونو مرتبې اخیئی - لکه فرض - واجب - سنت - مستحب - او په خپل بیان د قرآن معنا کانے او د

وَيَتَّضِحُ بِبَيَانِهِمْ مَعَانِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ مَا لَا يَتَّضِحُ لِمَنْ دُوْنَهُمْ وَيَظْهَرُ

حدیث بیان اُکی - چه نل خوک ئے نشی بیانولے - او د نصونو پټې منکاره کی - چه

مَخْفِيَّاتِ النُّصُوْصِ لِمَنْ خَلْفَهُمْ مَا لَا يَظْهَرُ عَلَيْهِمْ وَيَصْرِفُوْنَ قُوَاهُمْ

روستی خلق پرے پو یه شی - لکه چه په خلقو پټې وی - او دوی د حکمونو په را اخکلو

فِي اِسْتِنْبَاطِ الْاَحْكَامِ مِنَ النُّصُوْصِ وَلَا قُدْرَةَ لَهُمْ بِاِنْشَاءِ الْاَحْكَامِ

قوتونه لګولی دی - چه د نصونو نه ئے اخکلے دی - دوئ دا قدرت نه لری - چه نوی حکمونه

مُخَالِفَ النُّصُوْصِ لِاَنَّ الْحَاكِمَ هُوَ اللّٰهُ وَالرَّسُوْلُ وَالْعُلَمَاءُ خُدَّامٌ

د نصونو خلاف جوړ کی - لکه چه حاکم خو الله دے - او رسول دے - او عالمان خو د

فِي اِبْلَاغِ الْاَحْكَامِ مِنْ جَانِبِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لِاَنَّهٗ

حکمونو رسونکی قین گردی - د خو نبی د طرفنه - لکه چه دوی فرمائی - څا که یوا یت وی

قَالَ بَلِّغُوْا عَنِّيْ وَلَوْ اٰيَةً - وَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُوْلُ - وَالَّذِيْ

خلقو ته او رسوئ - او عمر بن الخطاب وے - چه قسم دے په هغه خدائ - چه د چا په قدرت

نَفْسُ عُمَرَ بِيَدِهٖ مَا قَبَضَ اللّٰهُ رُوْحَ نَبِيِّهٖ وَلَا رَفَعَ الْوَحْيَ عَنْهُ حَتّٰى

کښ د عمر روح دے - خو د نبی نه ئے وفات شوے - او نه وحی بنده شویده - تر دے چه خپل اُمت

اَغْنٰى اُمَّتَهٗ كُلَّهُمْ عَنِ الرَّاْيِ وَاَمَرَ لِرَفْعِ التَّنَازُعِ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ

ئے د رائے نه بے پرواکه - او ئے د هرے دینی جهګړے د فیصلے حکم ئے الله او د هغه رسول

وَهٰذَا الْاَمْرُ لِمَنْ يُّؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَنْ لَّمْ يَعْتَقِدْ

او کړو - خو دا حکم ئے د الله او رسول او د اخرت د منونکو د پاره اوکه - او چه دا عقیده

بِوُجُوْبِ الرَّدِّ اِلَيْهِمَا لَا يَكُوْنُ مُؤْمِنًا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ - وَالضَّمِيْرُ

نه لری - نو دے مؤمن په الله او په اخرت نه دے - او دا ضمیر ټولو مؤمنانو ته دے نه مجتهدانو

رَاجِعٌ اِلٰى جَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ لَا اِلَى الْمُجْتَهِدِيْنَ خَاصَّةً - وَالرَّسُوْلُ

ته - او رسول ټولو خلقو ته پیغمبر لیږلے شوے دے - نو هر کله چه په قرآن حدیث عمل

مَبْعُوْثٌ اِلٰى كَافَّةِ الْاَنَامِ - فَاِذَا كَانَ الْعَمَلُ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

غَيْرُ مُخْتَصٍّ بِجَمَاعَةٍ دُوْنَ جَمَاعَةٍ ۔ ÷ ۔ . . . .

عمل د مجتهد ينو په جماعت پورے خاص نه دے ۔ نو څوك چه بے دليله مسئلو عمل كوي

فَكُلُّ مَنْ يَعْمَلُوْنَ بِالْجُزْئِيَاتِ الْمُجَرَّدَةِ عَنِ الْاَدِلَّةِ فَلْيَأْتُوْا بِالدَّلِيْلِ

هغوئ دِ دا سے دلائل راوړي ۔ چه په دے عمل د قرآن حديث نه ثابت شي ۔ او دا دے په

الَّتِيْ تُوْجِبُ الْعَمَلَ بِهَا مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى

كولو كښ دِ ثواب هم ثابت كي ۔ او دا دے اجازه دِ د الله او رسول نه ثابته كي ۔ ځكه چه

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۔ وَبِمَا يَدُلُّ عَلٰى ثَوَابِهَا وَلِيَكُوْنَ بِاِجَازَتِ اللّٰهِ وَ

خداى دين د رسول صلى الله عليه وسلم . . . .

اِجَازَةِ الرَّسُوْلِ ۔ لِاَنَّ دِيْنَ اللّٰهِ مَاجَاءَ مِنْهُ بِلِسَانِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ

په ذريعه راغلے دے ۔ ۔ ÷ ۔ . . . .

اَلْفَصْلُ الثَّالِثُ ۔ فِيْ بَيَانِ عَذَابِ الْمُخَالِفِيْنَ عَنِ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

دريم فصل په بيان د عذاب د قرآن او حديث د مخالفت كونكو كښ دے ۔ او

وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ

څوك چه د رسول خلاف كوي ۔ پس د هغه ايت ښكاره كيدو نه ۔ او د مومنانو د غير

سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيْرًا

لارے تابعداري كوي ۔ نو دے به مونږ دوزخ ته داخل كو ۔ او دا ناكاره د ګرزيدو

وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَتَعَدَّ حُدُوْدَهٗ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا

ځائے دے ۔ او څوك چه د خداے او د هغه د رسول خلاف كوي ۔ او د هغه د پولو او ړي

فِيْهَا وَلَهٗ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ۔ قُلْ اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ فَاِنْ

دے به د هميشګئ دوزخ ته داخل كو ۔ او د ده پاره سپكوونكے عذاب دے ته ورته اووايه چه كه

تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِيْنَ ۔ فَالْمُخَالِفُ عَنْ قَوْلِ اللّٰهِ وَ

تابعداري د خداے او د رسول كوئ ۔ پس كه تا څو اوګرزيدئ ۔ نو الله د مخالفو سره محبت نه كوي

قَوْلِ الرَّسُوْلِ غَيْرُ مُطِيْعِ اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ بَلْ مُطِيْعُ مَنِ اتَّبَعَ قَوْلَهٗ

نو د خداے او د رسول دوينا نه خلاف كونكي د الله او د رسول تابعدار نه دي ۔ بلكه د

مِنْ غَيْرِ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ۔ وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ

دَهغه چا تابعدار دی - دَچا وینا چه منی بے دلیله اوخدائی وائی . بس اوخه ته شه دَهغه چا نه -
عَنْ اَمْرِهٖ اَنْ تُصِیْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ یُصِیْبَهُمْ عَذَابٌ۔ وَقَالَ اللّٰه تعٰ
چه دَخدائے دَحکم خلاف کوی - د دوئی به امتحان یا عذاب دردناك اَورسی - اوخدائی وائی
مَا کَانَ لِمُؤْمِنٍ وَّلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَی اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ اَمْرًا اَنْ یَّکُوْنَ
هیس مؤمن سړی او ښځی ته نه دی پکار - چه خدائی او دَده رسول یو حکم اوکی - او
لَهُمُ الْخِیَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ یَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ ضَلَّ
دے په کښی خوښ ناخوښ کوی - او څوك چه دَخدائی او دَهغه دَرسول نافرمانی کوی - نو دے بنکاره
ضَلَالًا مُّبِیْنًا - اَیْ اَخْطَأَ خَطَاءً ظَاهِرًا (خازن) فَاِنْ کَانَ الْعِصْیَانُ
گمراه شه - ده بنکاره غلطی اُوکړه - او س که دا نافرمانی دَرَدْ کولو وی - چه دا نه قبلوی . نو دے
عِصْیَانَ رَدٍّ وَّ اِمْتِنَاعٍ عَنِ الْقَبُوْلِ فَهُوَ ضَلَالٌ وَّکُفْرٌ - وَاِنْ کَانَ
گمراه او کافر دے - او که دَعمل نافرمانی وی - او په عقیده کښی دا منی - نو دا دَفاسق والی خطا ده
عِصْیَانَ فِعْلٍ مَعَ قَبُوْلِ الْاَمْرِ وَ اِعْتِقَادِ الْوُجُوْبِ فَهُوَ ضَلَالُ خَطَاٍ
نو معلومه شوه - چه مکه مرتبه دَمخالفت دَقرآن حدیث فاسق والے او
وَّفِسْقٍ (مدارك) فَاَدْنٰی مَرْتَبَةُ الْمُخَالِفَةِ عَنِ الْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ فِسْقٌ
وَخَطَاءٌ - فَمَنْ خَالَفَ عَنْ ظَاهِرِ الْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ فَسَقَ وَخَطَا ۔ وَقَالَ
خطائی ده - بس څوك چه دَظاهری کتاب او حدیث خلاف کوی - نو دا فاسق دے -
اللّٰه تعٰ - فَلَا وَرَبِّكَ لَا یُؤْمِنُوْنَ حَتّٰی یُحَکِّمُوْكَ فِیْمَا شَجَرَ بَیْنَهُمْ ثُمَّ
اوخدائی په رب والی قسم خوری - چه بنده نه شی مؤمن کیدے - ترڅو چه خپل اختلاف په خوښی
لَا یَجِدُوْا فِیْ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَیْتَ وَیُسَلِّمُوْا تَسْلِیْمًا - فَعُلِمَ مِنْ
فیصله نکی - او بیا په دے فیصله هیڅ قسم خفقان نه کوی - او ځان ده ته پوره اَسپارهٔ ی -
قَسَمِ اللّٰهِ تعٰ بِاِسْمِ الرَّبِّ نَفْیُ اِیْمَانٍ عَمَّنْ لَا یُحَکِّمُ بِحُکْمِ رَسُوْلٍ فِیْ مَوْضِعِ
نو دَخدائی دا قسم چه په رب اوخوړے - دَدینه دَده دا یمان نه والے معلوم شه - چه په اختلاف
الْاِخْتِلَافِ - وَلَا یَرْضٰی بِقَضَائِهٖ اَوْ یَقَعُ الْحَرَجُ فِیْ قَلْبِهٖ وَیَضِیْقُ صَدْ
کښی خو نبی نه حاکم کوی - او دَده په فیصله رضا نوی - یا زړه کښی پدے تنګسیا معلوموی -
مِنْ حُکْمِ رَسُوْلِ اللّٰهِ فَیَکُوْنُ خَارِجًا مِنْ دَائِرَةِ الْاِیْمَانِ کَمَا قَالَ النَّبِیُّ

چه رسول لا داخرنګ فیصله اوکړه- نو پیښه د دا یمان د دائرې نه اووت- بلکه
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم- فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي- فَحُكْمُ الْمُخَالِفِينَ
خوږ نبي وائي- څوك چه زما د سنت نه مخ اړوي- هغه زما امتي نه دے- نو د قرآن
مِنَ الْقُرْآنِ وَالْحَدِيْثِ مَعْلُوْمٌ بِعِبَارَةِ النُّصُوْصِ لَا سُتْرَةَ وَ
حديث د مخالفو خلقو حکم څه ښکاره معلوم شه- چه هیڅ پرده پکښې نشته- نو په
لَا حِجَابَ فِيْهِ- فَلَا وَجْهَ لِعَمَلِ الْجُزْئِيَّاتِ إِذْ لَمْ يَأْذَنْ بِهِ الشَّارِعُ
نفسی مسئلو عمل کول چه شارع په یکښې اجازت نوی کړے- خاصکر چه د
خُصُوْصًا إِذَا خَالَفَ النُّصُوْصَ- وَلَوْ قِيْلَ إِنَّ أَدِلَّةَ الشَّرْعِ أَرْبَعَةٌ
ښکاره قرآن حديث نه مخالف وي- او که څوك دا اعتراض اوکي- چه د شريعت
فَلَوْ لَا الْكِتَابُ وَالسُّنَّةُ فَتَكُوْنُ ثُبُوْتُهَا بِالْإِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ-
دلائل څلور دي- نو که قرآن حديث نه وي- نو په اجماع او قياس به ثابت
قُلْنَا أَنَّ الثُّبُوْتَ بِهِمَا مَشْرُوْطٌ بِعَدَمِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَعَلَى
وي- د دے مونږ دا سے جواب کوو- چه په دے دواړه ثبوت خو به هله کيږي- چه
وَجُوْدِ أَحَدِهِمَا لَا حَاجَةَ إِلَى الْإِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ بَلْ لَا يَجُوْزُ الْعَمَلُ
قرآن حديث نه وي- او چه په دیکښې یو هم وي- نو بیا اجماع او قیاس ته څه حاجت
بِهِمَا مَعَ الْمُخَالَفَةِ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ لِأَنَّ الْأَدْنٰى لَا يَغْلِبُ عَلَى
دے- بلکه په دے دواړو خو سره د مخالفته د قرآن حديث نه عمل جائز نه دے-
الْأَعْلٰى كَالتَّيَمُّمِ لَا يَجُوْزُ مَعَ وُجُوْدِ الْمَاءِ وَالْقُدْرَةِ عَلَيْهِ وَقَدْ
ځکه چه معمولی څيز خو په اعلیٰ څيز غالب نه وي- لکه تيمم سره د اوبو او قدرت جائز نه دے-
أَخْبَرَ اللّٰهُ فِيْ هٰذِهِ الْآيَةِ- اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ- الخ-
او خدائے دین په قرآن حديث كامل كړے دے- + - - - - - - - - - - - -
وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَحْدَثَ فِيْ أَمْرِنَا هٰذَا مَا
او خوږ نبي فرمائي- چه چا څوك په دين كښ نوے خبره پیدا كړه- نو دا مردود
لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ- فَمَا خَالَفَ الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ صَرِيْحًا فَمَرْدُوْدٌ
پس چه د قرآن حديث صفا مخالف وي- دا به نه منو- ځکه چه دا ښکاره حکم دے

لِصَرِیحِ النَّصِّ - وَقَالَ اللّٰهُ تع - وَاِنْ اَطَعْتُمُوْهُ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُوْنَ ——
او کړ تاسو د غیر الله تابعداری او کړه - نو تاسو مشرکان یئ - ځکه چه د دې غیر الله
لِاَنَّ مَنِ اتَّبَعَ غَيْرَ اللّٰهِ فِيْ دِيْنِهٖ فَقَدْ اَشْرَكَ بِهٖ (مدارك) وَقَالَ تع
تابعداری او کړه - او دا خو شرک دے - او خدائے وائی -
وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ - وَمَاْوَاهُ النَّارُ -
چه څوک د خدائی سره شریک اونیسی - نو پر هغه جنت حرام دے - او د ده ځائے اور
وَقَالَ الزَّجَّاجُ فِيْهِ دَلِيْلٌ عَلٰى اَنَّ كُلَّ مَنْ اَحَلَّ شَيْئًا مِمَّا حَرَّمَ
دے او زجاج وائی - چه دا په دے دلیل دے - چه هر څوک د خدائے حرام حلال کی - او د هغه حلال حرام
اللّٰهُ اَوْ حَرَّمَ شَيْئًا مِمَّا اَحَلَّ اللّٰهُ فَهُوَ مُشْرِكٌ وَاِنَّمَا سُمِّيَ مُشْرِكًا
کی - نو دے مشرک دے - او دے ځکه مشرک دے - چه د ده د خدائی نه سوا بل حاکم او مانه
لِاَنَّهٗ اَثْبَتَ حَاكِمًا غَيْرَ اللّٰهِ وَمَنْ كَانَ كَذٰلِكَ فَهُوَ مُشْرِكٌ
او چه څوک دا سے کوی - نو هغه مشرک دے - (خازن) -
(خازن) وَقَالَ اللّٰهُ تع اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ
او خدائے وائی - چه خدائے مشرک نه بخښی - او د دې نه کم گناهگار بخښی - خو چه
مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدِ افْتَرٰى
څما د چا د پاره خوښه شی - او چا چه شرک او کړ - نو ده د لوئی گناه تړنه او کړه
اِثْمًا عَظِيْمًا - فَكُلُّ اَمْرٍ هُوَ مُوْجِبُ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ الْاَغْلَظِ
نو هر هغه کار چه د شرک سبب وی - د دینه اړخ تړکیدل فرض ضروری دی
فَالْاِجْتِنَابُ عَنْهُ فَرْضٌ لَازِمٌ لِكُلِّ مَنْ هُوَ مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ
څوک چه د خدائی بندګان دی - خدائی منی - او په امت د محمد بخښ
وَاُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِيْ قَلْبِهٖ ذَرَّةٌ مِنْ حَلَاوَةِ
دی - او په زړه کښے یوه ذره د ایمان او اسلام خوند والے وی -
الْاِيْمَانِ وَالْاِسْلَامِ - اَللّٰهُمَّ احْفَظْ مِنْ هٰذِهِ الْاٰفَةِ جَمِيْعَهُمْ
خدایه ټول کلمه - توحید ویونکی د دے آفت نه بچ کے - آمین - ÷ -
مَنْ قَالَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ - ÷ -

عن عبد الله بن عمرو قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

د عبد الله بن عمرؓ نه روایت دے. ده وے. چه خوږ نبیؐ وے. چه خما په اُمت به

لیأتین علی امتی کما اتی علی بنی اسرائیل حذو النعل بالنعل

هر هغه څه راځي. کوم چه په بنی اسرائیلو راغلي وو. برابر په برابر. تر دے چه

حتی ان کان منهم اتی بعمل علانیة لکان فی امتی یصنع ذالک

کوم عمل دوئ په ښکاره ناکاره کاؤو. نو دوئ به ئے هم دغسے کوی. او

وان بنی اسرائیل تفرقت علی اثنتین وسبعین ملة. وتفرقت

بنی اسرائیل دوه ۷۲ اویا فرقے جوړے شوے وے. او خما اُمت به

امتی علی ثلاث وسبعین ملة کلهم فی النار الا ملة واحدة

دره ۷۳ اویا فرقے جوړے شي. دا ټول به دوزخیانے وی. بے د یوے نه

قالوا من هو یا رسول الله قال ما انا علیه واصحابی (ترمذی)

اصحابو اووے چه دا به کومه یوه وی خوږه نبي؟ دوئ اووے. چه دا هغه ده.

فعلم ان النجاة فی اتباع القرآن والحدیث لان عمل رسول ا

چه ځما او خما د اصحابو په طریقه وی. نو معلومه شوه چه د عذاب خلاصے د قرآن او

اللهؐ واصحابه لا یکون الا بالقرآن والحدیث. وجمیع ائمة

حدیث په تابعداری کښ دے. ځکه چه د خوږ نبيؐ او د اصحابو عمل خو صرف په قرآن او

المجتهدین یأمرون باتباع القرآن والحدیث ولا یأمرون

حدیث دے. او دغسے د ټولو مجتهدینو اماما نو چه دوئ به د قرآن او حدیث د تابعدارئ

باتباع انفسهم کما قال الله تعا. ما کان لبشر ان یؤتیه الله

حکم کاؤو. او دوئ به د خپل ځان د تابعدارئ حکم نه کاؤو. خدائے وائی. هیڅ بنده ته

الکتاب والحکم والنبوة ثم یقول للناس کونوا عبادا من

نه دی پکار چه خدائے ورته کتاب ورکی او حکمت او پیغمبری. بیا دے وائی خلقو ته. چه

دون الله ولکن کونوا ربانیین بما کنتم تدرسون ولا

بے د خدائ نه خما تابعداری کوئ. دے به وائی. چه شئ خدائی خلق. ځکه چه تاسو

یأمرکم ان تتخذوا الملائکة والنبیین اربابا. ایأمرکم

بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ - فَاِذَا كَانَ اِتِّخَاذُ الْمَلَائِكَةِ وَ
آسمانی کتاب لوئی - او نه به دا دا یئ چه د ملائکو او پیغمبرانو نه خدایان جوړ کی - ولی دوی
النَّبِيِّيْنَ بِالرُّبُوْبِيَّةِ غَيْرَ جَائِزَةٍ فَاِتِّخَاذُ مَا دُوْنَهُمْ غَيْرُ جَائِزَةٍ
به تاسو ته د کفر حکم کوی - پس د دے چه تاسو مسلمانان یئ - نو هر کله چه د ملائکو او پیغمبرانو
بِالطَّرِيْقِ الْاَوْلٰى كَمَا عُلِمَ مِنْ تَصْرِيْحِ اَبِيْ حَنِيْفَةَ رح حُرْمَةُ الْفَتْوٰى
رب منل ناجائز دی - نو د دینه د کم خلقو رب منل خو خامخاه ناجائز دی - لکه چه
مِنْ غَيْرِ دَلِيْلٍ لِاَنَّهٗ قَالَ حَرَامٌ عَلٰى مَنْ لَمْ يَعْرِفْ دَلِيْلِيْ اَنْ
چه امام ابو حنیفه رح صفا وائی - چه بے دلیله فتوی ورکول حرام دی - لکه چه دے وائی -
يُفْتِيْ - وَقَالَ لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَّاْخُذَ بِقَوْلِنَا مَا لَمْ يَعْرِفْ
چه څوک زما دلیل نه پیژنی - نو فتوی دِ نه ورکوی - او دے وائی چه مؤمن دِ زما په وینا عمل نه کوی
مَاْخَذَهٗ مِنَ الْكِتَابِ فِي السُّنَّةِ وَالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ وَقَوْلُهٗ
تر څو چه د وینا ویخ قرآن او حدیث نه پیژنی - او د اجماع او قیاس نه - او دا دے د دے
مَبْنِيٌّ عَلٰى قَوْلِهٖ تعا - وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنَّ السَّمْعَ وَ
قرآنی ایت پوجه وائی - چه مه لګئ په هغه خبره پسے چه تاسو په دے علم نه لرئ - لکه چه د غوږونو
الْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُوْلًا - فَالْعَمَلُ بِغَيْرِ
سترګو او زړه د ټولو نه به تپوس کیږی - نو بے د دلیل د علم نه په یوے مسئلے عمل کول
عِلْمٍ دَلِيْلٌ مَنْهِيٌّ عَنْهُ لِصَرِيْحِ النَّصِّ فَالْعَمَلُ بِغَيْرِ دَلِيْلٍ حَرَامٌ
صفا منع دی - د دے د پاره صفا حکم دے - او دا عمل صفا منع دے - دا نو د حراموالی حقیقت دے
بِمُوْجَبِ النَّهْيِ لِاَنَّهٗ حَقِيْقَةٌ فِي الْحُرْمَةِ وَالْاِجْتِنَابُ لَازِمٌ
د دینه ارخ ته کیدل پکار دی - د خود نبی ص د حدیث په وجه چه خود نبی ص وائی - کارونه درے
عَنْهُ بِمُوْجَبِ حَدِيْثِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهٗ
قسمه دی - یو هغه چه د دِه خه والے ښکاره وی - نو دا کوئ - او بل چه د دِه ناکاره والے
قَالَ اَلْاَمْرُ ثَلَاثَةٌ اَمْرٌ بَيِّنٌ رُشْدُهٗ فَاتَّبِعْهُ وَاَمْرٌ بَيِّنٌ
ښکاره وی - نو دا مه کوئ - او دریم هغه چه په یکښ اختلاف وی - نو دا خدای ته اسپارئ
غَيُّهٗ فَاجْتَنِبْهُ وَاَمْرٌ اُخْتُلِفَ فِيْهِ فَكِلْهُ اِلَى اللّٰهِ فَمَعْنَى الْحَدِيْثِ

نو گویا حکمونه د دې قسمه شول - یو هغه چې د قرآن حدیث سره برابر وي او د دینه اخلې شوي وي

اَلْاَحْکَامُ ثَلَاثَۃُ اَقْسَامٍ - فَقِسْمٌ مُطَابِقٌ مَعَ الْکِتَابِ وَالسُّنَّۃِ

د مسئلو د اخلو په طریقه - نو دا خو به په سترګو منو - او پرې به خامخا عمل کوو - او بل هغه

مُسْتَنْبِطٌ مِنْهُمَا بِوَجْهٍ مِنْ وُجُوْهِ الْاِسْتِنْبَاطِ فَمَقْبُوْلٌ بِالرَّأْسِ وَ

مسئلې دي - چه د دې خلاف د قرآن حدیث نه معلومېږي - نو د دینه ا ړخ ته کېدل ضروري دي

الْعَیْنِ وَالْعَمَلُ بِهَا لَازِمٌ کَمَا لَزِمَ الْعَمَلُ بِاُصُوْلِهَا - وَقِسْمٌ مِنَ الْمَسَائِلِ

دي - د خو بنيٌ د حکم په وجه - ځکه چه د دوئ حکم یو حقیقت دے - او دریم هغه مسئلې چه

مُخَالِفَتُهَا ظَاهِرٌ مِنَ الْکِتَابِ وَالسُّنَّۃِ - فَالْاِجْتِنَابُ لَازِمٌ مِنْهَا

برابر والې او خلاف ئې معلوم نه وي - نو په دے کښې به تر دلیل معلومولو

بِمُوْجِبِ اَمْرِ رَسُوْلِ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ لِاَنَّہٗ حَقِیْقَۃٌ فِی الْوُجُوْبِ

اسا د تیا کوو - نو هر هغه څوک چه تش په بې دلیله مسئلو

وَقِسْمٌ لَا نَعْلَمُ مُوَافِقَتَهَا وَمُخَالِفَتَهَا - فَحُکْمُهُ التَّوَقُّفُ اِلٰی وَقْتِ

عمل کوي - د ده دا عمل به د قرآن حدیث او د امام د وینا

مَعْلُوْمِیَّۃِ الدَّلِیْلِ - فَکُلُّ مَنْ عَمِلَ بِالْجُزْئِیَّاتِ الْمُجَرَّدَۃِ مِنَ

نه چه ابو حنیفه رح دے - مخالف وي - - - - - - - - - -

الدَّلِیْلِ کَانَ عَمَلُهٗ مُخَالِفًا مِنَ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِیْثِ - وَقَوْلِ الْاِمَامِ

او که د دې قسم خلقو سره څه دلیل د قرآن حدیث نه وي - چه

اَبِیْ حَنِیْفَۃَ رح فَاِنْ کَانَ لَهُمْ دَلِیْلٌ عَلٰی وُجُوْبِ عَمَلِ الْجُزْئِیَّاتِ مِنَ

بې دلیله د مونږ مسئلې منو - نو هغه دلیل دې راوړي - که صادقان دي -

الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِیْثِ فَلْیَاْتُوْا بِدَلِیْلِهِمْ اِنْ کَانُوْا صَادِقِیْنَ

د دې قسم د خلقو د پاره خو د احکم الحاکمین د طرفه سخت

فَمَنْ هُوَ اَشَدُّ الْوَعِیْدِ مِمَّنْ کَانَ عَمَلُهٗ مُخَالِفًا مِنْ قَوْلِ اَحْکَمِ الْحَاکِمِیْنَ

عذاب دے - او په دلیل مسئله منل نیغه لار ده - او امین خو نبي

وَهُوَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِیْمُ - وَمِنْ قَوْلِ رَسُوْلِ اللّٰہِ الْاَمِیْنِ - اَللّٰهُمَّ

وائي - چه خدایه! ځمونږ قدمونه په نیغه لار کلک کړې - او ځمونږ

ثَبِّتْ اَقْدَامَنَا عَلَى الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيْمِ وَاِتِّبَاعِ رَسُوْلِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ
د رسول د رب العالمين تابعداري نصيب کے - چه د گناهګارانو به په
هُوَ شَفِيْعُ الْمُذْنِبِيْنَ بِاِذْنِ اَرْحَمِ الرَّاحِمِيْنَ فِيْ مَوْقِفِ يَوْمِ الدِّيْنِ -
اجازت د مهربان خدای په قيامت کښ شفاعت کوی - آمين -

اَلْمَقْصَدُ الْاَوَّلُ = فِيْ بَيَانِ حُكْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ ظَهَرَ ثُبُوْتُهَا فِي الْقُرْاٰنِ

اول مقصد - په بيان د حکم د هغے مسائلو کښ دے - چه د هغے ثبوت په قران کښ
وَالْحَدِيْثِ - كَمَسَائِلِ الْاِيْمَانِ وَالْاِسْلَامِ وَالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَالصَّوْمِ
ښکاره وی - او په حديث کښ هم - لکه د ايمان - اسلام - مونځ - زکواة - او روژه
وَالْحَجِّ وَغَيْرِهَا مِنَ الْاَحْكَامِ ثُبُوْتُهَا مَعْلُوْمٌ مِنَ الْاَدِلَّةِ الشَّرْعِيَّةِ
حج - وغيره مسئلے شوے - چه د دے احکامو ثبوت د شرعی دلائلو نه معلوم
فَحُكْمُهَا وُجُوْبُ الْعَمَلِ لِاَنَّهَا مَعَانِي النُّصُوْصِ وَمَقْصُوْدٌ بِالْعَمَلِ
دے - نو د دے حکم د عمل ضروری والے دے - ځکه چه د حکم مطلب عمل وی - او
وَالْاِعْتِقَادِ - نَزَلَ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ اِلَى الرَّسُوْلِ الْاَمِيْنِ بِالْوَحْيِ
يقين او عمل کول د رب د طرفنه رسول ته نازل وی - چه امانتګر دے په ښکاره
الْجَلِيِّ وَالْخَفِيِّ - وَاَمَرَهٗ بِالْاِبْلَاغِ اِلٰى كَافَّةِ الْاَنَامِ فِيْ جَمِيْعِ الْعَالَمِيْنَ
قران او پټ حديث کښ - او خوږ نبیؐ ته د دے د رسولو تولو خلقو ته حکم وی
كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى "يٰاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَاِنْ لَّمْ تَفْعَلْ
تولو عالمو ته - لکه څنګه ئې وائی - اے رسوله - او رسوه هغه څه چه تا ته نازل شی
فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهٗ" وَهٰذَا حُكْمٌ مِنْ اَحْكَمِ الْحَاكِمِيْنَ - فَاللّٰهُ حَاكِمٌ
او که تا او نه رسوو - نو تا فرض د رسالت ادا نه که - او دا د تولو نه لوئی حاکم
وَالرَّسُوْلُ مُبَلِّغٌ بِاَمْرِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْعُلَمَاءُ الْمُجْتَهِدِيْنَ خَادِمِيْنَ
حکم دے - نو ثابته شوه چه الله حاکم - او رسول رسوئنکے د حکم د ځن ئے دے - او
لِكِتَابِ اللّٰهِ وَاَحَادِيْثِ رَسُوْلِ اللّٰهِ بِالْاِيْضَاحِ وَالْاِسْتِنْبَاطِ وَ
او مجتهدين علماء د قران او احاديثو د رسول خادمان دی - چه داخه ښکاره کی - او
اِسْتِخْرَاجِ الْاَحْكَامِ وَلَا يَجُوْزُ لَهُمْ نَسْخُ حُكْمِ اللّٰهِ بِالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ

دَ دینه پیچی خبرے او مطلبی حکمونه را اُباسی - دَ دوئ دَ پاره دَ خدائ حکم په اجماع او قیاس
لِاَنَّ النَّسخَ عَلٰی ثَلَاثَةِ اَقسَامٍ اَحَدُهَا جَائِزَةٌ بِالْاِتِّفَاقِ وَهُوَ
ماتول نه دی جائز - ځکه دَ یو حکم ماتول په دریٔ قسمه دی - یو خاص بالاتفاق جائز
نَسخُ الْكِتَابِ بِالْكِتَابِ وَنَسخُ الْحَدِيثِ بِالْحَدِيثِ وَثَانِيهَا
دیٔ چه قرآن په قرآن او حدیث په حدیث یو حکم ختم کی - او په دویم قسم کښی
مُختَلَفٌ فِيهِمَا بَيْنَ اَبِي حَنِيفَةَ وَالشَّافِعِيِّ وَثَالِثُهَا غَيْرُ جَائِزَةٍ
دَ ابو حنیفهؒ او شافعیؒ اختلاف دے - او دریم دَ سره جائز نه دے - بالاتفاق
بِالْاِتِّفَاقِ - وَهُوَ نَسخُ الْكِتَابِ وَالْحَدِيثِ بِالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ
او هغه دَ قرآن حکم یا په حدیث په اجماع او قیاس ختمول دی - نو هر کله چه
فَاِذَا وُجِدَ الْحُكْمُ فِي الْكِتَابِ وَالْحَدِيثِ وَلَا يُوجَدُ بَيْنَهُمَا نَسخٌ
او حکم په قرآن او حدیث کښی بیا موندے شی - او په دیکښی دَ بندیز حکم نوی
فَلَا يَجُوزُ التَّغَيُّرُ وَالتَّبَدُّلُ بِمَا سِوَاهُمَا وَاِذَا لَمْ يَجُزِ النَّسخُ
نو بیا کښی اَدلی بدلی په بل څه ناجائزه ده - او چه هر کله دا طاقت دَ
بِالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ مَعَ اَنَّهُمَا مِنْ اُصُولِ الدِّينِ فَلَا يَجُوزُ
اجماع او دَ قیاس نشته - سره دَ دے چه دا دَ دین اصول دی -
بِمَا سِوَاهُمَا مِنَ الْجُزْئِيَّاتِ الْمُجَرَّدَةِ مِنَ الدَّلِيلِ بِالطَّرِيقِ
نو په بے دلیله جزئیه کله جائز دے - ځکه چه خالی جزئیه خو په درجه کښی
الْاَوْلٰی - فَالْاَحْكَامُ الْمَوْجُودَةُ فِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيثِ لَازِمَةٌ
دَ دینه کمه ده - نو هغه حکمونه چه په قرآن او حدیث کښی موجود دی - په هغے
الْعَمَلِ بِحُكْمِ اللّٰهِ تعٰ قَالَ - وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ
عمل ضروری دے - دَ خدائے دَ دے حکم په وجه هس مؤمن سړی او ښځے ته
اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ
نه دی جائز - چه او اللّٰه او رسول یو حکم اُکی - او دوئ پکښی بیا حیله خوښه
اَنْ يَخْتَارُوا مَا شَاءُوا مِنْ اَمْرِهِمْ بَلْ مِنْ حَقِّهِمْ اَنْ يَجْعَلُوا
استعمالوی - چه دا به کوُ - او دا به نه کوُو - بلکه په دوئ خو دا لازمه ده - چه

رَأيِهِمْ تَبَعًا لِرَأيِهٖ وَاخْتِيَارُهُمْ تَبَعٌ لِاخْتِيَارِهٖ (مدارك) —

خپله راے دَخدائی او دَرسول دَراے تابع کی- اختیار صرف دَهغوی دے —

وَقَالَ- مَا اٰتٰكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهٰكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا- وَ

او خدائی وائی- چه رسول درته څه حکم اُکی- یا مو منع کی- نو پریږدے کلك شئ- دا

هٰذَا نَازِلٌ فِیْ اَمْوَالِ الْفَیْءِ وَهُوَ عَامٌّ فِیْ كُلِّ اَمْرٍ اَمَرَ بِهِ النَّبِیُّ

ایت خو دَغنیمت په باره کښ دے- خو مراد ترے عام حکم دَخوږ نبی دے- یا منع

صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اَوْ نَهٰی عَنْهُ مِنْ قَوْلٍ اَوْ فِعْلٍ مِنْ فَرْضٍ اَوْ

ده- وینا وی- که کار وی- فرض وی- که واجب وی- که مستحب وی- یا دَ

وَاجِبٍ- اَوْ مَنْدُوْبٍ- اَوْ مُسْتَحَبٍّ اَوْ نَهٰی مِنْ مُحَرَّمٍ فَیَدْخُلُ فِیْهِ

حرام نه منع وی- نو په دے کښ دا هرڅه داخل دی- . . . . . .

الْفَیْءُ وَغَیْرُهٗ (خازن) "وَاتَّقُوا اللّٰهَ"- اِنْ تُخَالِفُوْا وَتَهَاوَنُوْا —

او دَخدائے نه اُویریږئ- چرته خلاف یا نا راستیا اُو نه کئ- په امر

بِاَوَامِرِهٖ وَنَوَاهِیْهِ- "اِنَّ اللّٰهَ شَدِیْدُ الْعِقَابِ"- لِمَنْ خَالَفَ

او په منع کښ- ځکه چه دَهغه عذاب سخت دے- څوك چه دَ رسول

رَسُوْلَ اللّٰهِ فِیْمَا اَمَرَ بِهٖ عَلَیْهِ السَّلَامُ- وَنَهَاكُمْ عَنْهُ- ÷ -

دَحکم دَکولو یا نه کولو نه خلاف کوی- ÷ —

عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ- مَا

دَ ابو هریرہ رض نه روایت دے- چه خوږ نبی علیه الصلوٰة والسلام وے —

اَمَرْتُكُمْ بِهٖ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهَیْتُكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْهُ (ابن ماجه)-

چه څه درته څه حکم کوم- هغه کوئ- او دَکوم نه مو چه منع کوم- دَهغے نه منع شئ-

فَلَمَّا كَانَ اِتِّبَاعُ الرَّسُوْلِ اِتِّبَاعُ حُكْمِ اللّٰهِ- وَعِصْیَانُهٗ عِصْیَانُ

نو هر کله چه دَخوږ نبی تابعداری دَخدائی دَحکم تابعداری ده- او دَده نافرمانی

اللّٰهِ- فَلَابُدَّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ یَاْتِیْ بِجَمِیْعِ اَوَامِرِهٖ وَیَجْتَنِبَ عَنْ جَمِیْعِ

دَخدائے نافرمانی ده- نو هر مؤمن ته پکار دی- چه دَده ټول احکام اُمنی- او دَټولو منع

مَنْهِیَّاتِهٖ- فَمَنْ لَمْ یَعْتَقِدْ بِلُزُوْمِ الْعَمَلِ فَاَخْبَرَ النَّبِیُّ بِنَفْیِ اِیْمَانِهٖ

خبر وته منع شو - نو هغه څوک چه دا عمل ضروری نه گنړی خو د نبیؐ د ده ایمان ختم گرځی

فَكُلَّمَا مَا ثَبَتَ بِالْأَدِلَّةِ الشَّرْعِيَّةِ فَالْعَمَلُ بِهٖ لَازِمٌ - كَمَا هُوَ

نو هر کله چه په شرعی دلائلو ثابت وی - پس ئے عمل لازمی دے - لکه د فقه کتابو نه

مَذْكُوْرٌ فِيْ كُتُبِ الْفِقْهِ مِنَ الْفَرَائِضِ - وَالْوَاجِبِ - وَالسُّنَّةِ

چه هغه فرض - واجب - سنت - او مستحب دی - - - - - - - -

وَالْمُسْتَحَبِّ - فَإِنَّ جَمِيْعَ أَحْكَامِ الْإِسْلَامِ حَقُّ مَعْبُوْدِ الْحَقِيْقِيِّ عَلَى

بے شکه چه د اسلام ټول احکام د حقیقی خدائے - په بندګانو حق دے

الْعِبَادِ لِأَنَّ الْحَاكِمَ هُوَ اللّٰهُ تعـ - كَمَا قَالَ - "إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلّٰهِ يَقُصُّ

حکه چه الله جو نو حاکم دے - لکه خدائے وائی - حکم کول خو د الله کار دے

الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِيْنَ - وَالْأَحَادِيْثُ وَحْيٌ مِنَ اللّٰهِ تعـ - كَمَا قَالَ

د حق حکم کوی - او هغه غوره فیصله کوی - او احادیث د الله وحی ده -

اللّٰهُ تعـ "وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُّوْحٰى" - وَحُجَّةُ الْإِجْمَاعِ

لکه الله وائی - خو نبیؐ د خپل خواهش خبرے نه کوی - دے خو د خدائے وحی بیانوی

وَالْقِيَاسِ مِنَ الْكِتَابِ - فَالْأَحْكَامُ الْمُثْبَتَةُ بِالْأَدِلَّةِ الْأَرْبَعَةِ

او د اجماع او د قیاس دلیل قران دے - نو هغه ټول احکام چه په څلورو

كُلُّهَا مِنَ اللّٰهِ تعـ - فَالْعَمَلُ بِهَا تَعْمِيْلُ أَحْكَامِ اللّٰهِ تعـ - وَتَرْكُ الْعَمَلِ

دلائلو ثابت وی - دا د الله حکم دے - پس ئے عمل د الله حکم منل او نه منل د الله

بِهَا عِصْيَانُ اللّٰهِ تعـ - وَمَنْ أَطَاعَ الرَّسُوْلَ فَقَدْ أَطَاعَ اللّٰهَ تعـ وَمَنْ

نافرمانی ده - او څوک چه د الله تابعداری کوی - نو دا د الله تابعداری ده - او

عَصَى الرَّسُوْلَ فَقَدْ عَصَى اللّٰهَ تعـ - لِأَنَّ لُزُوْمَ اتِّبَاعِهٖ بِاعْتِبَارِ

نافرمانی ئے د الله نافرمانی ده - ځکه چه د ده تابعداری پکار وجه ده - چه دے

أَنَّهٗ رَسُوْلُ اللّٰهِ فَتَعْمِيْلُ حُكْمِ الرَّسُوْلِ تَعْمِيْلُ حُكْمِ اللّٰهِ تعـ فَمَنْ

د الله رسول دے - نو د رسول حکم منل د الله حکم منل دی - پس هغه خلق

عَمِلَ بِالْجُزْئِيَّاتِ الْمُخَالِفَةِ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَاعْتَقَدَ رُجْحَانَهَا

چه په داسے مسئلو عمل کوی - چه هغه د قران او حدیث نه مخالف وی - او د داسے

عَلَيْهِمَا۔ فَلْيَأْتُوْا بِاَقْوَى الدَّلِيْلِ مِنْهُمَا لِوُجُوْبِ عَمَلِ الْجُزْئِيَاتِ

د قرآن حدیث نه غوره گنړی۔ نو خه ده پدې د قوی دلائل د قرآن حدیث نه راوړی

الْمُخَالِفَةِ۔ فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ دَلِيْلٌ عَلٰى رُجْحَانِهَا فَلَا بُدَّ لَهُمْ بِالْكِتَابِ

چه سره د مخالفت نه په دے عمل واجب دے۔ او که دا سے دلیل نه لري۔ چه دا د

وَالسُّنَّةِ اِنْ كَانُوْا مُسْلِمِيْنَ۔ وَلَمَّا كَانَ حُجِّيَّةُ الْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ

قرآن نه غوره دی۔ نو بیا خو په دوئ لازم دہ۔ چه قرآن حدیث اُمنی۔ که مسلمانان

بِالْكِتَابِ فَتَعْمِيْلُ الْاَحْكَامِ الثَّابِتَةِ بِهِمَا تَعْمِيْلُ حُكْمِ اللّٰهِ تعالیٰ وَاَجْرُهُ

وی۔ او هر کله چه اجماع او قیاس په قرآن حدیث ثابت دی۔ نو پدې ثابت احکامو

عَلَى اللّٰهِ۔ وَمَنْ خَرَجَ عَنْ حُكْمِهِ فَاللّٰهُ عَزِيْزٌ ذُوانْتِقَامٍ۔

گویا د الله حکم منل دی۔ او د دې ثواب په الله دے۔ او څوک چه د الله حکم نه مني نو هغه غالب له اغښتونکے دے

اَلْمَقْصَدُ الثَّانِيْ۔ فِيْ بَيَانِ حُكْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ ظَهَرَ مُخَالِفَتُهَا عَنِ الْقُرْاٰنِ

دویم مقصد په بیان د حکم د هغے مسائلو کښې دے چه هغه د قرآن حدیث نه مخالف وی۔

وَالْحَدِيْثِ۔ فَالْعَامِلُ بِهٰذِهِ الْمَسَائِلِ عَاصٍ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ

پس پدې مسئلو عمل کوونکے گناهګار دے۔ د خدائے او د رسول په نزد۔ او څوک چه د

"وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَتَعَدَّ حُدُوْدَهٗ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا

خدائے او د هغه د رسول نافرمانی کوی۔ او د هغه د پولو نه اوړی۔ نو دے به د همیشگی

فِيْهَا وَلَهٗ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ۔ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ ضَلَّ

اور ته داخل شی۔ او د ده د پاره عذاب سپکوونکے دے۔ او څوک چه د دواړو نافرمانی

ضَلٰلًا مُّبِيْنًا۔ فَاِنْ كَانَ الْعِصْيَانُ عِصْيَانَ رَدٍّ وَاِمْتِنَاعٍ عَنِ

کوی۔ نو دے ښکاره گمراه دے۔ که دا نافرمانی د نه منلو په وجه وی۔ نو دا د کفر گمراهي ده

الْقَبُوْلِ فَهُوَ ضَلَالُ كُفْرٍ۔ وَاِنْ كَانَ الْعِصْيَانُ عِصْيَانَ فِعْلٍ مَعَ

او که صرف د عمل نافرمانی وی۔ او حکم مني۔ یقین په کوی۔ چه دا واجب ده۔

قَبُوْلِ الْاَمْرِ وَالْاِعْتِقَادِ بِالْوُجُوْبِ فَهُوَ ضَلَالُ خَطَاٍ وَفِسْقٍ (مدارک)

نو دا د خطائي گمراهي ده۔ فاسق والے دے۔

وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ

او خوک چه مخالفت کوی د رسول نه پس د هدایت ښکاره کیدو نه او د غیر

سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

مؤمنانو د لار تابع وی - نو دے به مونږ هغه خوا ته اړوو - او دے به جهنم ته داخل کړو

أَيْ وَمَنْ خَالَفَ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ وُضُوحِ الدَّلِيلِ وَظُهُورِ الرُّشْدِ

چه نا کاره ځائے دے - مطلب دا دے - چه خوک د رسول خلاف پس د دلیل صفا

وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ أَيِ السَّبِيلَ الَّذِي هُمْ عَلَيْهِ مِنَ

نه او د هدایت د ظهور نه کوی - او د غیر مؤمنانو د لار تابعداری کوی - یعنی د

الدِّينِ وَهُوَ دَلِيلٌ عَلَىٰ أَنَّ الْإِجْمَاعَ حُجَّةٌ لَا تَجُوزُ مُخَالَفَتُهَا كَمَا لَا تَجُوزُ

تول جمع مؤمنانو د لارے خلاف وی - نو دا دے دلیل دے چه اجماع د مؤمنانو

الْمُخَالَفَةُ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ لِأَنَّ اللهَ تَعَ ...... بَيَّنَ اتِّبَاعَ

ے دلیل دے - د دے مخالفت ناجائز دے - لکه چه د قرآن او ...... حدیث مخالفت

غَيْرِ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ وَبَيْنَ مُشَاقَّةِ الرَّسُولِ فِي الشَّرْطِ وَجَعَلَ

ناجائز دے - حکه چه خدائے اوخوه - چه د مومنانو د لارے تابعدا ... ری یکار ده - په شرط

جَزَاءَ الْوَعِيدِ الشَّدِيدِ فَكَانَ اتِّبَاعُهُمْ وَاجِبًا لِمُوَالَاةِ الرَّسُولِ

کښ ے د رسول خلاف اخوو - او که خلاف کوی - نو د ده د پاره سخت عذاب دے

وَقَالَ اللهُ تَعَ - وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللهِ

نو د اجماع تابعداری د خوږ نبی د دوستئ په وجه واجب ده - او خدائے وائی - چه مونږ هیڅ رسول نه دے رالیږلو

بِسَبَبِ إِذْنِهِ فِي طَاعَتِهِ وَأَمْرِهِ الْمَبْعُوثَ إِلَيْهِمْ بِأَنْ يُطِيعُوهُ

خو صرف د دے د پاره - چه د ده تابعداری د خدائے په حکم اوکړیشی - نو د دوئ تابعداری د خدائے

وَكَأَنَّهُ احْتَجَّ بِذَٰلِكَ عَلَىٰ أَنَّ الَّذِي لَمْ يَرْضَ بِحُكْمِهِ وَإِنْ أَظْهَرَ

په حکم شوه - او ګویا دا د دے دلیل دے - چه خوک د خدائے په حکم رضا نوی - او اسلام ښکاره

الْإِسْلَامَ كَانَ كَافِرًا مُسْتَوْجِبَ الْقَتْلِ - وَتَقْرِيرُهُ أَنَّ إِرْسَالَ

کوی - نو دے کافر واجب القتل دے - او د دے بیان دا دے - چه د رسول رالیږل

الرَّسُولِ لَمَّا لَمْ يَكُنْ إِلَّا لِيُطَاعَ كَانَ مَنْ ...... لَمْ يُطِعْهُ وَلَمْ يَرْضَ

صرف د ده د تابعدارئ د پاره دی - نو چه د ده ..... تابعداری خوک نه کوی او د ده

بِحُكْمِهٖ لَمْ يَقْبَلْ رِسَالَتَهٗ وَمَنْ كَانَ كَذٰلِكَ كَانَ كَافِرًا مُسْتَوْجِبَ

په حکم د رضا نوی۔ نو ده د ده رسالت اُنه منه۔ نو دے کافر واجب القتل دے۔ او خدائی

الْقَتْلِ (بیضاوی) وَقَالَ اللّٰهُ تعالیٰ "وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ

وائی۔ چه د خدائے او د رسول تابعداری کوئی۔ پس که تاسو مخ اُگرزوو۔ نو الله د

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِيْنَ۔ فَمَا عَلَى الرَّسُوْلِ اِلَّا

کافرانو سره محبت نه کوی۔ پس په رسول خو تش رسول قهد بنکاره دی۔ او د

الْبَلَاغُ الْمُبِيْنُ"۔ وَالْعَمَلُ بِمَا خَالَفَ الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ لَا يَكُوْنُ اِلَّا

قران حدیث مخالف عمل کول نه دی۔ مگر مخ کوزول۔ او خدائے وائی۔ اے ایماندارو

التَّوَلِّيْ۔ وَقَالَ اللّٰهُ تعالیٰ "يٰاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَطِيْعُوا اللّٰهَ۔ وَ

خلقو د خدائے او د رسول تابعداری کوئی۔ او خپل خه عملونه مه خرابوئی۔ ...

اَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَلَا تُبْطِلُوْا اَعْمَالَكُمْ"۔ فَبُطْلَانُ الْعَمَلِ لَا يَكُوْنُ

او د عمل خراب والے خو په کفر معروف راځی۔ او مخالفت خو خوول سره د

اِلَّا بِالْكُفْرِ وَاخْتِيَارُ الْمُخَالَفَةِ مَعَ وُجُوْدِ الْاٰيٰتِ وَالْحَدِيْثِ فَقَدْ

موجود والی د قران حدیث نه۔ دا خو ده کویا خپل خه عملونه خرابول خوخ

اِخْتَارَ اِبْطَالَ اَعْمَالِهِ الصَّالِحَةِ۔ وَقَالَ اللّٰهُ تعالیٰ "قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ

کړه۔ . . . . او خدائے وائی۔ خدائے په هغه خلقو

الَّذِيْنَ يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ

عالم دے۔ چه ستاسو نه تختی۔ پس د غه مخالفت کونکی د اُویریکی۔ د و ئیه به

اَمْرِهٖ اَنْ تُصِيْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ۔ وَقَالَ اللّٰهُ تعالیٰ

امتحان یا عذاب اُرسیږی۔ او خدائے وائی۔ . . . .

اِتَّبِعُوْا مَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوْا مِنْ دُوْنِهٖ اَوْلِيَآءَ

د هغه قران تابعداری اُکئی۔ چه تاسو ته ستاسو د رب د طرفه نازل شوید ے۔

قَلِيْلًا مَا تَذَكَّرُوْنَ"۔ فَاتِّبَاعُ الْغَيْرِ عِنْدَ وُجُوْدِ الْمُنَزَّلِ حَرَامٌ

او د ده سوا دوستان مه نیسئ۔ لږ خلق نصیحت حاصلوی۔ پس د بل چا تابعداری کول

بِالنَّهْيِ۔ لِاَنَّ حَقِيْقَةَ النَّهْيِ لِلْحُرْمَةِ۔ وَاعْلَمْ اِنَّ اِتِّبَاعَ الْمُنَزَّلِ قَلِيْلٌ

سره د موجودوالي د قرآن نه حرامه ده - ځکه چه د نهي مطلب خو حرام والے دے - او بویه شي
وَاتِّبَاعُ غَيْرِ الْمُنَزَّلِ كَثِيرٌ - كَمَا وَقَعَ فِي هٰذَا الزَّمَانِ - وَقَالَ اللّٰهُ
چه د قرآن تابعداري کم خلق کوي - او د بل چا ډیر خلق کوي - لکه نن زمونږ ګوري - او
وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ - هُمُ الظَّالِمُونَ
خدائے وائي - چه څوك په قرآن فیصله نه کوي - دا کافران - ظالمان - فاسقان دي -
هُمُ الْفَاسِقُونَ - فَجَمِيعُ أَحْكَامِ الْإِسْلَامِ ثَابِتٌ بِحُكْمِ اللّٰهِ تعالیٰ
پس د اسلام ټول حکمونه د خدائے په حکم ثابت دي - لکه د قرآن صفا حکم دے
كَمَا نَصَّ عَلَيْهِ - "إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلّٰهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ
د حکم خاوند خو صرف الله دے - د حق فیصله کوي - او هغه غوره فیصله کونکے دے
وَقَالَ تعالیٰ - وَأَنَّ هٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ
او خدائے وائي - چه دا ښه لار ده - د دے تابعداري کوئ - او د نورو لارو تابعداري مکوئ
فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ" - فَعُلِمَ أَنَّ اتِّبَاعَ مَا سِوَى الْمُنَزَّلِ بِدُونِ
د دے نه به شئ - او د الله به درنه پاتې شي - نو د قرآن نه علاوه د بلے لار تابعداري
الْإِثْبَاتِ بِالْمُنَزَّلِ حَرَامٌ بِالنَّهْيِ حَقِيقَةً لِلْحُرْمَةِ خُصُوصًا إِذَا كَانَ
بے ثبوته په قرآن سره حرامه ده - په وجه د نهي - دا نهي خاصکر د حراموالي د پاره ده - چه
مُخَالِفًا مِنَ الْمُنَزَّلِ وَالْعَمَلُ بِهِ حَرَامٌ بِطَرِيقِ الْأَوْلٰى - وَقَالَ اللّٰهُ
د قرآن خلاف وي - او په دے عمل کول خو ضرور حرام شو - او خدائے وائي چه په کومه
يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللّٰهَ وَأَطَعْنَا
ورځ به چه مونږ دوئ په اور کښ پړمخے کو - دوئ به وائي - ارمان دے - مونږ د الله او د
الرَّسُولَ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا - فَعُلِمَ
رسول تابعداري کړے وے؟ او دوئ به وائي - چه مونږ خو د خپلو سردارانو تابعداري وو
أَنَّ الْمُخَالَفَةَ مِنْ قَوْلِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ مُوجِبُ الضَّلَالِ - كَمَا قَالَ النَّبِيُّ
او دوئ مونږ ګمراه کړو - نو معلومه شوه - چه د الله د وینا نه مخالفت او د رسول
عَلَيْهِ السَّلَامُ تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا
د ګمراهي سبب دے - لکه چه خو د نبي وائي - ما په تاسو کښ دوه څیزونه پریخي دي - تر څو چه پدے

كِتَابَ اللهِ وَالسُّنَّةِ لِرَسُوْلِ اللهِ (مشكوٰة) فَاِنْ قِيْلَ هٰذِهِ الْاٰيَةُ
عمل کوی - گمراه به نشی - قرآن او حدیث - پس که څوك اوری - چه دا ایت خود
فِيْ اَئِمَّةِ الضَّلَالِ لَا فِيْ اَئِمَّةِ الْهُدٰى وَاَنَّا نَتَّبِعُ اَئِمَّةَ الْهُدٰى
گمراهو اماما نو په باره کښی دے - او مونږ دهدایت دا ماما نو تابعدار یو - نو مونږ
فَلَا نَكُوْنُ مِصْدَاقَ الْاٰيَةِ - قُلْنَا اِنَّ اَئِمَّةَ الْهُدٰى مُتَّبِعِيْنَ لِمَا
ددے مصداق نه یو - نو مونږ جواب کوو - چه دهدایت اماماں خو دهغے قرآن
اَنْزَلَ اللهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ فَمَنْ كَانَ عَالِمًا بِمَا اَنْزَلَ اللهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ فَهُوَ
تابعدار دی - چه خو پر نبی ﷺ نازل دے - نو څوك چه قرآن عالم وی - دے خو په نیغه لاره دے -
مُهْتَدٍ مُّتَمَسِّكٌ بِتَمَسُّكِ اَمَامِهٖ وَاِنْ لَمْ يَعْلَمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ عَلٰى
او دخپل امام په رنګ دے - او چه په قرآن عالم نه وی - نو دے جاهل گمراه په
رَسُوْلِهٖ - فَهُوَ جَاهِلٌ ضَالٌّ بِاِقْرَارٍ عَلٰى نَفْسِهٖ وَمُخَالِفٌ عَنْ اِمَامِهٖ
ځان اقرار کونکے دے - او مخالف دے دخپل امام نه په عمل کښی ځکه چه
فِي الْعَمَلِ لِاَنَّ تَمَسُّكَ الْاِمَامِ بِالْمُنَزَّلِ وَهُوَ مُتَمَسِّكٌ بِحُسْنِ الظَّنِّ
دده امام په قرآن دلیل نیسی - او دے تش دخه گمان دلیل لری - په بل باندے
عَلَى الْغَيْرِ - وَقَالَ اللهُ تَعَالٰى فِيْ حَقِّ مَنْ لَا يَكُوْنُ دِيْنُهُمْ دِيْنَ الْاِسْلَامِ
او خدائے وائی - په باره دهغه چا کښی چه ددوی دین اسلام نه وی - چه دوی
اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِيْ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا - وَاَيْضًا
خو صرف دگمان تابعداری کوی - او گمان خو هیڅ دثبوت دحق دلیل نه
مُخَالِفٌ عَنْ قَوْلِ الْاِمَامِ لِاَنَّهٗ قَالَ لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَّاْخُذَ
دے - او دے دامام دوینا نه هم مخالف دے - ځکه چه دے خو وائی - چه هیڅ مؤمن ته
بِقَوْلِنَا مَا لَمْ يَعْرِفْ مَاْخَذَهٗ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ
نه دی پکار - چه ځما په وینا عمل اوکی - ترڅو چه دے دوینا دقرآن حدیث اجماع
وَاَنَّهٗ قَالَ حَرَامٌ عَلٰى مَنْ لَمْ يَعْرِفْ دَلِيْلِيْ اَنْ يُّفْتِيَ بِكَلَامِيْ (ميزان الشعراني)
او قیاس نه ثابت نه دی - او دے وائی - چه څوك ځما دلیل نه پیژنی - نو ځما په خبره دِ فتوی ورکوی
فَمَنْ لَا تَمَسُّكَ لَهٗ بِقَوْلِ اللهِ وَلَا بِقَوْلِ رَسُوْلِهٖ وَلَا بِقَوْلِ اِمَامِهٖ - فَلَهٗ

پس څوک چه د الله او د رسول ص او د امام په وینا دلیل نه نیسي - نو د ده څانته خپل دین

دِیْنٌ مُسْتَقِلٌّ غَیْرُ مَنْسُوْبٍ اِلَی اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَلَا اِلٰی مَذْهَبِ اِمَامِهٖ

جوړ که - دا د الله او د رسول ص او د امام طرفته منسوب نه دے بلکه دا د ټولو مخالف دے

بَلْ هُوَ مُخَالِفٌ عَنِ الْکُلِّ - وَلَوْ یَقُوْلُوْنَ اِنَّ حُسْنَ الظَّنِّ بِغَیْرِ دَلِیْلٍ

او که دوی وائي - چه حموږ د پاره خه ګمان بے دلیله کافی دے - حکه چه موږ په دلیل قدرت

یَکْفِیْنَا لِعَدَمِ قُدْرَتِنَا عَلَی الدَّلَائِلِ وَعَلٰی عِلْمِ الْمُجْتَهِدِ عَلَی الدَّلَائِلِ

نه لرو - او موږ د مجتهد د علم نه بے خبره یو - او د مجتهد په دلیل باندے علم حموږ د

کَافٍ لَنَا - فَجَوَابُهُمْ قَوْلُهٗ تعـ تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا کَسَبَتْ

پاره کافی دے - نو د دے جواب خدائی کوی - چه دغه تیر امتونه تیر شو - دوی د

وَلَکُمْ مَا کَسَبْتُمْ وَلَا تُسْئَلُوْنَ عَمَّا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ - وَقَالَ اللّٰهُ تعـ

څان د پاره کار اکه - او تاسو به څانته کار کوئ - او ستاسو نه به د دوی د عملو تپوس نه

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُکِّرَ بِاٰیٰتِ رَبِّهٖ ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَا اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِیْنَ

کیږی - او خدائی وائي - او څوک ډیر ظالم دے د هغه چا نه چه دوی ته د رب ایتونه یاد

مُنْتَقِمُوْنَ - وَقَالَ اللّٰهُ تعـ وَاِذَا قِیْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰی مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ

کړے شی - او دوی ترے مخ اړه وی - موږ به د مجرمانو نه بدل اخلو - او خدائی وائي

وَاِلَی الرَّسُوْلِ رَاَیْتَ الْمُنَافِقِیْنَ یَصُدُّوْنَ عَنْكَ صُدُوْدًا

چه دوی ته او ویلے شی - راشئ د قران طرفته او د رسول طرفته - نو ته به منافقان اووینے

وَقَالَ اللّٰهُ تعـ اَلنَّبِیُّ اَوْلٰی بِالْمُؤْمِنِیْنَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ - وَلَمَّا کَانَ

چه ستا نه پوره مخ کرځوی - او خدائے وائي - چه د پیغمبر تابعداری د دوی د پاره د

اِتِّبَاعُ قَوْلِ اللّٰهِ وَقَوْلِ الرَّسُوْلِ لَازِمٌ بِعِبَارَةِ النُّصُوْصِ

دوی د څانونو نه خه ده - او هر کله چه د خدائی او د رسول د وینا منل لازم دی په

الْمُحْکَمَةِ وَمُخَالَفَةُ قَوْلِهِمَا مُوْجِبُ الْوَعِیْدِ الشَّدِیْدِ فَکَیْفَ

صفا وینا کلکے سره - او د دوی مخالفت د سخت عذاب سبب دے - نو څرنګ به ګرزیږی

یُصَارُ اِلٰی قَوْلِ مَنْ لَا نَصَّ فِیْ اِتِّبَاعِهٖ وَلَا وَعِیْدَ فِیْ مُخَالَفَتِهٖ

او شی - د هغه چا وینا ته چه د ده د تابعداری حکم نوی - او نه ئے په مخالفت کښ عذاب وی

خُصُوْصًا اِذَا کَانَ قَوْلُهٗ مُخَالِفًا لِقَوْلِهِمَا - وَلَوْ قِیْلَ اِنَّ قَوْلَ الْمُجْتَهِدِ

خاصکر چه دده وینا د قران حدیث مخالفه وي - او که اُو یلے شي - چه د مجتهد وینا
لَا یَکُوْنُ بِلَا دَلِیْلٍ - لٰکِنْ لَا عِلْمَ لَنَا عَلٰی دَلِیْلِهٖ - قُلْنَا - فَذٰلِكَ الدَّلِیْلُ
بے دلیله نوي - خو مونږ پدے دلیل علم نه لرو - مونږ به جواب اُکو - چه دا دلیل خو شکي دے -
مُحْتَمِلٌ وَالْمَوْجُوْدُ مُتَیَقَّنٌ مِنَ الْکِتَابِ - فَلَا یَجُوْزُ تَرْكُ الْمُتَیَقَّنِ بِالْ
او موجود یقیني دے د قران نه - نو یقیني پریخوده په شکي باندے نه دي جائز - او که بالفرض
مُحْتَمِلِ - وَلَوْ فَرَضْنَا وَجُوْدَهٗ فَیَلْزِمُ التَّنَاقُضُ بَیْنَ الْمُجْتَهِدِ الْفَرْضِيِّ
دلیل وي - نو د مجتهد او د قران د فرضي او د یقیني په منځ کښې مخالفت راځي - او د الله او د
وَالْمُتَیَقَّنِ وَکَلَامُ اللّٰهِ وَکَلَامُ الرَّسُوْلِ خَالِیَانِ عَنِ التَّنَافِيْ وَالتَّنَاقُضِ
رسول وینا د خلاف نه خالي ده - لکه دا د خدائي د حکم مطلب دے - خو که تو ابي او د رخصت
کَمَا هُوَ مُقْتَضَی الْحِکْمَةِ اِلَّا اَنْ تَکُوْنَ عَزِیْمَةً وَّرُخْصَةً - وَهٰذَا لَیْسَ مِنَ
. . . . خبره وي - نو دا مخالفت نه دے -
اَلتَّنَافِيْ وَالتَّنَاقُضِ - اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الْمُطِیْعِیْنَ لِقَوْلِكَ وَقَوْلِ
. . . . اے خدایه ! مونږ ستا تابعدار او د خپل نبي د وینا تابعدار
رَسُوْلِكَ لَمَّا اَطَاعَ الْمُجْتَهِدِیْنَ بِقَوْلِهِمَا وَوَصَّانَا بِالْعَمَلِ لِقَوْلِهِمَا
اُکرځوے - لکه چه مجتهدان د قران او حدیث تابعدار وو - او مونږ ته ئے
وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْمُخَالِفِیْنَ - فَمَنْ کَانَ لَهٗ دَلِیْلٌ عَلٰی رُجْحَانِ الْجُزْئِیَّاتِ
پدے دواړو د عمل د ثنا کړیده - او مونږ د دے دواړو مخالف مه کے - پس که
الْمُخَالِفَةِ عَنِ الْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ فَلْیَأْتُوْا بِدَلِیْلِهِمْ مِنَ الْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ اِنْ کَانُوْا
د هغه کسانو سره دلیل وي - څوک چه تشه مسئله چه د قران حدیث مخالفه وي - په دوی مخکښې کوي - نو د قران
صَادِقِیْنَ = اَلْمَقْصَدُ الثَّالِثُ = فِيْ حُکْمِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ لَا یُعْلَمُ
حدیث نه د دلیل راوړي که دوی ریشتینے وي - دریم مقصد - په حکم د هغې مسئلو کښې دے - چه د هغې د قران او
مُوَافَقَتُهَا وَمُخَالَفَتُهَا مِنَ الْکِتَابِ وَالسُّنَّةِ - فَحُکْمُ هٰذِهِ الْمَسَائِلِ
حدیث سره موافقت او مخالفت معلوم نوي - نو په کښې به مونږ چپ یو - ځکه چه قران وائي
اَلتَّوَقُّفُ بِقَوْلِهٖ تعالیٰ - وَلَا تَقْفُ مَا لَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ - اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
چه په کومه نه پوهیږئ - نو چپ شئ - ستا غوږ او د غوږ ولو - سترګو - او زړه د ټولو د عمل
وَالْفُؤَادَ کُلُّ اُولٰئِكَ کَانَ عَنْهُ مَسْئُوْلًا - فَلَا تَقْفُ نَهْيٌ عَنِ الْعَمَلِ بِغَیْرِ دَلِیْلٍ
تپوس کیږي - ولا تقف معنی منع ده د عمل نه بے دلیله - ځکه چه علم خو بے دلیله نه راځي

لِاَنَّ الْعِلْمَ لَا يَحْصِلُ اِلَّا مِنَ الدَّلِيْلِ - وَاحْتَجَّ بِهِ الْبَعْضُ بِمَنْعِ اِتِّبَاعِ الظَّنِّ

او په دے بعض خلق دليل نيسي - چه د گمان تابعداري نه ده پکار - نو گمانی دلائل د

فَخَرَجَ دَلَائِلُ الظَّنِّيِّ مِنْ اَدِلَّةِ الشَّرْعِ كَالْاِجْمَاعِ بِالْاَقْسَامِ الثَّلَاثَةِ

شریعت د دليلونو نه او وته - لکه اجماع په دريواړه قسمه اخری باندے - او قياس چه

الْاَخِيْرَةِ - وَالْقِيَاسُ الْمَبْنِيُّ عَلَى الرَّاْيِ فَهٰذِهِ الْاَدِلَّةُ لَا يُفِيْدُ الْيَقِيْنَ

د رائے بنا وی - پس دا دلائل د يقين فائده نه ورکوی - نو پدے عمل هم جائز نه دے - مونږ د

فَلَا يَجُوْزُ الْعَمَلُ بِهَا اَيْضًا - قُلْنَا - اِنَّ الْمُرَادَ بِالْعِلْمِ هُوَ الْاِعْتِقَادُ الرَّاجِحُ

دے اعتراض دا جواب کوو - چه د علم نه مطلب د غوره والی اعتقاد دے - چه اجماع

الْمُسْتَفَادُ مِنْ سَنَدِ الْاِجْمَاعِ وَالْعِلَّةِ الْمُسْتَفَادُ مِنَ الْاَدِلَّةِ الثَّلَاثَةِ

نه معلوم شی - او هغه علت چه د دے دلائلو نه حاصل شی - . . . .

وَقَالَ اللّٰهُ تعا - وَ" اِنَّ كَثِيْرًا لَيُضِلُّوْنَ " بِتَحْلِيْلِ الْحَرَامِ وَتَحْرِيْمِ الْحَلَالِ

او خدائ وائی چه ډير خلق گمراه دی - چه حرام حلالوی - او حلال حراموی -

" بِاَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ " - اَیْ يُضِلُّوْنَ فَيُحَرِّمُوْنَ وَ يُحَلِّلُوْنَ بِاَهْوَائِهِمْ

د خپلو خواهشونو په وجه بے علمه - يعنی دوئ گمراه دی - چه په خپل خواهش حلال

وَشَهَوَاتِهِمْ مِنْ غَيْرِ تَعَلُّقٍ بِشَرِيْعَةٍ (مَدارك) اَیْ كَشَهِيَّتِهِمْ

حرام جوړه وی - بے د شریعت د تعلق نه (مدارك) گويا د دوئ خواهش بے د دليل

مِنْ غَيْرِ تَعَلُّقٍ بِدَلِيْلٍ يُفِيْدُ الْعِلْمَ (خازن) " اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ

د تعلق نه د علم فائده ورکوی - بے شکه ستا رب زياتی کونکی پيژنی - . . . . .

بِالْمُعْتَدِيْنَ " - اَلْمُجَاوِزِيْنَ الْحَقَّ اِلَى الْبَاطِلِ وَالْحَلَالَ اِلَى الْحَرَامِ وَقَالَ تعا

چه د حق نه باطل ته ورځی - او د حلال نه حرام ته - او خدائے وائی - او که

وَاِنْ اَطَعْتُمُوْهُ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُوْنَ - لِاَنَّ مَنِ اتَّبَعَ غَيْرَ اللّٰهِ فِيْ دِيْنِهِ

تاسو د دوئ تابعداری اوکړه - نو تاسو به مشرکان شئ - ځکه چه دوئ د

فَقَدْ اَشْرَكَ بِهِ - قَالَ الزَّجَّاجُ فِيْهِ دَلِيْلٌ عَلٰى اَنَّ كُلَّ مَنْ اَحَلَّ

غير الله تابعداری په دين کښ کوی - نو دے مشرك دے - زجاج وئيلی چه پدے کښ دليل دے

شَيْئًا مِمَّا حَرَّمَ اللّٰهُ وَحَرَّمَ شَيْئًا مِمَّا اَحَلَّ اللّٰهُ فَهُوَ مُشْرِكٌ وَاِنَّمَا

په دے چه هر هغه څوك چه د الله حرام حلال کی - يا د الله حلال حرام کی - نو دے مشرك دے

سُمِّیَ مُشْرِكًا لِاَنَّهٗ اَثْبَتَ حَاكِمًا غَيْرَ اللّٰهِ وَمَنْ كَانَ كَذٰلِكَ فَهُوَ
او دے مشرک دے چه د الله نه سوا ئے بل حاکم اومانه۔ او چه څوک داسې کوی هغه خود مشرک شه۔ (خازن)
مُشْرِكٌ (خازن) وَاَمَّا السُّنَّةُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ
او هر چه حدیث دے۔ نو عائشه بی بی وائی۔ چه خوږ نبی ص وے۔ . . . .
اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحْدَثَ فِيْ اَمْرِنَا هٰذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ
. . . . څوک چه نوے کار زما په حکم کښې جوړ کړی۔ چه زما د حکم هسې نوی۔ نو دا ئے
فَهُوَ رَدٌّ۔ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ۔ عَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
(بخاری مسلم۔) او د ابن عباس رض نه روایت دے۔ ده وئے چه خوږ نبی ص وے۔ . . .
عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ۔ اَلْاَمْرُ ثَلَاثَةٌ۔ اَمْرٌ بَيِّنٌ رُشْدُهٗ فَاتَّبِعْهُ
کارونه درے قسمه دی۔ یو هغه کار چه سم والے ئے ښکاره دی۔ نو د دے تابعداری کوئ
وَاَمْرٌ بَيِّنٌ غَيُّهٗ فَاجْتَنِبْهُ۔ وَاَمْرٌ اُخْتُلِفَ فِيْهِ فَكِلْهُ اِلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ
او بل چه خراب والے ئے ښکاره دی۔ نو د دینه ا ځر نه شئ۔ او چه په کښې اختلاف دی۔ نو الله ته ئے
(رواه احمد شیخ عبد الحق) يَعْنِيْ اُطْلُبْ لَهٗ دَلِيْلًا فِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ
اوسپارئ۔ مطلب دا چه د ده د پاره دلیل طلب کړئ۔ په قرآن حدیث کښې۔
وَعَنْ اَبِيْ ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ
او د ابو ثعلبه خشنی نه روایت دے۔ ده وے۔ چه خوږ نبی ص وے۔ چه خدائ څه
اللّٰهَ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوْهَا وَحَرَّمَ حُرُمَاتٍ فَلَا تَنْتَهِكُوْهَا
فرائض فرض کړیدی۔ نو دا مه ضائع کوئ۔ او څه ئے حرام کړیدی۔ نو دا مه کوئ۔ او څه
وَحَدَّ حُدُوْدًا فَلَا تَعْتَدُوْهَا وَسَكَتَ عَنْ اَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ نِسْيَانٍ
پولے ئے مقرر کړیدی۔ نو د دینه مه اوړئ۔ او د څه نه بے هیرے چپ دے۔
فَلَا تَبْحَثُوْا عَنْهَا۔ اَمَّا فِيْ كُتُبِ الْاُصُوْلِ فَقَالَ صَاحِبُ الشَّاشِيْ
نو په کښې بحث مکوئ۔ هر چه د اصولو کتابونه دی۔ نو صاحب د شاشی وائی۔ چه په مجتهد
اَلْوَاجِبُ عَلَى الْمُجْتَهِدِ طَلَبُ حُكْمِ الْحَادِثَةِ فِيْ كِتَابِ اللّٰهِ ثُمَّ مِنْ
لازمه ده۔ چه د یو مسئلے حکم په قرآن کښې۔ بیا په حدیث د خوږ نبی ص کښې
سُنَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ بِصَرِيْحِ النَّصِّ اَوْ اِشَارَتِهٖ اَوْ دَلَالَتِهٖ اَوِ اقْتِضَائِهٖ
صفا حکم۔ یا په اشاره۔ یا په دلالت۔ یا په (اقتضاء) اوګوری۔ . . . .

فَإِنَّهُ لَاسَبِيلَ إِلَى الرَّأْيِ مَعَ إِمْكَانِ الْعَمَلِ بِالنَّصِّ (انتهى) وَلَوْقِيلَ

حُکه چه راۓ ته نه کیږي - تر څو چه د نص قرآني امکان وي - او که څوک اُواني - چه دا طلب

إِنَّ هٰذَا الْأَمْرَ مِنْ مُخْتَصَّاتِ الْمُجْتَهِدِ وَلَا قُدْرَةَ لِلْمُقَلِّدِ عَلٰى هٰذَا

خو د مجتهد د خواصونه دے - او مقلد خو دا قدرت نه لري - نو مونږ به جواب ادکو -

الْفِعْلِ - قُلْنَا إِنَّ الْمُقَلِّدِيْنَ يَعْمَلُوْنَ بِتَمَسُّكَاتِ الْمُجْتَهِدِيْنَ لِأَنَّ

چه مقلدان خو د مجتهدانو په دلائلو عمل کوي - حُکه چه د مذهبونو اختلاف

مَدَارُ اِخْتِلَافِ الْمَذَاهِبِ عَلٰى اِخْتِلَافِ التَّمَسُّكَاتِ - فَكُلُّ مَنْ

د دلائلو په اختلاف دے - نو څوک چه د کوم مجتهد دلائل مني - نو دے د ده په

تَمَسَّكَ بِمَا تَمَسَّكَ بِهِ الْمُجْتَهِدُ فَهُوَ عَلٰى مَذْهَبِهِ وَمَنْ لَمْ يَلْتَفِتْ

مذهب دے - او چه د مجتهد دلیل نه کوري - نو دے د ..... ده په ..... مذهب څرنګ شه

إِلٰى دَلِيْلِهِ فَكَيْفَ يَدَّعِيْ مَذْهَبَهُ لِأَنَّهُ لَا .... يَعْلَمُ بِمَا

حُکه چه دے خو په دلیل د مجتهد عالم نه دے .... یقیناً د

ذَهَبَ إِلَيْهِ الْمُجْتَهِدُ - فَإِنَّ اِمْتِيَازَ الْمَذَاهِبِ .... عَلٰى اِمْتِيَازِ ا

د مذهبونو جدائي د دلائلو په جدائي ده - .... په تشکان

التَّمَسُّكَاتِ لَا بِمُجَرَّدِ الظَّنِّ - كَمَا صَرَّحَ فِي .... الشَّامِيُّ - اَلْعَامِّيُّ لَيْسَ

لکه شامي دا صفا لیکلي دي - چه عام مسلمان .... په هیڅ مذهب نه دے -

لَيْسَ لَهُ مَذْهَبٌ لِعَدَمِ قُدْرَتِهِ عَلٰى .... تَمْيِيْزِ التَّمَسُّكَاتِ وَرُجْحَانِ

حُکه چه دے د دلائلو په جدائي عالم نه دے .... او یو په بل نه شي غوره

الْبَعْضِ عَلَى الْبَعْضِ فَمَنْ لَمْ يَعْرِفْ رُجْحَانَ الدَّلِيْلِ فَكَيْفَ يُرَجِّحُ

کولے - پس چه دا نه شي کولے - نو به یو امام په بل څرنګ غوره کي - ......

إِمَامًا عَلٰى آخَرَ بِلَا مُرَجِّحٍ فَاتِّبَاعُنَا الْمَذْهَبَ إِمَامِ الْأَعْظَمِ بِا... عْتِبَارِ

نو څمونږ د امام اعظم تابعداري د ده د دلائلو د غوره والي په وجه .... ده -

رُجْحَانِ الْأَدِلَّتِهِ فِيْ مَوْضِعِ الْاِخْتِلَافِ لَا بِاعْتِبَارِ اَحْسَنِ الظُّنُوْنِ ......

د اختلاف په مقام کښي - نه د تشو ګمانو نو په ذریعه - او د شاشي ....

وَفِي الْفُصُوْلِ الشَّاشِيْ فِيْ وَجْهِ حَصْرِ الْاَدِلَّةِ فِي الْاَرْبَعَةِ لِأَنَّ ....

په فصول کتاب کښي د دلائلو په څلورو .... کښي د بندولو په باره کښي لیکي ....

الْحُكْمَ إِمَّا اَنْ يَثْبُتَ بِالْوَحْيِ اَوْ بِغَيْرِهٖ - وَالْاَوَّلُ إِمَّا جَلِيٌّ وَهُوَ الْكِتَابُ

چه حکم به یا به وحی ثابت وی - یا په بل څه - او دا وحی به یا ښکاره وی - او دا

اَوْ خَفِيٌّ وَهُوَ السُّنَّةُ - وَالثَّانِيْ إِمَّا اجْتِهَادٌ اَوْ غَيْرُهٗ - فَالْاَوَّلُ إِمَّا

قرآن دے - یا به پټه وی - او دا سنت دے - او بے وحی به دا اجتهادی وی -

اِجْتِهَادُ جَمِيْعِ الْمُجْتَهِدِيْنَ وَهُوَ الْاِجْمَاعُ اَوْ اِجْتِهَادُ الْبَعْضِ - وَهُوَ

یا بل څه - که اول وی - نو یا به د ټولو مجتهدینو اجتهاد وی - او دا اجماع ده - او یا

الْقِيَاسُ - وَاَمَّا غَيْرُ الْاِجْتِهَادِ فَلَيْسَ بِحُجَّةٍ لِاَنَّهٗ اِمَّا قَوْلٌ مِنْ عِنْدِ

به د بعضو اجتهاد وی - دا قیاس دے - او که اجتهاد نه وی - نو دا دلیل نه دے

نَفْسِهٖ بِمَا يَبْدَأُ اِلَيْهِ فِي الْقَلْبِ وَاِنَّهٗ يَحْتَمِلُ اَنْ يَكُوْنَ مِنَ اللهِ اَوْ

ځکه چه دا خو به د ده د زړه یوه خبره وی - او دا خبره به یا د الله د طرفه وی -

لَا يَكُوْنَ مِنْهُ وَالْمُحْتَمَلُ لَا يَكُوْنُ حُجَّةً - وَاِمَّا قَوْلٌ مِنْ غَيْرِهٖ - وَهُوَ

یا به نه وی - نو په شکی خبره کښی دلیل نه وی - او دا به د بل وینا وی - نو دا هغه

التَّقْلِيْدُ وَهُوَ قَبُوْلُ قَوْلِ الْغَيْرِ بِلَا دَلِيْلٍ فَلَا يَكُوْنُ حُجَّةً فِي الشَّرْعِ

تابعداری ده - چه بے دلیله د بل وینا منل دی - نو دا په شریعت کښی دلیل نه دے -

(فصول الشاشی) وَقَالَ فِيْ مَوْضِعٍ اٰخَرَ اَلْقِيَاسُ حُجَّةٌ مِنْ حُجَجِ الشَّرْعِ

(شاشی شرح فصول) او ده په ځائے کښی ویلی دی - چه قیاس د شریعت دلیل دے -

يَجِبُ الْعَمَلُ بِهٖ عِنْدَ انْعِدَامِ مَا فَوْقَهٗ مِنَ الدَّلِيْلِ فِي الْحَادِثَةِ

عمل په واجب دے - خو هله چه اوچت دلیل ترے نه وی - په یوه واقعه کښی - او دا

وَهٰذَا مَذْهَبُ جَمِيْعِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ وَعُلَمَاءِ الْاُمَّةِ فِيْ كُلِّ

د ټولو اصحابو مذهب دے - او د تابعینو او د اُمت د عالمانو په هره

عَصْرٍ خِلَافًا لِبَعْضِ اَهْلِ الْاَهْوَاءِ (اِنْتَهٰى) =

زمانه کښی خو بعض د خواهش تابعدار ترے خلاف کوی -

وَتَقْلِيْدُ الصَّحَابَةِ وَاجِبٌ يُتْرَكُ بِهِ الْقِيَاسُ = لِاِحْتِمَالِ السَّمَاعِ

او د اصحابو د وینا تابعداری واجب ده - په دے به قیاس پریخودے شی -

مِنْ رَسُوْلِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَلْ هُوَ الظَّاهِرُ فِيْ حَقِّهٖ وَاِنْ لَمْ يُسْنِدْهُ اِلَيْهِ

ځکه چه ممکن ده - دا د خوږ نبی ﷺ نه اوریدلے وی - بلکه دا ده په باره کښی دا ښکاره ده -

وَقَالَ الْكَرْخِيُّ لَا يَجِبُ تَقْلِيْدُهٗ اِلَّا فِيْمَا لَا يُدْرَكُ بِالْقِيَاسِ لِاَنَّهٗ
اګر که دَ ده نسبت نوے کړے. او کرخي وے. چه دَ صحابي تقليد هله واجب دے.
حِيْنَئِذٍ يَتَعَيَّنُ جِهَةُ السِّمَاعِ مِنْهُ. وَقَالَ الشَّافِعِيُّ رح لَا يُقَلِّدُ اَحَدٌ مِنْهُمْ
چه په قياس نه معلوميږي. ځکه چه په دے حالت کښ دَ ده اوريده خاص شو. او امام
سَوَاءٌ كَانَ مُدْرَكًا بِالْقِيَاسِ اَوْلَا. لِاَنَّ اَصْحَابَهٗ كُلَّهُمْ كَانُوْا يُخَالِفُ
شافعي رح وے. چه دَ دوي هيڅ کس تقليد نه دے جائز. که په قياس معلوميږي. او که نه
بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَلَيْسَ اَحَدُهُمْ اَوْلٰى مِنَ الْاٰخَرِ فَتَعَيَّنَ الْبُطْلَانُ وَقَدْ
معلوميږي. ځکه چه اصحاب به هم دَ يو بل مخالف وُو. او دوي دَ يو بل نه غوره نه دي
اِتَّفَقَ عَمَلُ اَصْحَابِنَا بِالتَّقْلِيْدِ فِيْمَا لَا يُعْقَلُ بِالْقِيَاسِ يَعْنِيْ اِنَّ
نو تقليد باطل شو. خو زموږ دَ مذهب صاحبان په دے متفق دي. چه په قياس
اَبَا حَنِيْفَةَ وَصَاحِبَيْهِ كُلُّهُمْ مُتَّفِقُوْنَ بِتَقْلِيْدِ الصَّحَابِيِّ وَالتَّابِعِيِّ
نه معلوميږي. نو تقليد به کوي. چه هغه امام ابو حنيفه رح. امام ابو يوسف رح. امام محمد
فَاِنْ ظَهَرَ فَتْوَاهُ فِيْ زَمَنِ الصَّحَابَةِ كَشُرَيْحٍ كَانَ مِثْلَهُمْ عِنْدَ الْبَعْضِ
وغيره دي. او دَ تابعي تقليد هم. پس که دَ ده فتوي دَ اصحابو په زمانه کښ ښکاره
وَهُوَ الْاَصَحُّ. فَيَجِبُ تَقْلِيْدُهٗ. وَاِنْ لَمْ يَظْهَرْ فَتْوَاهُ وَاِنْ لَمْ يُزَاحِمْهُمْ
شوه. لکه شريح شو. نو دَ ده تقليد واجب دے. او که دَ ده فتوي ښکاره نه شوه او دَ
فِي الرَّاْيِ كَانَ مِثْلَ سَائِرِ اَئِمَّةِ الْفَتْوٰى لَا يَصِحُّ تَقْلِيْدُهٗ (نور الانوار)
مقابل دَ رائے خاوند نه وُو. نو دَ ده تقليد جائز نه دے. . . . .
وَهٰكَذَا فِي الْمَوْلَوِيْ شَرْحِ حُسَامِيْ فِيْ اٰخِرِ بَحْثِ السُّنَّةِ فَاَصْحَابُ
دَ غسے دَ حسامي په شرح مولوي کښ دَ سنت په بحث کښ بيان دے. نو څلور واړه
الْمَذَاهِبِ الْاَرْبَعَةِ لَمْ يُزَاحِمْهُمْ مَعَ الصَّحَابَةِ لِاَنَّ كُلَّهُمْ اَدْنٰى دَرَجَةً
مذاهب دَ اصحابو سره مقابله نه کوي. ځکه چه دوي دَ دينه په مرتبه کښ کم دي
مِنَ الصَّحَابَةِ لِاَنَّ اِمَامَنَا الْاَعْظَمَ رح مِنَ التَّابِعِيْنَ وَالْبَاقِيْ مِنْ تَبَعِ
زموږ امام ابو حنيفه رح تابعي دے. او باقي دَ ده نه روستو تبع تابعيان دي. ځکه
التَّابِعِيْنَ. فَلِذٰلِكَ قَالَ اَبُوْ حَنِيْفَةَ رح لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَاْخُذَ
امام ابو حنيفه رح وائي. چه دَ مؤمن دپاره نه دي جائز. چه زموږ په وينا عمل کوي.

بِقَوْلِنَا مَا لَا يُعْرَفُ مَاْخَذُهُ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَالْإِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ

تو څوچه د قرآن حدیث او به اجماع او قیاس دلیل ورته معلوم نوي۔ او صاحب

وَنَقَلَ صَاحِبُ الْمِيْزَانِ فِي كِتَابِهِ قَوْلُ إِمَامِنَا حَرَامٌ عَلَى مَنْ لَمْ يَعْرِفْ

د میزان خپلو د امام قول لیکي۔ چه بې دلیله خما په وینا فتوی حرامه ده۔ او هر چه د

دَلِيْلِيْ اَنْ يُفْتِيَ بِكَلَامِيْ"۔ اَمَّا الْحُكْمُ فِيْ كُتُبِ الْفِقْهِ۔ فَذَكَرَ فِيْ فَتْحِ الْقَدِيْرِ

فقه کتابونه دي۔ نو فتح القدیر په کتاب القضاء کښ د خپل نبي ص فرمان لیکي۔

فِيْ كِتَابِ الْقَضَاءِ لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ اَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ

چه څوک خلقو ته بې دلیله فتوے ورکوي۔ نو په ده د اسمانونو او ځمکو

لَعَنَتْهُ الْمَلَائِكَةُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِيْنِ۔ وَلِذَا اَكْرَهَ بَعْضُهُمُ الْاِفْتَاءَ لِقَوْلِهٖ

ملائکې لعنت وائي۔ حکه بعضو فتوے ورکول مکروه ګڼړي۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔

عَلَيْهِ السَّلَامُ اَجْرَءُكُمْ عَلَى النَّارِ اَجْرَءُكُمْ عَلَى الْفَتْوٰى۔ وَفِي السِّرَاجِيَّةِ

خپل نبي ص علیه السلام وائي۔ چه زړه ور اور ته په فتوی کښ زړه ور دے۔ سراجیه وائي

لَا يَنْبَغِيْ لِاَحَدٍ اَنْ يُّفْتِيَ اِلَّا اَنْ يَّعْرِفَ اَقَاوِيْلَ الْعُلَمَاءِ وَيَعْلَمُ مِنْ

چه بې دلیله فتوای نه ورکول پکار۔ خو هله جائز دي۔ چه د علماؤ وینا کانې پیژني

اَيْنَ قَالُوْا وَاِنْ كَانَتْ مَسْئَلَةٌ قَدِ اخْتَلَفُوْا فِيْهِ فَلَا بَاْسَ۔ هٰذَا فِيْ

او چه دا د کوم ځائے نه وائي۔ او که یوه اختلافي مسئله وي۔ نو حرج نشته دے

قَوْلِ فُلَانٍ جَائِزٌ۔ وَفِيْ قَوْلِ فُلَانٍ غَيْرُ جَائِزٍ۔ وَلَيْسَ لَهٗ اَنْ يَّخْتَارَ

داسې لیکي۔ چه فلانکي ورته جائز او فلانکي ورته ناجائز وائي۔ خو یو د بل نه

قَوْلًا۔ فَعُلَمَاءُ الْوَقْتِ يَتَفَوَّهُوْنَ بِالتَّقْلِيْدِ۔ وَتَعْرِيْفُهٗ فِي الْكُتُبِ

غوره کوي۔ پس د نن زمانے عالمان داسے ګویا دي۔ چه مونږ خو مقلدان یو۔ او د

قَبُوْلُ قَوْلِ الْغَيْرِ بِلَا دَلِيْلٍ۔ فَمَعْنٰى قَوْلِهِمْ اِنَّا مُقَلِّدُوْنَ يَعْنِيْ اِنَّا

تقلید تعریف د بل وینا بې دلیله منل دي۔ نو ګویا دوئ وائي۔ چه مونږ په داسې وینا

عَامِلُوْنَ بِاَقْوَالِ غَيْرِ مُدَلَّلَةٍ وَيَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ مُحْسِنُوْنَ وَهٰذَا الصُّنْعُ

کانو عمل کوو۔ چه د هغې دلائل نشته۔ او دا دوئ ګمان نه دے۔ چه دوئ دا خه کار کوي

مَنْهِيٌّ فِيْ كِتَابِ اللّٰهِ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ

منع کړے دے چه په قرآن کښ داسې کار منع دے۔ چه بې علمه خبرې پسې مه ګرځه۔ د غوږونو سترګو۔ زړونو

وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُوْلًا - وَالْعِلْمُ لَا يَحْصُلُ إِلَّا بِالدَّلِيْلِ

ټولو نه به تپوس کیږی - او علم خو په دلیل حاصلیږی - او دا نه تابعداری د حدیث نه

وَقَدْ عُلِمَ التَّوَقُّفُ فِي الْحَدِيْثِ وَأَمْرٌ اُخْتُلِفَ فِيْهِ فَكِلْهُ إِلَى اللّٰهِ وَ

هم معلومیږی - او چه اختلافی خبره وی - نو دا خبرے ته سپارل پکار دی

أَيْضًا عُلِمَ مِنْ قَوْلِهِ تَعَالٰى - فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِيْ شَيْءٍ فَرُدُّوْهُ إِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ

او د دے ایت نه معلومیږی - چه په یوه خبره کښ جهګړه راشی - نو دا خبرے الله ته

فَمَعْنَى التَّقْلِيْدِ قَبُوْلُ قَوْلِ الْمُجْتَهِدِ مَعَ دَلِيْلٍ يَتَمَسَّكُ بِهٖ فِيْ حُكْمٍ مِنَ

او رسول ته اوسپارئ - نو د تقلید معنیٰ د مجتهد وینا په دلیل سره منل دی

الْأَحْكَامِ فَمَنْ لَمْ يَعْرِفْ دَلِيْلَ الْمُجْتَهِدِ فَحَرَامٌ عَلَيْهِ قَبُوْلُ قَوْلِهٖ كَمَا قَالَ

چه مجتهد په دلیل نیولے دے - نو بنده چه دلیل د مجتهد نه پیژنی - نو د هغه

أَبُوْ حَنِيْفَةَ رح حَرَامٌ عَلٰى مَنْ لَمْ يَعْرِفْ دَلِيْلِيْ أَنْ يُفْتِيَ بِكَلَامِيْ فَمَنْ خَالَفَ

وینا منل حرام دی - لکه ابو حنیفه رح وائی - چه ځما وینا منل بے دلیله حرام دی

قَوْلَ إِمَامِهِ الْمُطَابِقِ مَعَ الْآيَةِ وَالْحَدِيْثِ فَكَيْفَ يَدَّعِيْ مَذْهَبَهٗ وَقَدْ

او تش ځما په وینا فتوای نشی ورکیدے - اوس چه څوک د خپل امام هغه وینا

قَالَ الشَّيْخُ جُنَيْدُ الْبَغْدَادِيُّ - اَلطُّرُقُ كُلُّهَا مَسْدُوْدَةٌ إِلَّا مَنِ اقْتَفٰى

نه منی کومه چه د قران حدیث موافق ده - نو دے د امام په مذهب څرنګ شو

أَثَرَ الرَّسُوْلِ - وَقَالَ مَنْ لَمْ يَحْفَظِ الْقُرْاٰنَ وَلَمْ يَكْتُبِ الْحَدِيْثَ لَا

او جنید بغدادی وائی - چه ټولے لارے بندے دی - مګر چه د خوږ نبی په قدم تګ کوی -

يُقْتَدٰى بِهٖ فِيْ هٰذَا الْأَمْرِ لِأَنَّ عِلْمَنَا وَمَذْهَبَنَا هٰذَا مُقَيَّدٌ بِالْكِتَابِ

او دے وائی - چه څوک د قران حافظ نه وی - او حدیث نه لیکی - نو د ده خبره به نشی

وَالسُّنَّةِ - وَقَالَ أَبُوْ سُلَيْمَانَ الدَّارَانِيْ رُبَّمَا يَقَعُ فِيْ قَلْبِيْ نُكْتَةٌ مِنْ

منلے کیدے - ځکه چه زمونږ علم او مذهب په قران حدیث کښی بند دے - او ابو سلیمان دارانی

نُكَتِ الْقَوْمِ أَيَّامًا فَلَا يُقْبَلُ مِنْهُ إِلَّا بِشَاهِدَيْنِ عَدْلَيْنِ مِنَ الْكِتَابِ

وائی - چه ډیر ګذاره ځما په زړه کښ د قوم یوه خبره راشی - نو زه دا نه منم - چه دوه عادلان

وَالسُّنَّةِ - وَقَالَ ذُو النُّوْنِ الْمِصْرِيُّ رح عَلَامَاتُ الْمُحِبِّ لِلّٰهِ مُتَابَعَةُ حَبِيْبِ اللّٰهِ

ګواهان د قران حدیث ګواهی اکی - او ذو النون المصری رح وائی چه د الله سره هغه کس محبت

مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَخْلَاقِهِ وَأَفْعَالِهِ وَأَوَامِرِهِ وَنَوَاهِيهِ وَسُنَّتِهِ (طریقہ محمدیہ)

کوي شي - چه د خوږ نبي ﷺ سره په خویونو کارونو - حکمونو - منع خبرو او سنت کښې محبت کوي

فَمَنْ أَحْدَثَ شَيْئًا يَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللّٰهِ مِنْ قَوْلٍ أَوْ فِعْلٍ مِنْ غَيْرِ أَنْ

نو څوک چه د خدائے ته د نزدې کیدو خبره را اوباسي - ویناوي که کاروي - او

يَشْرَعَهُ اللّٰهُ فَقَدْ شَرَعَ فِي الدِّيْنِ مَالَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ تَبِعَهُ فَقَدِ اتَّخَذَهُ

شریعت کښې نه وي - نو ده بے د خدائی د اجازت نه په دین کښې نوے کار اوکړه - که د دۀ

شَرِيْكًا وَمَعْبُوْدًا كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اِتَّخَذُوْا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا

تابعداري اُشوه - نو دے شریک شهٔ - دے خلقو خپل عالمان او ملنګان خدایان

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ - فَقَالَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا

کړي دي - بے د خدائی نه - پس عدي د حاتم ځوئی خوږ نبي ﷺ ته اُوے - چه مونږ خو د دوئي

نَعْبُدُهُمْ - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا تَتَّبِعُهُمْ فَمَنْ أَحْدَثَ فِي

عبادت نه کوو - خوږ نبي ﷺ اُوے - چه د دوئي تابعداري کوئی - او چه د نوی کار تابعداري

الدِّيْنِ مَالَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ فَقَدْ عَبَدَهُ وَاتَّخَذَهُ رَبًّا فَعُلِمَ مِنْ

اُشي - نو دا عبادت دے - او دے ئے رب شهٔ - نو د دینه معلومه شوه - چه هر نوے کار په

هٰذَا اَنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ فِي الْعِبَادَاتِ الْبَدَنِيَّةِ الْمَحْضَةِ لَاتَكُوْنُ اِلَّا سَيِّئَةً

بدني عبادت کښې به نه وي - مګر ګناه - او د خلق خو د ښه او بد په مینځ کښې فرق نشي کولے

وَرُبَّمَا لَايُفَرِّقُ كَثِيْرٌ مِنَ النَّاسِ بَيْنَ الْحَسَنَةِ وَالسَّيِّئَةِ فَيَظُنُّوْنَ

د دوئي دا ګمان وي - چه کومه خبره د دوئي زړه ښه ګڼړي - او طبیعت ئے غواړي - نو دا

اِنَّ كُلَّمَا اِسْتَحْسَنَهُ نُفُوْسُهُمْ وَمَالَ اِلَيْهِ طَبَائِعُهُمْ يَكُوْنُ حَسَنًا

ښه وي - نو دوئي ناکاره کار ښه اُګڼړي - نو دهٔ د شمکو اُخے تکړے وهي - د وئي د هلاکو کولو

فَيَعُدُّوْنَ السَّيِّئَةَ حَسَنَةً فَقَدْ خَبَطُوْا خَبْطًا كَخَبْطِ عَشْوَاءَ لَايُفَرِّقُوْنَ

او خلاصونکے خبرے فرق نکوي - بلکه د دوئي د غلطے جوړے خبرے ته لکه د پیغمبر د سنتو رنګ

بَيْنَ الْوَرْطَةِ الْمُهْلِكَةِ وَالطَّرِيْقَةِ الْمُنْجِيَةِ فِي مَشْيِهَا بَلْ قَالُوْا اِنَّمَا اَنْ

ورکړي - د غسے پریحو ده د سنت ښه اُو ګڼړي - . . . .

فَعَلَ مَافَعَلَهُ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ سُنَّةً كَذَالِكَ تَرْكُ مَا

سر ته رسیږي چه سنت د ده خلاف وي - . . . .

تَرَكَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَعَ وُجُوْدِ الْمُقْتَضِيْ وَعَدَمِ الْمَانِعِ مِنْهُ كَانَ سُنَّةً اَيْضًا

گوره د جمعې د مونځ د پاره بانګ شته - او د اخترونو د پار نشته - او س که څوک په اخترونو

فَاِنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا اَمَرَ بِاَذَانِ الْجُمُعَةِ دُوْنَ الْعِيْدَيْنِ كَانَ تَرْكُ

کښې بانګ ته خه اُوائي - چه بانګ ښه کار دے - دا د اخترونو کښې هم وائي - نو د هٔ ته به

الْاَذَانِ فِيْهِمَا سُنَّةً وَلَيْسَ لِاَحَدٍ اَنْ يَّزِيْدَهُ وَيَقُوْلُ هٰذِهِ زِيَادَةُ عَمَلٍ

اُوايُو - چه د پيغمبرانو ديڼونه د غسې بدل شويدي - که داسې زياتے جائز وے - نو به

الصَّالِحِ لَا يَضُرُّ زِيَادَتُهٗ اِذْ يُقَالُ لَهٗ هٰكَذَا تَغَيَّرَتْ اَدْيَانُ الرُّسُلِ وَ

خو به د سحر څلور رکعته او د ماسپخين سپږ رکعته جائز شي - او بنداه به وائي - چه دا خو

وَتَبَدَّلَتْ شَرَائِعُهُمْ فَاِنَّ الزِّيَادَةَ فِي الدِّيْنِ لَوْ جَازَتْ لَجَازَ اَنْ

خه کار دے - خيرے که زيات شي - نو که چا داسې اُکړه - او ديته په دين کښې شرعي نه وائي

يُصَلِّيَ الْفَجْرَ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَالظُّهْرَ سِتَّ رَكَعَاتٍ وَيُقَالُ هٰذِهِ زِيَادَةُ

نو دے فاسق دے بدعتي نه دے - او که ديته شريعت اُوائي - نو دے فاسق او بدعتي

عَمَلٍ صَالِحٍ لَا يُضُرُّ زِيَادَتُهٗ فَمَنْ عَمِلَ بِهٖ مَعَ اِعْتِقَادِهٖ اَنَّهٗ غَيْرُ مَشْرُوْعٍ

دواړه دے - فاسق د بدعتي نه عام دے - هر بدعتي فاسق دے - او هر فاسق

فِي الدِّيْنِ يَكُوْنُ فَاسِقًا غَيْرَ مُبْتَدِعٍ - وَاِنْ عَمِلَ بِهٖ مَعَ اعْتِقَادِهٖ اَنَّهٗ

بدعتي نه دے - که زيات تفصيل غوړئ - - - - - - - - - - -

مَشْرُوْعٌ فِي الدِّيْنِ يَكُوْنُ فَاسِقًا وَمُبْتَدِعًا لِاَنَّ الْفِسْقَ اَعَمُّ مِنَ

نو مجالس الابرار - او طريقه محمديه اوګورئ - - - - - - - -

الْبِدْعَةِ فَكُلُّ بِدْعَةٍ فِسْقٌ مِنْ غَيْرِ عَكْسٍ - وَاِنْ اَرَدْتَ تَمَامَ التَّفْصِيْلِ

نو د دے بحث نه دا معلومه شوه - چه زياتے او نقصان

فَارْجِعْ اِلٰى مُطَالَعَةِ مَجَالِسِ الْاَبْرَارِ - وَالطَّرِيْقَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ - فَعُلِمَ

په دين کښې ناکاره بدعت دے - خاصکر چه د قرآن

مِنْ هٰذَا الْبَحْثِ اَنَّ الزِّيَادَةَ وَالنُّقْصَانَ فِي الدِّيْنِ بِدْعَةٌ قَبِيْحَةٌ

د ظاهر حکم نه خلاف وي - پس چه د خود نبي نه نقل نه وي -

خُصُوْصًا اِذَا كَانَتَا مُخَالِفَتَيْنِ مِنْ ظَاهِرِ النَّصِّ فَلَوْ لَمْ يَثْبُتْ نَقْلُهٗ

نو دا نوے کار دے - او د دين په نوم کار عمل حرام دے -

مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَالِكَ مُحْدَثٌ وَالْعَمَلُ بِالْمُحْدَثِ

حکم چه خودِ نبی ؐ وائی - ناکاره په کار و نو کښی دین دَ حاله جوړ کول دی -

حَرَامٌ لِاَنَّهٗ قَالَ شَرُّ الْاُمُوْرِ مُحْدَثَاتُهَا - وَعَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ قَالَ

او دَ ابو هریره نه روایت دے - چه یو بانډه چی دَ خودِ نبی ؐ سخه راغے -

اَتٰی اَعْرَابِیٌّ اِلَی النَّبِیِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ دُلَّنِیْ عَلٰی عَمَلٍ اِذَا

او دوئ ته ئے اُووے - چه ماته داسے عمل اُوخیه - چه څه په جنت ته

عَمِلْتُهٗ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ - فَقَالَ تَعْبُدُ اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا وَتُقِيْمُ

داخل شم - نو خودِ نبی ؐ ووے - چه دَ یکی یو خدائے عبادت بے شریکه کوه

الصَّلٰوةَ الْمَكْتُوْبَةَ وَتُؤَدِّی الزَّكٰوةَ الْمَفْرُوْضَةَ وَتَصُوْمُ رَمَضَانَ

مونځ - زکوٰة فرض ور کوه - دَ رمضان روجه نیسه - ده ووے - ...

قَالَ وَالَّذِیْ نَفْسِیْ بِيَدِهٖ لَا اَزِيْدُ عَلٰی هٰذَا وَلَا اَنْقُصُ مِنْهُ فَلَمَّا

څما دِ په خدائے قسم وی - چه څه به په دے کښی کے زیاتے نه کوم -

وَلّٰی قَالَ النَّبِیُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يَّنْظُرَ اِلٰی رَجُلٍ مِّنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ

چه دے بیرته تر - نو خودِ نبی ؐ خلقو ته اُووے - چه څوک دَ جنتی لیدل غواړی

فَلْيَنْظُرْ اِلٰی هٰذَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ - فَعُلِمَ مِنْ هٰذَا اَنَّ ثَوَابَ الْجَنَّةِ

نو ده اُگوری - دَ بخاری مسلم حدیث دے - نو دَ دِینه معلومه شوه - چه

بِالْاِحْتِرَازِ عَنِ الزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ مِمَّا ثَبَتَ مِنَ الشَّارِعِ -

جنت هله حاصلیګی - چه په دین کښی زیاتے کے دَ شارع په جوړ دین کښی نه کوی -

بَيَانُ ذَمِّ الرَّاْیِ فِیْ دِيْنِ اللّٰهِ بِاَقْوَالِ الْمُجْتَهِدِيْنَ الْاَرْبَعَةِ وَقَدْ كَانَ

دا بیان دَ مجتهدینو رائے دَ خدائی په دین کښی کول - سره دَ دے چه قول مجتهدان

اَئِمَّةُ الْمُجْتَهِدِيْنَ كُلُّهُمْ يَحُثُّوْنَ اَصْحَابَهُمْ عَلَی الْعَمَلِ بِظَاهِرِ الْكِتَابِ

وائی - او رغبت ور کوی - چه عمل په ظاهر قران او حدیث لګا ردے - دوئ وائی -

وَالسُّنَّةِ وَيَقُوْلُوْنَ اِذَا رَاَيْتُمْ كَلَامَنَا يُخَالِفُ ظَاهِرَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

چه څو نو کلام دَ ظاهر قران حدیث نه مخالف اُوینی - نو په ظاهر دَ

فَاعْمَلُوْا بِظَاهِرِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَاضْرِبُوْا بِكَلَامِنَا الْحَائِطَ وَاِنَّمَا قَالُوْا

قران او حدیث عمل اُکئی - او څمونږ خبره په دیوال اُغورزه وی - او دا خبره

ذَالِكَ اِحْتِيَاطًا لِلْاُمَّةِ وَاَدَبًا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ يَّزِيْدَ

ے دُ احتیاط دپاره اُوے - او دا دَ خود نبیؐ دَ ادب دپاره ده- چه څوك په

اَحَدُهُمْ فِيْ شَرِيْعَتِهٖ شَيْئًا لَّمْ يَرْضَهٗ وَخَوْفًا اَنْ يَّكْتُبَ اَحَدُهُمْ مِنْ جُمْلَةِ

شریعت کښې زیاتے نه کوی- هیڅ قدرے چه دَ شریعت خوخ نه وی- او دَ دے

اَئِمَّةِ الْمُضِلِّيْنَ اِذَا زَادَ فِيْ شَرِيْعَتِهٖ شَيْئًا (ميزان الشعراني صفحة ٣١) وَكَانَ

وُیرے چه ګمراهان اِماماں زیاتے په شریعت کښې لیږ هم اُنه کی۔ ...

اَلْاِمَامُ جَعْفَرُ الصَّادِقُؒ يَقُوْلُ مِنْ اَعْظَمِ فِتْنَةٍ عَلَى الْاُمَّةِ قَوْمٌ يَّقِيْسُوْنَ

او امام جعفر صادق به وے- چه ډیره لویه فتنه په اُمت باندے هغه قوم دے

بِرَاْيِهِمْ فِي الْاُمُوْرِ فَيُحَرِّمُوْنَ مَا اَحَلَّ اللّٰهُ وَيُحِلُّوْنَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ- وَ

چه په خپله رائے قیاس کوی- او دَ خدائے حلال حراموی- او حرام ئے حلاله وی-

كَانَ عَامِرُ بْنُ قَيْسٍ يَقُوْلُ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتّٰى يَصِيْرَ الْعِلْمُ جَهْلًا

او عامر بن قیس وئے- دا دنیا به هله فنا کیګی- چه پوهه ناپوهی اُګرځی- او ناپوهی

وَالْجَهْلُ عِلْمًا وَقَدْ رَوَى الشَّيْخُ مُحْيِ الدِّيْنِ فِي الْفُتُوْحَاتِ الْمَكِّيَّةِ

پوهه اُګرځی- او محی الدین په فتوحات مکیه کښې دَ ابو حنیفهؒ نه روایت کوی

بِسَنَدِهٖ اِلٰى اِمَامِ اَبِيْ حَنِيْفَةَ اَنَّهٗ كَانَ يَقُوْلُ اِيَّاكُمْ وَالْقَوْلَ فِيْ

چه دوئی وے- چه دَ خدائے په دین کښې دَ رائے دَ وئیلو نه ځان بچ کوئی

دِيْنِ اللّٰهِ تَعَالٰى بِالرَّاْيِ وَعَلَيْكُمْ بِاتِّبَاعِ السُّنَّةِ فَمَنْ خَرَجَ عَنْهَا ضَلَّ

او دَ سنت تابعداری کوئی- او چه داسے نه کوئی- نو ګمراه به شئ- ...

وَكَانَ الْاِمَامُ اَبُوْحَنِيْفَةَ يَقُوْلُ الْقَدَرِيَّةُ مَجُوْسُ هٰذِهِ الْاُمَّةِ

او امام ابو حنیفه به وے- چه قدریه مجوسیان دَ دے اُمت دی- او دَ دجال

وَشِيْعَةُ الدَّجَّالِ وَكَانَ يَقُوْلُ حَرَامٌ عَلٰى مَنْ لَّمْ يَعْرِفْ دَلِيْلِيْ اَنْ يُّفْتِيَ

ډله ده- دا خبره حرامه ده- چه څوك په وئینا فتوای ورکوی- او دَ دلیل نه خبر نوی

بِكَلَامِيْ (ميزان الشعراني) وَكَانَ يَقُوْلُ اِذَا اَفْتٰى بِقَوْلٍ هٰذَا رَاْيُ اَبِيْ حَنِيْفَةَ

او دوئی به وے- چه هر کله څوك داسے فتوه ورکوی- چه دا دَ ابو حنیفه رائے

وَهُوَ اَحْسَنُ مَا قَدَرْنَا عَلَيْهِ فَمَنْ جَاءَ بِاَحْسَنَ مِنْهُ فَهُوَ اَوْلٰى بِالصَّوَابِ

ده- او دا ښه خبره ده- نو که بل چا دَ دینه ښه خبره اوکړه- نو هغه دَ دینه غوره ده-

وَكَانَ يَقُولُ وَإِيَّاكُمْ وَالرِّجَالَ - وَقِيلَ لَهُ مَرَّةً قَدْ تَرَكَ النَّاسُ الْعَمَلَ

او ده به وے - چه د سړو نه بچ شئ - او ده ته یو کل اراو ویلے شو - چه خلقو په

بِالْحَدِيثِ وَأَقْبَلُوا عَلَى سَمَاعِهِ فَقَالَ لِنَقْصِ سَمَاعِهِمُ الْحَدِيثَ

حدیث عمل پریښوده - او او ریدو ته ئے قبول کړه - نو ده وے - چه د حدیث اوریدو

عَمَلٌ بِهَا وَكَانَ يَقُولُ لَمْ تَزَلِ النَّاسُ فِي صَلَاحٍ مَا دَامَ فِيهِمْ مَنْ

هم پرے عمل دے - او ده وے - چه همیشه به خلق ښه وی - ترڅو چه په دیکښې د حدیث

يَطْلُبُ الْحَدِيثَ فَإِذَا طَلَبُوا الْعِلْمَ بِلَا حَدِيثٍ فَسَدُوا - وَكَانَ مَالِكٌ

طالبان وی - او چه بے حدیثو نور علم کوی - نو فساد به شروع شی - او امام مالک به

إِذَا اسْتَنْبَطَ حُكْمًا يَقُولُ لِأَصْحَابِهِ انْظُرُوا فِيهِ فَإِنَّهُ دِينٌ وَمَا مِنْ أَحَدٍ

چه یو حکم را اخکه - نو ده به خپلو ملګرو ته وے - چه دیته اوګورئ - ځکه دا دین دے =

إِلَّا مَأْخُوذٌ عَنْ كَلَامِهِ وَمَرْدُودٌ عَلَيْهِ إِلَّا صَاحِبُ هٰذِهِ الرَّوْضَةِ يَعْنِي

او د هر چا په ویناکښې صحیح غلط کیدے شی - خو د خور نبی ؑ په کلام کښې دا نشی کیدے

بِرَسُولِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ - وَنَقَلَ ابْنُ حَزْمٍ عَنْهُ لَمَّا حَضَرَتِ الْمَوْتُ

او ابن حزم د ده نه روایت کوی - چه هر کله د ده ته مرګ نزدے شه - نو ده اوے

قَالَ لَقَدْ وَدِدْتُ الْآنَ أَنْ أُضْرَبَ عَلَى كُلِّ مَسْئَلَةٍ قُلْتُهَا بِرَأْيِي سَوْطًا

چه ما اوس دا خوښه ده - چه ما په خپله مسئله چه ما په رائے وه - یو یو دُره او وهلے شم

وَلَا أَلْقَى رَسُولَ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِشَيْئٍ زِدْتُهُ فِي شَرِيعَتِهِ وَخَالَفْتُ

او څه د خور نبی ؑ سره په شریعت کښې د زیاتی او خلاف په حالت کښې او نه وینم - او د کوم

فِيهِ ظَاهِرَ هٰذَا - قَالَ وَمِنْ هُنَا مُنِعَ رِوَايَةُ الْحَدِيثِ بِالْمَعْنَى لِلْعَارِفِ

وجه ده - چه ده په معنی د حدیث روایت منع کړیدے - ځکه چه په دیکښې زیاتے په حدیث

خَوْفًا أَنْ يَزِيدَ الرَّاوِي فِي الْحَدِيثِ أَوْ يَنْقُصَ - وَفِيمَا نُقِلَ عَنِ الْإِمَامِ

کښې کیدے شی - او د امام نه نقل دے - امام شافعی ؒ به وے . . . .

الشَّافِعِيِّ رح أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ حَدِيثُ رَسُولِ اللّٰهِ مُسْتَغْنٍ بِنَفْسِهِ إِذَا صَحَّ

حدیث د رسول د خدائے بذات خود چه صحیح وی - د چا اسناد ته حاجت نلری

لَا يَحْتَاجُ إِلَى قَوْلٍ يُعَضِّدُهُ إِذَا صَحَّ دَلِيلُهُ لِأَنَّهُ قَاضِيَةٌ عَلَى الْقُرْآنِ وَلَا عَكْسَ

چه دلیل ئے هم صحیح وی - چه حدیث په قرآن حاکم دے - او قرآن په حدیث نه دے حاکم -

وَهِيَ مُبَيِّنَةٌ لِمَا أُجْمِلَ مِنْهُ ۔ وَسُئِلَ الشَّافِعِيُّ مَرَّةً عَنْ مُحْرِمٍ قَتَلَ زُنْبُوراً
حدیث د قرآن د مجمل بیان کوي ۔ او د امام شافعيؒ نه پوښتنه اوشوه ۔ که محرمؒ د مچ
فَقَالَ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ۔ وَكَانَ
مچئ او وژله نو بیا؟ دوي اووے ۔ چه د خوږ نبيؐ په وینا د کولو او نه کولو عمل کوئ ۔ او د
يَقُولُ إِذَا صَحَّ الْحَدِيثُ فَهُوَ مَذْهَبِي قَالَ ابْنُ حَزْمٍ أَيْ صَحَّ عِنْدَهُ أَوْ
دوي به وے ۔ چه حدیث صحیح شي نو دا زما مذهب دے ۔ ابن حزم وے ۔ چه صحیح زما
عِنْدَ غَيْرِهِ مِنَ الْأَئِمَّةِ فَهُوَ كَافٍ ۔ وَقَالَ إِذَا رَأَيْتُمْ كَلَامِي يُخَالِفُ كَلَامَ
یا د بل سړي صحیح ثابت شي ۔ نو کافي ده ۔ او که زما کلام د خوږ نبيؐ د کلام نه مخالف
رَسُولِ اللّٰهِ فَاعْمَلُوا بِكَلَامِ رَسُولِ اللّٰهِ وَاضْرِبُوا بِكَلَامِي الْحَائِطَ ۔ وَعَنِ
وو ۔ نو د خوږ نبي په کلام عمل کوئ ۔ او زما خبره په دیوال ووَلئ ۔ او د
الْإِمَامِ أَحْمَدَ فِي ذَمِّ الرَّأْيِ وَتَقْيِيدِهِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ ۔ وَكَانَ يَقُولُ
امام احمد نه روایت دے ۔ په باره د بدئ د رائے کښې ۔ او په بند کولو د ئے
ضَعِيفُ الْحَدِيثِ إِلَيْنَا أَحَبُّ مِنْ رَأْيِ الرِّجَالِ ۔ فَحَاصِلُ أَقْوَالِ
کښې ۔ په قرآن حدیث باندے ۔ او دوي به وے ۔ چه مونږ ضعیف حدیث د سړو د رائے نه
الْأَئِمَّةِ لُزُومُ اتِّبَاعِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَالْاِجْتِنَابُ مِنْ رَأْيِ الرِّجَالِ
زیات محبوبه گڼو ۔ نو خلاصه د اماماتو د وینا نو دا شوه ۔ چه د قرآن حدیث
لِأَنَّ اللّٰهَ مُنَزَّهٌ عَنِ الْخَطَاءِ وَالنِّسْيَانِ ۔ وَالرَّسُولُ أَمِينٌ وَمَعْصُومٌ
تابعداري ۔ او د سړو د رائے نه پرهیز پکار دے ځکه چه الله د خطاء او د هیر نه پاک
بِالْوَحْيِ عَنِ الْخَطَاءِ وَالنِّسْيَانِ ۔ فَكُلُّ مَنْ طَلَبَ أَنْ يَحْكُمَ فِي شَيْءٍ مِنْ
دے ۔ او خوږ نبيؐ امین او پاک دے ۔ د وحي په وجه د خطاء او د هیر نه ۔ نو هر هغه څوک چه په
أَمْرِ الدِّينِ غَيْرِ ثَابِتٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَظُنُّ أَنَّ ذَالِكَ
یو مسئله کښې د دین والي حکم کوئ ۔ چه هغه د خوږ نبيؐ نه ثابت نوي ۔ او دا گمان کوي
مُسْتَحْسَنٌ فِي بَابِ الْيَقِينِ وَأَنَّ ذَالِكَ جَامِعٌ بَيْنَ مَا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ
چه دا د یقین د باره خه دے ۔ او دا حکم کونکے والي ۔ چه کما د خوږ نبيؐ د حدیث او د دے مخالف
وَبَيْنَ مَا يُخَالِفُهُ مِنَ الْمَعْقُولِ فَلَا يُصِبْ مِنْ ذَالِكَ وَحَرَامٌ عَلَيْهِ التَّرَقِّي
په منځ کښې جمع اوکړه ۔ نو ده دا کار اوکړ ۔ خو په ده د غه د یقین مقام ته رسیده حرام دي ۔

إِلَى مَا حَصَلَ لَكَ إِذْ مَا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ كَافٍ۔ شَافٍ كَامِلٌ تَبَيَّنَ فِيهِ
حکه چه د بنده د پاره خو د رسولؐ وینا کافي۔ شافي ده۔ داخو کامله خبره ده۔
حُكْمُ كُلِّ حَقٍّ وَبَاطِلٍ۔ قَالَ اللهُ تعـ۔ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا
په یقیني ښکاره حکم د هر حق او باطل پروت دے خدائی وائی۔ حق او باطل مه گډوئ او د کوئ حق
الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ۔ وَهٰذِهِ طَرِيقَةُ السَّابِقِينَ الْأَوَّلِينَ وَهِيَ طَرِيقَةُ
او تاسو پوهیږئ۔ او دا طریقه د مخکنو او د دوئ د تابعین او د وه۔ ۔ ۔
التَّابِعِينَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ مِنَ الْأَئِمَّةِ الْمُجْتَهِدِينَ وَأَكَابِرِ الْمُفَسِّرِينَ
چه څوک د مجتهدین نه د دینه روستو وو۔ د غسے لوئی مفسرین محدثین
أَعَاظِمِ الْمُحَدِّثِينَ وَعُمْدَةِ الصُّوفِيَةِ الْمُتَقَدِّمِينَ۔ كَدَاوُدَ الطَّائِي۔ وَالسَّرِيِّ السَّقَطِي
او صوفیاء کرام مخکني۔ لکه داؤد طائی۔ سری سقطی۔ معروف
وَالْمَعْرُوفِ الْكَرْخِي۔ وَجُنَيْدِ بَغْدَادِي۔ وَالشَّيْخِ سُهْرَوَرْدِي۔ وَالشَّيْخِ
معروف کرخيؒ۔ جنید بغداديؒ۔ شیخ سهروردیؒ۔ او شیخ
عَبْدِ الْقَادِرْ جِيلَانِي۔ (مُلَّا عَلِي قَارِي) كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
عبد القادر جیلانیؒ (ملا علی قاري) لکه خو نبیؐ وائی۔ ۔ ۔
أَحْسَنُ الْكَلَامِ كَلَامُ اللهِ وَأَحْسَنُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ډیر غوره کلام د خدائی او ډیر ښه هدایت د خو نبیؐ هدایت دے
وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا۔ فَمَا لَا يَدْخُلُ تَحْتَ حُكْمِ اللهِ وَحُكْمِ رَسُولِهِ
ناکاره کارونه نوے خبرے دي۔ کومے چه د خدائے په حکم کښ او د رسول کښ نه دي
فَهُوَ مِنَ الْمُحْدَثَاتِ يَجِبُ الْاِحْتِرَازُ عَنْهَا لِأَنَّ الْمُحْدَثَ بِدْعَةٌ
داخلي۔ دا نوے خبرے دي۔ چه د دینه پرهیز پکار دے۔ ځکه چه دیته بدعت وائي
وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ۔ وَمَرْجِعُهُ إِلَى النَّارِ لِأَنَّ ثَوَابَ الْعَمَلِ فِي
او هر بدعت ګمراهي ده۔ او اور ته ګرځیدونکي دي۔ ځکه چه د عمل ثواب په آخرت
الْآخِرَةِ مَرْجُوٌّ مِنَ اللهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالشَّفَاعَةِ مِنْ رَسُولِ
کښ د خدائی نه په امید دے۔ په بخښنه په مهربانئ او د خو نبیؐ په شفاعت
اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ۔ فَمَنْ يَعْمَلُ بِالْجُزْئِيَّاتِ الْمُخَالِفَةِ مِنَ الْكِتَابِ
حاصلیږي۔ نو څوک چه په داسے مسئلو چه بدي یا نوجوړے کړے وي۔ او قرآن حدیث

وَالسُّنَّةِ اَوْلَا يَعْلَمُ الْمُوَافَقَةَ وَالْمُخَالِفَةَ بِهِمَا فَلْيَاتُوا بِدَلِيْلِ وُجُوْبِ

مخالف دي- يا مخالفت او برابرتيائے معلومه نوي- عمل كوي د دے عمل په وجوب او ثواب

اَلْعَمَلِ عَلَيْهَا وَبِدَلِيْلِ ثَوَابِ الْعَمَلِ عَلَيْهَا وَتَعْذِيْبِ الْمُخَالِفِيْنَ عَنْهَا

او په مخالفت ئے د عذاب ثبوت د قران حديث نه راوړي- چه دا قسم مسئلے هغه دين

مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ حَتّٰى تَكُوْنَ مِنَ الدِّيْنِ الْمَنْسُوْبِ اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ

کرځي- کوم چه الله او رسول ته منسوب دے- ......

لِاَنَّ مَا لَا يَكُوْنُ بِاِذْنِ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ فَلَا يَكُوْنُ مِنَ الدِّيْنِ الْمَنْسُوْبِ

حکه چه کومے مسئلے چه د الله رسول په حکم نه وي- نو دا د دين مسئلے نه دي- ....

اِلَى اللّٰهِ- كَمَا قَالَ اللّٰهُ "اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوْا لَهُمْ مِنَ الدِّيْنِ مَا لَمْ

.... خدائي والي- خو وړے د دوئي د پاره شريکان دي- چه د دوئي د پاره داسے

يَاْذَنْ بِهِ اللّٰهُ وَاتَّخَذُوْا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَمَّا

مسئلے جوړوي- چه په هغے د خدائي اجازت نوي- او دوئي عالمان عابدان د خدائے

اَلْخَاتِمَةُ فِيْ بَيَانِ نَظَائِرِهَا- فَنَظَائِرُ الْمُوَافِقِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ اَحْكَامُ

نه سوا اربابان کرځوي- هر چه خاتمه ده- نو دا په بيان د مثالونو کښ دے- نو چه د قران حديث

الصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالنِّكَاحِ وَالطَّلَاقِ وَاَكْثَرُ اَحْكَامِ

موافق دي- هغه لکه د مانځه- زکوٰة- روژے- حج- نکاح- او طلاق مسئلے شوے او ډير

الْكُتُبِ الْمُتَدَاوِلَةِ مُوَافِقٌ بِالْكُتُبِ وَالسُّنَّةِ وَالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ فَهٰذِهِ

حکمونه د رواج شوي کتابونو مسئلے د قران حديث موافق دي- او د اجماع او قياس برابر

الْمَسَائِلُ كُلُّهَا مَعْمُوْلَةٌ مَقْبُوْلَةٌ بِالرَّاْسِ وَالْعَيْنِ وَلَا عُذْرَ وَلَا حِيْلَةَ

دي- دا ټولے مسئلے زير عمل او قبولے دي په سر سترګو- او د دے په منلو کښي انکار

فِيْ قَبُوْلِهَا وَتَعْمِيْلِهَا فَلَوْ فَرَضْنَا مَسْئَلَةً مِنَ الْمَسَائِلِ مُخَالِفَةً مِنَ

نه شي کيدے- پس که مونږ داسے مسئله فرض کړه- چه د قران حديث نه مخالفه وي- او د

الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ غَيْرَ مَطْعُوْنٍ وَلَا مَنْسُوْخٍ فَالْعَمَلُ بِالْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ

قران حديث حکمونه منسوخ نه دي- نو په قران حديث عمل واجب دے --- او

وَاجِبٌ وَلَازِمٌ بِقَوْلِ اللّٰهِ وَقَوْلِ رَسُوْلِهِ الْمَذْكُوْرِ فِي الْفَصْلِ الْاَوَّلِ

ضروري دے- حکم چه خدائي وائي- دا په اول فصل کښ ذکر دي- ......

مِنَ الْمُقَدِّمَةِ وَفِي عَمَلِهَا ثَوَابٌ اَلثَّابِتُ بِقَوْلِ اللهِ تَعَ وَقَوْ رَسُوْلِهِ
دَ مقدمې - او دَ دے په عمل کښې ثواب دے - او چه دَ الله او دَ رسول په وینا چه په
اَلْمَذْكُوْرُ فِي الْفَصْلِ الثَّانِيْ مِنَ الْمُقَدِّمَةِ - وَفِي الْمُخَالَفَةِ تَعْذِيْبٌ
دوهم فصل کښې ذکر دے - دَ مقدمې ثابت دے - او دَ دے په مخالفت کښې عذاب ثابت دے
ثَابِتٌ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ الْمَذْكُوْرُ فِي الْفَصْلِ الثَّالِثِ مِنْهَا وَفِي
په قرآن حدیث کوم چه په دریم فصل کښې ذکر دے - او دَ هغې مسئلو نه پریخودو
تَرْكِ الْعَمَلِ بِالْجُزْئِيَّاتِ الْمُخَالِفَةِ لَيْسَ وَعِيْدٌ وَلَا تَعْذِيْبٌ فِي الْكِتَابِ
کښې چه دَ قرآن حدیث مخالفې وی - نه عذاب او نه سزا ده - په قرآن حدیث کښې
وَالسُّنَّةِ وَلَيْسَ فِي عَمَلِهَا وُجُوْبُ الْعَمَلِ وَلَا ثَوَابٌ مَوْعُوْدٌ فِي الْكِتَابِ
او نه دَ دے په کولو کښې وجوب دے - او نه ئې ثواب په قرآن او حدیث کښې ثابت
وَالسُّنَّةِ - فَمَنْ يَرْجُوْا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِرَبِّهِ
دے پس څوک چه دَ خدائ دَ ملاقات امید لری - نو نیک عمل دِ اوکی او دَ خدائ سره دِ
اَحَدًا" = فَاَمَّا النَّظَائِرُ وَالْمَسَائِلُ الْمُخَالِفَةُ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ
څوک نه شریکوی نه جوړ وی - پس هغه مسئلې چه دَ قرآن حدیث نه مخالفې وی - لکه موټک
كَمَسْئَلَةِ جَوَازِ الْكَفِّ فِي الدُّرِّ الْمُخْتَارِ فِي بَابِ الصَّوْمِ فَانْظُرْ فِيْهِ وَكَذَا
وَهَل په درمختار کښې دَ روژے په باب کښې لیکے دے - او دَ غسے په ورغوی منی ایستل
اَلْاِسْتِمْنَاءُ بِالْكَفِّ وَاِنْ كُرِهَ لِحَدِيْثِ نَاكِحُ الْيَدِ مَلْعُوْنٌ وَلَوْ خَافَ
اګرکه دا مکروه کار دے - چه دَ لاس موټک وهونکے لعنتی دے - اګرکه دَ زنا
الزِّنَا وَيُرْجٰى اَنْ لَا وَبَالَ عَلَيْهِ مُخَالِفَةً مِنْ قَوْلِهٖ تَعَ" وَالَّذِيْنَ هُمْ
نه یریګی - او دَ دے امید لری - چه په ده به عذاب نه وی - او دا خو دَ دے فرمان نه مخالف
لِفُرُوْجِهِمْ حَافِظُوْنَ" حَافِظُوْنَ عَنِ الْحَرَامِ" اِلَّا عَلٰى اَزْوَاجِهِمْ" اَیْ
دے چه هغه خلق چه دَ پردے اندامونه محفوظ ساتی دَ حرامو نه - مګر دَ خپلو ببیانو سره
مِنْ زَوْجَاتِهِمْ" اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُوْمِيْنَ" فِيْ اِتْيَانِهِنَّ
کو روا جائز دے - یا هغه وینځې چه دَ ده په ملکیت کښې وی - په یکښې ملامتیا نشته پس
فَاُولٰئِكَ هُمُ الْعَادُوْنَ الْمُتَجَاوِزُوْنَ اِلٰى مَا لَا يَحِلُّ لَهُمْ (جلالین)
څوک چه دَ دینه علاوه چه ببیانې او وینځې دی - په نور اندامونو استعمالوی - لکه موټک نه پس دا ګڼو نه او برسیره وتکی

[illegible]

وَفِيهِ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ الْاِسْتِمْنَاءَ بِالْيَدِ حَرَامٌ وَهُوَ قَوْلُ أَكْثَرِ الْعُلَمَاءِ.
د دینه ثابته شوه- چه موټک حرام دے- او په اکثر علماء قائل دی-
سُئِلَ عَطَاءٌ عَنْهُ فَقَالَ مَكْرُوهٌ- سَمِعْتُ أَنَّ قَوْمًا يُحْشَرُونَ وَ
د عطاء نه د دے سوال اوشه- ده وے دا مکروه کار دے- ده وے ما اوریدلی دی- چه څه
أَيْدِيهِمْ حَبَالَى- فَأَظُنُّ أَنَّهُمْ هَؤُلَاءِ- وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ
خلق به په محشر کښ راجمع شی- او د دوئی لاسونه به بلاربه وی- نو ګمان کوم دے چه دا
عَذَّبَ اللهُ أُمَّةً كَانُوا يَعْبَثُونَ بِمَذَاكِيرِهِمْ (خازن) وَأَيْضًا
به هغه موټک وهونکی وی- او سعید د جبیر زوئ وے چه خدائی به هغه خلقو
مُخَالِفٌ مِنَ الْحَدِيثِ الَّذِي ذَكَرَ صَاحِبُ الدُّرِّ الْمُخْتَارِ نَاكِحُ
ته عذاب وی- څوک چه په اندامو سره لوبے کوی- او دا کار د هغے حدیث مخالف
الْيَدِ مَلْعُونٌ- وَأَيْضًا فِي الْحَدِيثِ أَنَّ يَدَ نَاكِحِ الْيَدِ مِثْلُ امْرَأَةٍ
دے چه صاحب د درمختار ذکر کړے چه د موټک په خاوند لعنت دے- او بل حدیث دے-
حَامِلَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ رَأَى الْحُسْنَ فِي مُخَالِفَةِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ-
چه موټک خاوند به د بلاربے زنے هسے وی- د قیامت په ورځ- نو څوک چه د قرآن
فَهُوَ عَاصٍ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ- وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ
حدیث په خلاف کښ ښه وائی وینی- نو دے د خدائے او د هغه د رسول نافرمان دے- او دا
نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ- فَانْظُرْ إِلَى مَنْ يَحْكُمُ بِجَوَازِ
قسم شخص به اور ته داخل کړے شی چه همیشه به په کښ وی- او د ده د سپکونکے عذاب دے- او ته لږ هغه
هَذَا الْأَمْرِ مَعَ وُجُودِ الْوَعِيدِ فِي كَلَامِ اللهِ وَفِي كَلَامِ الرَّسُولِ
جانته اوګوره- چه د دے د جواز حکم ورکوی- سره د عذاب په قرآن او په حدیث کښ- خو په ده
فَلَهُ اللَّعْنُ وَمَنْ عَمِلَ بِحِلِّهِ الْجَنَابَةَ يَحْدُثُ مِنْهُ مَرَضٌ لَا يَقْدِرُ
لعنت دے- او څوک چه په دے قسم مسئلو عمل کوی- نو دے به په داسے ناجوړه شی چه ځپلے ښځے
عَلَى وَطْيِ زَوْجَتِهِ فِي الدُّنْيَا- وَيَكُونُ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْعَادِيِينَ
سره به په دنیا کښ کور وانشی کولے- او په آخرة کښ به د نافرمانو نه وی- او د ده لاس
وَيَدُهُ مِثْلُ امْرَأَةٍ حَامِلَةٍ فَمَنْ حَكَمَ بِجَوَازِ الْكَفِّ لَا يَقْدِرُ عَلَى خَلَاصٍ
د بلاربے زنے هسے وی- نو څوک چه حکم کوی- د موټک په جواز باندے- دے به دا د

فَاعِلِهٖ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ وَلَا مِنْ لَعْنِ رَسُوْلِهٖ - وَنَظِيْرُ الثَّانِيْ قَوْلُ الْكَيْدَانِيْ

د موټلك خاوند د خدائ د عذاب او د رسول د لعنت نه خلاص كي - او دويم مثال

فِيْ بَابِ الْحَرَامِ وَالْإِشَارَةُ بِالسَّبَّابَةِ كَاَهْلِ الْحَدِيْثِ وَذِكْرُ تَعْرِيْفِ

د خلاصي كيداني وينا ده - چه د حرامو په باب كښي ليكلي - چه په مسبحه گوته اشاره حرامه ده - لكه

الْحَرَامِ فِيْ اَوَّلِ كِتَابِهٖ - اَلْحَرَامُ مَا ثَبَتَ فِيْهِ النَّهْيُ وَلَا مُعَارِضَ فِيْهِ

چه اهل حديث كوي - او ده د كتاب په اول كښي ليكلي دي - چه حرام هغه دے - چه په كښي

فَحُكْمُ حُرْمَةِ الْإِشَارَةِ مُخَالِفٌ عَنْ تَعْرِيْفِهٖ لِعَدَمِ النَّهْيِ فِيْهِ مَعَ

منع راغلي وي - او د دے د خلاف حكم نه وي - نو د اشارے عدم اموائے د ده د تعريف نه مخالف دے - ځكه چه

ثُبُوْتِهَا مِنَ الْاَحَادِيْثِ الْمَذْكُوْرَةِ فِي الْكُتُبِ الَّتِيْ اتَّفَقَ الْاُمَّةُ

په كښي منع نه ده راغلي - او ثبوت ئے د احاديثو نه شته - چه په صحيح كتابونو كښي احاديث كښي

بِصِحَّتِهَا وَكُلُّ الْاَحَادِيْثِ مَرْوِيَّةٌ بِرِوَايَاتِ الثِّقَاتِ - وَصَرَّحَ مُحَمَّدٌ

موجود دي - او دا احاديث ښه نيكانو روايت كړيدي - او امام محمد په خپل كتاب موطا كښي

فِي الْمُوَطَّا - رَاٰنِيْ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عُمَرَ وَاَنَا اَعْبَثُ بِالْحَصٰى فِي الصَّلٰوةِ

صفا ليكلي - چه عبد الله بن عمر رض د كانړو سره په لوبو په مانځه كښي وليدم - نو چه ځه ازگار شوم

فَلَمَّا انْصَرَفْتُ نَهَانِيْ وَقَالَ اصْنَعْ كَمَا يَصْنَعُ رَسُوْلُ اللّٰهِ فَقُلْتُ

نو ما ته ئے منع ئے وكړه - لكه چه خو بنى كړي وو - ما وئے هغه ښه كړي وو - ده او وے - چه په تشهد

وَكَيْفَ يَصْنَعُ رَسُوْلُ اللّٰهِ - قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِذَا جَلَسَ فِي

كښيني - نو ښے ورغوي په ښي ځون كيده - او گوتے بندے كړے وے - او په هغه گوته اشاره اوكړه -

الصَّلٰوةِ وَضَعَ كَفَّهُ الْيُمْنٰى عَلَى الْفَخِذِ الْيُمْنٰى وَقَبَضَ اَصَابِعَهٗ كُلَّهَا

حه د څنگ گوتے په خوا كښي ده

وَاَشَارَ بِاِصْبَعِهِ الَّتِيْ تَلِي الْاِبْهَامَ وَوَضَعَ كَفَّهُ الْيُسْرٰى عَلَى الْفَخِذِ

د غسے كينه ور غوي په كينه ځون

الْيُسْرٰى - قَالَ مُحَمَّدٌ وَبِصُنْعِ رَسُوْلِ اللّٰهِ نَاْخُذُ وَهُوَ قَوْلُ اَبِيْ حَنِيْفَةَ

محمد وائي چه مونږ او ابو حنيفه رح په دے عمل كوو - او په جزيل المواهب

(موطا) وَفِيْ جَزِيْلِ الْمَوَاهِبِ كُلُّ قَوْلٍ لَا دَلِيْلَ عَلَيْهِ فَهُوَ مَرْدُوْدٌ

كښي دي چه هره هغه وينا چه په هغې دليل نوي - هغه به نه منلے - نو د كيداني وينا مردوده ده -

فَقَوْلُ الْكَيْدَانِيِّ مَرْدُوْدٌ ـ لِأَنَّهٗ لَيْسَ لَهٗ دَلِيْلٌ ـ وَفِي الْمَعْدَنِ

او په معدن د كنز په شرح كښې دي ـ چه د یاتحه په سنتو كښې اشاره ده ـ

شَرْحِ الْكَنْزِ وَمِنْ سُنَنِ الصَّلٰوةِ رَفْعُ السَّبَّابَةِ فِي التَّشَهُّدِ عِنْدَ

په مسواكه گوته په تشهد كښې د أشهد أن لا إله په مقام باندئ ـ د امام ابوحنيفه رح

قَوْلِهٖ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ عِنْدَ أَبِيْ حَنِيْفَةَ رح وَمُحَمَّدٍ رح وَشَافِعِيِّ رح

د محمد رح شافعي رح په نزد باندئ ـ رحمهم الله ـ

رَحِمَهُمُ اللهُ ـ وَفِي الْكِفَايَةِ وَالْمُحِيْطِ قِيْلَ رَفْعُ السَّبَّابَةِ الْيَدِ الْيُمْنٰى فِي

او په كفايه او محيط كښې دي ـ چه په تشهد كښې به د ښي لاس مسواكه گوته

التَّشَهُّدِ عِنْدَ أَبِيْ حَنِيْفَةَ رح وَمُحَمَّدٍ رح وَالشَّافِعِيِّ رح مِنَ السُّنَنِ ـ فَقَوْلُ

په نزد د ابوحنيفه رح محمد رح شافعي رح پورته كوي ـ دا يو سنت دے ـ نو د كيداني

الْكَيْدَانِيِّ مُخَالِفٌ مِنْ حَدِيْثِ رَسُوْلِ اللهِ وَقَوْلِ أَبِيْ حَنِيْفَةَ وَلَيْسَ

وينا خالف ده ـ د حديث د خوږ نبي ـ او د وينا د ابوحنيفه رح نه ـ او د كيداني

لَهٗ دَلِيْلٌ يَعْتَمِدُ عَلَيْهِ =: اِسْتِفْتَاءٌ مِنْ مُفْتِيْ مَكَّةَ الْمُكَرَّمَةِ =:

سره اعتباري دليل نشته =: د مكے د مفتي نه سوال =:

مَا قَوْلُكُمْ يَا عُلَمَاءَ الْأَحْنَافِ فِي الْإِشَارَةِ بِالسَّبَّابَةِ عِنْدَ إِمَامِنَا

تاسو د مكے احنافو عالمانو د مسواكے گوتے په اشاره كښې څه وايئ ـ چه دا سنت ده

الْأَعْظَمِ ـ أَهِيَ سُنَّةٌ أَمْ مَمْنُوْعَةٌ ـ بَيِّنُوْا بِالدَّلِيْلِ تُؤْجَرُوْا ـــ

كه منع ده ـ دا خبره په دليل بيان او كړئ ـ چه ثواب مو اوشي ـ

اَلْجَوَابُ =: اَلْإِشَارَةُ بِالسَّبَّابَةِ مَسْنُوْنَةٌ لِفِعْلِهٖ رَسُوْلِ اللهِ ـ

جواب =: داسے اشاره سنت ده ـ ځكه چه داسے خوږ نبي كړيده ـ او د غسے

وَقَالَ مِثْلَ هٰذَا الْكَمَالُ ابْنُ الْهُمَامِ ـ وَهٰذِهِ الْمَسْئَلَةُ شَهِيْرَةٌ

كمال ابن الهمام هم وائي ـ .... او دا خو د نور نه هم

أَضْوَأُ مِنَ الشَّمْسِ الضِّيَاءِ =: (عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ السِّرَاجُ الْحَنَفِيُّ الْمَكِّيُّ)

روڼه خبره ده ـ د ستخط د مفتي عبدالله بن عبدالرحمن سراج حنفي چه د مكے مفتو دے

فَفِيْ عَمَلٍ بِالْحَدِيْثِ قَوْلُ اللهِ شَاهِدٌ ـ "وَمَنْ يُّطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ"

نو په حديث عمل خدائے په د حكم ثابت دے ـ چه چا د رسول تابعداري اوكړه ـ نو ده د خدائے تابعداري اوكړه ـ

فَعَامِلُ قَوْلِ الْكَيْدَانِيْ لَيْسَ لَهٗ ثَمَرَةٌ اِلَّا الْمُخَالَفَةُ مِنْ قَوْلِ الرَّسُوْلِ
او د کیدانی په وینا عمل خو د رسول د وینا نه مخالفت او د خدائے نه جوړے او د دې
مِنْ قَوْلِ اللّٰهِ تعـ "وَلَهٗ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ". وَاَيْضًا مَسْئَلَةُ اُجْرَةِ الْمُزَنِيَّةِ
خلقو د پاره سپکونکے عذاب دے ...... د غسے د زنا اجرة په باب اجارے
فِيْ بَابِ اِجَارَةِ الْفَاسِدَةِ مِنَ الْجَلَبِيْ - وَمَا اَخَذَتْهُ الزَّانِيَةُ اِنْ كَانَ
فاسدے کښې د چلپي کتاب نه - دے وائی - چه هغه څه چه دا په زنا اجرة
لِعَقْدِ الْاِجَارَةِ فَهُوَ حَلَالٌ طَيِّبٌ عِنْدَ الْاَعْظَمِ رح - فَهٰذِهِ الْمَسْئَلَةُ مُخَالِفَةٌ
اخلی - کړ دائے د اجارے په طریقه اخلی - نو دا حلال پاک دے - په نزد د امام اعظم رح - نو دا
عَنِ الْاَحَادِيْثِ الَّتِيْ وَرَدَتْ بِحُرْمَةِ مَهْرِ الْبَغِيِّ فِيْ جَمِيْعِ الصِّحَاحِ بِاَوْضَحِ
مسئله د احادیثو نه خلاف ده - کوم چه د زنا په اجرة کښې راغلیدی - کوم چه په
الْعِبَارَةِ وَهِيَ اَيْضًا مُخَالِفَةٌ مِنَ الْكِتَابِ لِاَنَّهٗ يَاْمُرُ بِاِتِّبَاعِ الرَّسُوْلِ
صحیح کتابونو کښې موجود دی - او دا مسئله د قران نهم مخالفه ده - ځکه چه قران
لَا بِاِتِّبَاعِ الْجُزْئِيَّاتِ الْمُخَالِفَةِ بَلْ لَا يَلْتَفِتُ اِلَيْهَا بِالْعَمَلِ وَلَا بِغَيْرِ
خو د رسول د تابعدارئ حکم کوی - نه د تشو په نامه مسئلو - او بیا لا چه مخالفے
الْعَمَلِ لَا فِي الْقُرْاٰنِ وَلَا فِي الْحَدِيْثِ - فَلَا يَنْبَغِيْ لِعَاقِلٍ مُّسْلِمٍ اَنْ
وی - بلکه دلته خو کا نه په عمل نه دی پکار - او نه هسے داخو نه په قران کښې شته - لهٰذا
يَتْرُكَ عَمَلَ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ وَيَعْمَلَ بِالْجُزْئِيَّاتِ الَّتِيْ تَكُوْنُ مُخَالِفَةً
نه په حدیث کښې - نو اختیار مسلمان ته نه دی پکار - چه په قران او په حدیث عمل پریږدی
مِنْهُمَا. بَلْ قَالَ اللّٰهُ تعـ "وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
او په دے قسم مخالفو مسئلو عمل اوکی - خدائے وائی - چه څوک د خو د نبی خلاف کوی - پس د دے
لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ
چه ورته ښکاره شی هدایت - او د مومنانو د لارے نه بله لار کوی - نو په دے خوبه دوزخ ته داخل
وَسَآءَتْ مَصِيْرًا". وَاَيْضًا كِتَابَةُ الْقُرْاٰنِ فِيْ خِزَانَةِ الْمُفْتِيِّيْنَ بِدَمِ
شی - او دا ناکاره د ګرځیدو ځائے دے - او د غسے د قران لیکل د پوز په وینو د نکے
الرُّعَافِ مُخَالِفَةٌ مِنَ الْقُرْاٰنِ "لَا يَمَسُّهٗ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ" - وَاَيْضًا
وینه - دا مخالفه مسئله ده - د قران نه - چه خدای وائی - قرآن به صرف پاکان مسه کوی -

مُخَالِفَۃٌ مِّنَ الْحَدِیْثِ لَا یَمَسُّ الْقُرْاٰنَ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ - وَاَیْضًا مُخَالِفٌ

دغسې دا د حدیث مخالفه ده - چه قرآن به صرف پاکان مسه کوی - او دغسې دا مسئله

مِّنْ جَمِیْعِ الْکُتُبِ الْمُتَدَاوَلَۃِ اَنْ لَّا یَجُوْزُ مَسُّ الْقُرْاٰنِ لِلْمُحْدِثِ وَالْجُنُبِ

د ټولو مروجو کتابو مخالفه ده - چه بے اودسه به قرآن نه مسه کوی - او د لوئے بے اودسی

وَالْحَائِضِ وَالنُّفَسَاءِ فَکَیْفَ یَجُوْزُ کِتَابَۃُ الْقُرْاٰنِ بِالدَّمِ الَّذِیْ نَجِسٌ

خاوند - حائضه - د ځلو مجتی ښځه - نو د قرآن لیکل به په پلیته وینه څرنګه جائز شی

مَعَ اَنَّ اِلْقَاءَ الْقُرْاٰنِ فِی النَّجَاسَۃِ کُفْرٌ - کَمَا صَرَّحَ بِہٖ فِیْ شَرْحِ الْعَقَائِدِ

سره د دے چه قرآن په پلیتئ کښ غورزول کفر دے - لکه دا حکم په شرح عقائد کښ دے -

وَاَیْضًا مَسْئَلَۃُ حُرْمَۃِ الْجَهْرِ بِالْاٰمِیْنَ فِی الْکَیْدَانِیْ لِاَنَّ الْحَرَامَ

دغسے په زوره امین ویلو ته حرام ویل په کیدانی کښ دی - ځکه چه حرام منع غواړی -

مَا ثَبَتَ النَّهْیُ فِیْهِ وَلَا نَهْیَ فِیْهِ فِیْ جَهْرِهٖ بَلِ الْاَحَادِیْثُ فِیْ جَهْرِهٖ

او د امین په زوره منع نه ده راغلے - بلکه د جهر ډیر احادیث دی - دومره چه د امین

کَثِیْرَۃٌ - غَایَۃُ مَا فِی الْبَابِ تَرْجِیْحُ حَدِیْثِ الْاِخْفَاءِ عِنْدَ اَبِیْ حَنِیْفَۃَ

په پټه ویلو احادیث ابو حنیفه رح د جهر نه غوره ګنړی - دغسے د رکوع په حالت کښ

مِنْ اَحَادِیْثِ الْجَهْرِ - وَاَیْضًا حُرْمَۃُ رَفْعِ یَدَیْنِ عِنْدَ الرُّکُوْعِ

لاس پورته کول - ځکه چه دلته هم منع نشته - د شارع نه . . . .

لِاَنَّ النَّهْیَ غَیْرُ مَوْجُوْدٍ مِّنَ الشَّارِعِ مَعَ کَثْرَۃِ الْاَحَادِیْثِ بِرَفْعِهٖ

او ډیر احادیث د دے پورته کول وائی - خو دا مسئله ابو حنیفه رح

وَهٰذِهٖ مِثْلُ الْجَهْرِ دَلِیْلُ تَرْجِیْحِ اَبِیْ حَنِیْفَۃَ تَرْکُہٗ ثَابِتٌ مِّنْ بَعْضِ

نه پورته کول د پورته کولو نه غوره ګنړی - او که بعض اصحابو پریخے

الصَّحَابَۃِ لٰکِنْ تَرْکُ الصَّحَابَۃِ غَیْرُ نَاسِخٍ لِفِعْلِ الرَّسُوْلِ وَاَیْضًا

وی - نو دا خو د خود نبی فعل منسوخ کولے نه شی - او دغسے

مَسْئَلَۃُ وُجُوْبِ سَجْدَۃِ السَّهْوِ بِمُجَرَّدِ الْقُعُوْدِ فِی الرَّکْعَۃِ الْاُوْلٰی

په ناکوکینا ستو په اول یا دریم رکعت کښ د سجده سهوه وجوب دا

اَوْ فِی الرَّکْعَۃِ الثَّالِثَۃِ مُخَالِفَۃٌ مِّنْ اَحَادِیْثِ جَلْسَۃِ الْاِسْتِرَاحَۃِ

. . . .

مخالف دے - د احادیثو د استراحت نه -

لِاَنَّ جَلْسَتَهَا سُنَّةٌ بِمُوجِبِهَا وَ سُجُوْدُ السَّهْوِ يُوْجَبُ مِنْ تَرْكِ الْوَاجِبِ

ځکه چه دا کیناسته سنت دی - دا احادیثو په وجه - او سجده سهو خو هله واجبه کړی

لَا مِنْ تَرْكِ الْاَفْضَلِ غَايَةُ مَا فِي الْقِيَامِ بِصَدَدٍ وَرِقْدَمِيهِ رَاجِحٌ

چه واجب پریکدی - نه په پریخودو د غوره کار باندی - ډیر نه ډیر د

مِنْ اَحَادِيْثِ الْاِسْتِرَاحَةِ عِنْدَ اَبِي حَنِيْفَةَ رح - فَكَيْفَ يَجِبُ سَجْدَةُ

په نیغه د استراحت نه امام ابو حنیفه رح غوره گنړی - نو سجده د غوره په پریخودو

السَّهْوِ بِتَرْكِ الْاَفْضَلِ - وَاَيْضًا مَسْئَلَةُ الْعِمَامَةِ لِلْاَشْرَافِ فِي

څرنګ ده - دغسې د اشرافو د پاره په کفن کښ پټکی د سنت کفن مخالف دے -

الْكَفَنِ مُخَالِفَةٌ مِّنْ سُنَّةِ الْكَفَنِ - لِاَنَّ كَفَنَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ثَلَاثَةُ

ځکه چه د خوږ نبی کفن درې جامې وو - پټکی پکښ نه وو - نو پټکی د سنت پوره کولو نکی شه

اَثْوَابٍ لَا عِمَامَةَ فِيْهِ فَاِحْدَاثُ الْعِمَامَةِ رَافِعٌ لِلسُّنَّةِ وَ فِي

او دلته په اکثرو متنونو کښ سنت کفن درې جامې دی - . . . .

اَكْثَرِ الْمُتُوْنِ سُنَّةُ الْكَفَنِ ثَلَاثَةُ اَثْوَابٍ لِلرَّجُلِ فَالْعَمَلُ بِا

د سړی د پاره - . . . .

السُّنَّةِ سُنَّةٌ - وَالْعَمَلُ بِالْمُحْدَثِ بِدْعَةٌ - وَاَيْضًا اَلتَّلَفُّظُ بِالنِّيَّةِ

نو په سنت عمل سنت دے - او د ځان نه په جوړه عمل بدعت دے - دغسې د نیت په ژبه

بِدْعَةٌ لِاَنَّهَا عِبَارَةٌ عَنْ قَصْدِ الْقَلْبِ فَقَطْ وَلَا يُوْجَدُ التَّلَفُّظُ

ویل بدعت دے - ځکه نیت د زړه اراده ده او بس - او دا په ژبه ویل نشی بیا

بِهَا فِي الْقُرُوْنِ الثَّلَاثَةِ فَالتَّلَفُّظُ بِهَا بِدْعَةٌ وَهُوَ رَافِعُ السُّنَّةِ

مونږ په دریوا بهترو زمانو کښ - نو په ژبه نیت بدعت دے - او په دے سنت پوره

وَقَدْ يَكُوْنُ رَافِعُ الْفَرْضِ اِذَا اكْتَفٰى بِالتَّلَفُّظِ وَغَفَلَ عَنْ قَصْدِ

شه - او کله کله خو په دے فرض پوره شی - چه یواځې په ژبه اووائی - او د زړه اراده

الْقَلْبِ فَهٰذَا الْمُحْدَثُ رَفَعَ الْفَرْضَ فَلَا يَصِحُّ النِّيَّةُ اَصْلًا - وَهٰذَا

نه وی - نو دا نوے کار فرض پوره کی - نو نیت اجوړ او نه شی . . . . .

مَرْدُوْدٌ بِحَدِيْثِ عَائِشَةَ - وَالرَّدُّ بِمَعْنٰى بَاطِلٍ وَهٰذَا الْحَدِيْثُ

او دا باطل دے - د عائشې رض حدیث په وجه چه مردود باطل ته وائی - او دا حدیث په

مَوْجُوْدٌ فِي الْمُسْلِمِ وَالنَّوَوِيْ - وَاَعْجَبُ الْحَوَادِثِ حُكْمُ بَعْضِ الْعُلَمَاءِ

په مسلم او نووي کښې موجود دے۔ او ډېر عجيبه لوئے کار په بار بار لوئې ګناه کونکي جنازه

بِتَرْكِ جَنَازَةِ الْمُصِرِّ عَلَى الْكَبَائِرِ - كَزَانِ الْمُصِرِّ عَلَى الزِّنَا ثُمَّ مَاتَ

نه کول دي . . . . لکه زناکار چه پرله پسې زنا کوي۔ او په حالت

فِيْ ذَالِكَ - فَاِنَّ هٰذَا الْحُكْمَ مُخَالِفٌ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ

کښې مړ شي۔ دا حکم د فرمان د خود نبي ؐ نه مخالف دے . . . .

اَبِيْ ذَرٍّ قَدْ اَتَيْتُ النَّبِيَّ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ اَبْيَضُ وَهُوَ نَائِمٌ - ثُمَّ اَتَيْتُ

د ابو ذر نه روايت دے۔ ده وې۔ چه خود نبي ؐ سخته راغلم۔ نو دے په سپينه جامه کښې

وَقَدْ اِسْتَيْقَظَ - فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ

او ده ؤو۔ چه بيا راغلم نو دوئ ويښ شوي ؤو۔ نو دوئ اووے۔ چه هيڅ بنده دا نشته

قُلْتُ وَاِنْ زَنَا وَاِنْ سَرَقَ قَالَ وَاِنْ زَنَا وَاِنْ سَرَقَ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ

چه کلمهٔ طيبه وائي۔ مګر جنت ته به داخل شي۔ ما ورته اووے۔ چه اګر که زناکار او غل وي

وَقَالَ فِي الثَّالِثَةِ عَلٰى رَغْمِ اَنْفِ اَبِيْ ذَرٍّ (مشكوة) فَعُلِمَ مِنْ هٰذَا الْحَدِيْثِ

درے کرته ئې داسې اووے۔ دوئ دا ته په دريم ګزار اووې۔ چه اګر که د ابو ذر پوزه په خاورو

اَنَّ مُرْتَكِبَ الْكَبِيْرَةِ لَيْسَ بِكَافِرٍ - لِاَنَّ دُخُوْلَ الْجَنَّةِ عَلَى الْكَافِرِيْنَ

لګوه شي۔ نو د دې نه معلومه شوه۔ چه د لوئے ګناه کونکے کافر نه دے۔ ځکه چه جنت به کافرو نه

حَرَامٌ - وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -

حرام دے۔ . . . او د ابو هريره نه روايت دے۔ ده وې۔ چه خود نبي ؐ وے۔ چه په تاسو

اَلْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ اَمِيْرٍ بَرًّا كَانَ اَوْ فَاجِرًا وَاِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرَ

جهاد واجب دے۔ د هر امير سره نيک وي او که بد وي۔ اګر که لوئې ګناه هم نه کوي۔ . .

وَالصَّلٰوةُ وَاجِبَةٌ عَلَيْكُمْ خَلْفَ كُلِّ مُسْلِمٍ بَرًّا كَانَ اَوْ فَاجِرًا - وَاِنْ

او مونځ پتاسو واجب دے۔ په هر مسلمان پسې که نيک وي۔ او که ګناهګار وي۔ اګر که

عَمِلَ الْكَبَائِرَ - وَعَدَمُ الْجَنَازَةِ عَلَى الْمَدْيُوْنِ كَانَ لِلزَّجْرِ - وَهٰكَذَا عَلَى

لوئې ګناه هم نه کوي۔ او که خود نبي ؐ به قرضدار جنازه نه ده کړے۔ نو دا زورنه ده۔

الْمَحْدُوْدِ بِحَقِّ الزِّنَا - وَقَالَ اَحْمَدُ رح لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ الْاِمَامُ وَغَيْرُهٗ

د غسې د زنا په حد کښې په مړ هم۔ او امام احمد ؒ وائي۔ لوئې عالم دې په جنازه نه کوي۔ او نور دې

يُصَلِّي بِكُلِّ مُرْتَكِبِ الْكَبَائِرِ جَنَازَةً۔ فَعَدَمُ الْجَنَازَةِ عَلٰى مُرْتَكِبِ الْكَبَائِرِ
جنازه نکوی۔ او نور دِ په جنازه کوی۔ نو په لوئ گناه کونکی جنازه نه کول
خِلَافُ الْحَدِيْثِ۔ اُنْظُرْ مُسْلِمْ صفه ٦٩ جلد (٢) وَقَالَ اَبُوْحَنِيْفَةَ وَلَا
دَ حدیث نه خلاف خبره دَه۔ او امام ابوحنیفهؒ وائی۔۔۔۔۔۔
نُكَفِّرُ مُسْلِمًا بِذَنْبٍ مِنَ الذُّنُوْبِ وَاِنْ كَانَتْ كَبِيْرَةً اِذَا لَمْ يَسْتَحِلَّهَا
چه مونږ یو مسلمان په لوئ گناه نه شو کافر کولے۔ چه دا حلال نه گنړی او په
وَلَا يَزِيْلُ عَنْهُ اِسْمُ الْاِيْمَانِ (فقه اکبر) فَكُفْرُ مُرْتَكِبِ الْكَبِيْرَةِ مَذْهَبُ
دَ ایمان نه اُخئ۔۔۔۔۔۔۔ نو دَ لوئ گناه کونکی تکافر خوارج فرقه وائی۔
الْخَوَارِجِ وَمَذْهَبُ الْمُعْتَزِلَةِ اِنَّهٗ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالْاِيْمَانِ۔ وَمَذْهَبُ
او معتزله وائی۔ دے دَ کفر او ایمان په مینځ کښی دے۔ او اَهل سنت
اَهْلِ السُّنَّةِ اَنَّهٗ مُؤْمِنٌ فَاسِقٌ۔ وَفِي الْعَقَائِدِ۔ وَالْكَبِيْرَةُ لَاتُخْرِجُ الْعَبْدَ
ورته مؤمن وائی۔ خو فاسق دَے۔ او په شرح عقائد کښی دی۔ چه لوئی
الْمُؤْمِنَ مِنَ الْاِيْمَانِ۔ لِبَقَاءِ التَّصْدِيْقِ الَّذِي هُوَ حَقِيْقَةُ الْاِيْمَانِ
گناه مؤمن بنده دَ ایمان نه نه اُباسی۔ حکه چه تصدیق خو شته۔ او دا دَ ایمان
وَلَا يُدْخِلُهٗ فِي الْكُفْرِ لِاِجْمَاعِ الْاُمَّةِ مِنْ عَصْرِ النَّبِيِّ اِلٰى يَوْمِنَا هٰذَا بِالصَّلٰوةِ
حقیقت دے۔ او دے په کفر کښ نه دَے داخل۔ په دے دَ اُمت اتفاق دے۔ دَ خود نمونځ
عَلٰى مَنْ مَاتَ مِنْ اَهْلِ الْقِبْلَةِ مِنْ غَيْرِ تَوْبَةٍ۔ وَالدُّعَاءِ وَالْاِسْتِغْفَارِ
دَ زمانے نه تر اوسه پورے دا دے چه په هغه قبیلے نه مونځ کونکی دَ جنازے مونځ شوے دے
مَعَ الْعِلْمِ بِارْتِكَابِ الْكَبَائِرِ بَعْدَ الْاِتِّفَاقِ عَلٰى اَنَّ ذٰلِكَ لَا يَجُوْزُ
اگر که بے توبے مړ وی۔ او دعا او بخښنه غوښتنه سره دَ علم نه په لوی گناهونو پس
بِغَيْرِ الْمُؤْمِنِ (شرح عقائد) وَمَا كَانَ مِنَ السَّيِّئَاتِ دُوْنَ الشِّرْكِ
اتفاق نه پدے وجه دا دَ غیر مؤمن پاره نه دی جائز۔ او هغه گناهونه چه دَ
وَالْكُفْرِ سَوَاءٌ كَانَتِ السَّيِّئَاتُ صَغِيْرَةً اَوْ كَبِيْرَةً وَلَمْ يَتُبْ صَاحِبُهَا
شرک نه او کفر نه کم وی۔ اگر که دا گناهونه واړه وی یا که لوئی۔ او دَه توبه
حَتّٰى مَاتَ مُؤْمِنًا فَاسِقًا مُصِرًّا عَلَيْهِ فَاِنَّهٗ فِي مَشِيْئَةِ اللّٰهِ اِنْ شَاءَ
نوی اُبستلے۔ تر دے چه دے مړ شی۔ نو مؤمن فاسق به وی۔ دا دَ خدائ خوښه ده۔

عَذَّبَهٗ وَاِنْ شَاءَ عَفٰى عَنْهُ وَلَمْ يُعَذِّبْهُ بِالنَّارِ اَصْلًا بِفَضْلِهٖ وَرَحْمَتِهٖ
کړي۔ او که وي عذابوي۔ او ورته په اور په خپل فضل او رحم۔ او د سفارش په
وَشَفَاعَتِهِ الشَّافِعِيْنَ (ابو المنتهٰی) وَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ شَفَاعَتِيْ لِاَهْلِ
په سفارش نه عذابوي۔ ...... او خوړ نبي ﷺ وائي۔ چه زما سفارش خو د پاره د
الْكَبَائِرِ مِنْ اُمَّتِيْ مَنْ كَذَّبَ بِهَا لَمْ يَنَلْهَا فَلَوْ اَكْفَرَ اَحَدٌ بِاِصْرَارِ الْكَبَائِرِ
لویو ګناهګارو د پاره دی۔ چه زما اُمتي وي۔ او چه د نه مني۔ نو شفاعت به نه ورکوي بالکل
فَلَا يَكُوْنُ لَهُمْ شَفَاعَةٌ اَصْلًا۔ فَثَبَتَ بِالْبَرَاهِيْنِ اَنَّ مُرْتَكِبَ
الْكَبِيْرَةِ وَلَوْ كَانَ مُصِرًّا غَيْرُ كَافِرٍ بِلَا اِسْتِحْلَالٍ وَاِسْتِخْفَافٍ
نو په دلائلو ثابته شوه۔ چه د لویو ګناهو نو کونکے اګر که پرله پسے ئے کوي۔ کافر نه دے
خو چه حلال ئے نه ګنړي۔ په دے کفر راځي۔ او دا خو پټه خبره ده۔ ......
وَالْاِسْتِحْلَالُ الْمُوْجِبُ لِلْكُفْرِ اَمْرٌ بَاطِنِيٌّ لَا يَعْلَمُهُ اِلَّا اللّٰهُ فَاَحْكَامُ
چه صرف خدائے ته معلومه ده۔ نو کفر او
الْكُفْرِ وَالْاِيْمَانِ تَجْرِيْ عَلَى الْاِقْرَارِ دُوْنَ التَّصْدِيْقِ وَاِنْ كَانَ الرُّكْنُ
اسلام په اقرار بانذے دے نه په تصديق باندے۔ اګر که اصلي رکن
الْاَصْلِيْ هُوَ التَّصْدِيْقُ عِنْدَ اللّٰهِ۔ وَقَضَاءُ الْعُمْرِيِّ الْمُتَعَارِفُ
د خدائے په نزد تصديق دے۔ .... او دا مشهوره قضاء عمري چه د
فِيْ اٰخِرِ جُمُعَةٍ مِنْ رَمَضَانَ بِالصَّلٰوةِ الْخَمْسِ بِجَمَاعَاتٍ عَظِيْمَةٍ اِظْهَارُ
روژے په اخره جمعه کښ په پنځه مونځونو د جمع سره کیږي۔ دا لوئي جهالت دے۔ د
جَهْلٍ عَظِيْمٍ لَا اِخْفَاءَ عَلٰى مَنْ لَهٗ ذَوْقُ عِلْمٍ وَتَمَسُّكُهُمْ فِيْ اِثْبَاتِهَا بِحَدِيْثٍ
اهل د علم په خوند پوهیږي ونکو نه پټه خبره نه ده۔ او د دے په ثبوت کښ
مَوْضُوْعٍ مَنْ قَضٰى خَمْسَ صَلٰوةٍ فِيْ اٰخِرِ جُمُعَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ كَانَ
یو موضوعي حديث دے۔ چه چا پنځه مونځونه په اخري جمعه د رمضان کښ اوکړه۔ نو دا
ذٰلِكَ جَابِرٌ لِكُلِّ صَلٰوةٍ فَاتَتْهُ فِيْ عُمْرِهٖ اِلٰى سَبْعِيْنَ سَنَةً (ملا علی قاری)
به د ده د ټول عمر د قضا مونځونو تړاو یا کالو پورے او دریږي۔ ملا علي قاري
صَغِيْرٍ وَكَبِيْرٍ اَخْذٌ هٰذَا الْحَدِيْثُ ثُمَّ قَالَ بَعْدَهٗ بَاطِلٌ قَطْعًا لِاَنَّهٗ
صغیر او کبیر دا حديث لیکلے دے۔ بیا ئے اووے۔ چه دا حديث باطل دے د سره۔ حکم چه دا

مُنَاقِضٌ لِلْإِجْمَاعِ عَلٰى اَنَّ شَيْئًا مِّنَ الْعِبَادَاتِ لَا يَقُوْمُ مَقَامَ فَائِتَةٍ سَنَوَاتٍ

دا مخالف دے د اجماع نه۔ چه هیڅ عبادات نه اُدریگی۔ د کلونو د قضا مونځونو په ځائے۔
ثُمَّ لَا عِبْرَةَ لِنَقْلِ النِّهَايَةِ وَلَا بَقِيَّةِ الشُّرَّاحِ الْهِدَايَةِ۔ فَاِنَّهُمْ لَيْسُوْا مِنَ

بیا هیڅ اعتبار نشته د نهایه او نه د نورو د شارحینو۔ ځکه چه دوی خو محدثین نه دی
الْمُحَدِّثِيْنَ وَلَا اَسْنَدُوا الْحَدِيْثَ اِلٰى اَحَدٍ مِّنَ الْمُخَرِّجِيْنَ (ملا علی قاری)

او نه ئے د دے حدیث چا ته نسبت کړے دے۔ چه هغه دے تحقیق کړے وی۔ . . . .
وَ ذُكِرَ فِيْ فَوَائِدِ الشَّوْكَانِيْ حَدِيْثُ مَنْ صَلّٰى فِيْ اٰخِرِ جُمُعَةٍ مِّنْ رَمَضَانَ

او په فوائد الشوکانی کښ ذکر شوے دے۔ چه دا حدیث چه چا په آخرے د جمعے د رمضان
خَمْسَ صَلَوٰةٍ مَفْرُوْضَةٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ قُضِيَتْ عَنْهُ مِنْ صَلَوٰتِ سَنَةٍ

پنځه فرض مونځونه په شپه او ورځ کښ اُکړه۔ نو دا به د کال د قضا مونځونو بدل
هٰذَا مَوْضُوْعٌ لَا شَكَّ فِيْهِ۔ وَ مَشْهُوْرٌ عِنْدَ الْمُتَفَقِّهَةِ بِمَدِيْنَةِ الصَّنْعَاءِ

اُوګرځی۔ دا حدیث بے شکه موضوع دے۔ او دا حدیث هسے د صنعاء په ښار کښ مشهور دے
وَلَا يَدْرِيْ اَحَدٌ مَّنْ وَضَعَهُ لَهُمْ۔ (الشوکانی) وَهٰكَذَا فِيْ زُرْقَانِيْ شَرْحِ

او دا نه ده معلوم چه دا چا د دوی د پاره جوړ کړے دے۔ (شوکانی) او د غسے په زرقانی کښ دی۔
مَوَاهِبِ اللَّدُنِّيَّةِ جلد صفحہ۔ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ مَنِ افْتَرٰى عَلَيَّ كَذِبًا

چه د مواهب الدنیه شرح ده۔ خو د نبی وے۔ چه چا په ما دروغ اُوتړل۔ نو د ځائے
فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهٗ مِنَ النَّارِ۔ (بخاری) وَقَالَ عَلِیُّ الْقَارِيْ مَنْ عَمِلَ بِخَبَرٍ

په دوزخ کښ ځائے جوړ کړه۔ (بخاری) او علی قاری وے۔ چه چا په داسے خبره عمل اوکړ۔
صَحَّ اَنَّهٗ مَوْضُوْعٌ فَهُوَ مِنْ خُدَّامِ الشَّيْطَانِ۔ وَقَالَ شَاهْ عَبْدُ الْعَزِيْزِ

چه ده ته معلومه وی۔ چه دا موی دے۔ نو دے د شیطان خادم دے۔ او شاه عبد العزیز په
فِي الْعُجَالَةِ النَّافِعَةِ اَنَّ قَضَاءَ الْعُمْرِيْ مُخَالِفٌ عَنْ قَوَاعِدِ الشَّرْعِ وَالْعَقْلِ

عجالة النافعه کښ وائی۔ چه قضاء عمری د شریعت د قواعدو خلاف ده۔ او د عقل نه هم۔
بَلْ يُخَالِفُهُمَا وَيُكَذِّبُ بِهِمَا اِمَّا كُتُبُ الْاُصُوْلِ الْمُمَاثِلَةُ مَاْخُوْذَةٌ فِيْ تَعْرِيْفِ

بلکه د شریعت دروغجن کوی۔ هر چه د اصولو کتابونه دی۔ نو دوی لیکی۔ چه په قضا
الْقَضَاءِ وَلَا مُمَاثِلَةَ فِيْ قَضَاءِ الْعُمْرِيْ مَعَ صَلٰوةِ الْعُمْرِ وَبِغَيْرِ الْمُمَاثِلَةِ لَا يَصِحُّ

کښ برابرو والے پکار دے۔ او په قضاء عمری کښ د عمر د مونځونو سره برابرتیا نشته۔ او بے برابری قضا نه صحیح کیګی

الْقَضَاءُ - لِاَنَّ صَلٰوۃَ سَنَةٍ وَاحِدَۃٍ اَلْفٌ وَ ثَمَانِیَةُ مِاَۃٍ فَکَیْفَ یُسَاوِیْ

حکم چه تیر کال خو زر او اته سوه مونځونه دی - نو پنځه مونځونه به د عمری قضا مونځو نو څنګه

الصَّلٰوۃُ الْخَمْسُ مَعَ قَضَاءِ الْعُمْرِ وَ لَیْسَ مِنَ اللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ قَوْلٌ لِقَبُوْلِ الْخَمْسِ

برابر شی - او د خدای او د رسول دا سې ویینا نشته - چه پنځه مونځونه به د عمری مونځو نو په ځای

مِنْ صَلٰوۃِ الْعُمْرِ بَلْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ مَنْ نَامَ مِنْ صَلٰوۃٍ اَوْ نَسِیَهَا فَلْیُصَلِّهَا

قبول شی - خو نبی ﷺ وائی - چه که څوک د مونځ نه اوده شه - یا ئې هیر شه - نو چه ورته

اِذَا ذَکَرَ وَ لَا کَفَّارَۃَ لَهٗ اِلَّا ذَالِکَ (مشکوٰۃ) فَعُلِمَ مِنْ هٰذَا الْحَدِیْثِ نَفْیُ الْکَفَّارَۃِ

یاد شی - نو دا دې اوکی - او د دې بدل نشته - نو صرف هم دغه مونځ - نو د دینه معلوم

بِمَا سِوَی مِنَ الصَّلٰوۃِ الْفَوْتِیِّ - فَقَضَاءُ الْفَوْتِیِّ لَا یَکُوْنُ اِلَّا بِمِقْدَارِ الْفَوْتِیِّ

شوه - چه د مونځ کفاره صرف هغه اداء مونځ دې - نو د قضاء بدل به د قضاء

مُسَاوِلَهٗ فِی الْعَدَدِ - وَ صِفَةُ الْفَرْضِیَّةِ فَاَرْبَعُ رَکْعَاتٍ مِنَ النَّفْلِ لَیْسَ لَهٗ

په برابر کیږی - چه د هغې اداء شمار ئې وی - او د فرض صفت پکښې وی - نو

اَصْلٌ مِنْ اُصُوْلِ الشَّرْعِ وَ لَیْسَ لَهٗ مُمَاثَلَةٌ فِی الْعَدَدِ مَعَ صَلٰوۃِ الْعُمْرِ

څلور نفل رکعتونه د دې په شریعت کښې څه اصل نشته - او نه د دې شمار د

وَ صِفَةِ الْفَرْضِیَّةِ لِاَنَّ الْقَضَاءَ لَا یَکُوْنُ اِلَّا مِنَ الْفَرْضِ فَکَیْفَ یُسَاوِیْ

قضاء عمری په شمار برابر دې - او نه نفل فرض کرځی - او قضاء خو صرف د فرضو لازم ده

النَّفْلُ مَعَ الْفَرْضِ وَ یَصِیْرُ خَلَفًا مِنْهَا وَ لَوْ کَانَتِ الصَّلٰوۃُ الْخَمْسُ

نو فرض به د نفلو برابر کله اوګرځی - او نفل به د فرضو په ځای څنګه اودریږی - او که دا

خَلَفًا مِنْ قَضَاءِ الْعُمْرِ لَکَانَ نِعْمَةً عَظِیْمَةً مِنْ اَحْکَامِ الشَّرْعِ فَلَا یَلِیْقُ تَرْکُهَا

پنځه مونځونه د عمری قضاء مونځو ځای ئې اودریدې شو - نو بیا خو دا لوئې نعمت دې

مِنْ اَصْحَابِ الْکُتُبِ الْمُعْتَبَرَۃِ بَلِ اللَّائِقُ لِاَصْحَابِ الْکُتُبِ مِنَ الْمُتُوْنِ وَ الشُّرُوْحِ

د شریعت په حکمونو کښې - نو د کتابو نو والے ذکر نه که - مناسب خو دا وو - چه دا به متنو

ذِکْرُ قَضَاءِ الْعُمْرِیْ بِالصِّفَةِ الْمُتَعَارَفَةِ وَ یَاْتُوْنَ بِبُرْهَانٍ وَاضِحٍ لِئَلَّا یَبْقٰی

او شرحو کښې ذکر شوې وې - هم په دې طریقه باندې چه په مونږ کښې مروج دې - او پکښې به

فِیْهِ نِزَاعُ اَحَدٍ فَاِنْ لَمْ یَفْعَلُوْا ذَالِکَ فِی الْاَزْمِنَةِ الْمَاضِیَةِ فَثَبَتَ اَنَّ هٰذِهٖ

ښکاره دلیل راوړې وو - چه پکښې جګړه نه وې - او که هیڅ کتاب په تیره زمانه کښې د دې ذکر نوی کړې

الصَّلٰوةَ بِدْعَةٌ قَبِيحَةٌ فَيَجِبُ الْاِحْتِرَازُ عَنْهَا۔ لِاَنَّ فِي مِثْلِ هٰذِهِ الْاَعْمَالِ

نو دا ثابته شوه۔ چه دا مونځ ناکاره بدعت دے۔ نو د دینه بچ کیدل پکار دی۔ ځکه چه

رِضَاءُ الشَّيْطَانِ وَهُوَ يَظُنُّ فِيْهِ الثَّوَابَ وَفِيْهِ خَوْفُ زَوَالِ اِيْمَانٍ۔ ۔

په دے قسم عملونو کښ د شیطان رضا حاصلیګی۔ او دے په دے ګمان کښ دے چه په دے کښ ثواب دے۔ او په دے

عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَقْبَلُ اللّٰهُ تَعَ

د ایمان د تلو ویره ده۔ د حذیفه رض نه روایت دے۔ دا وائی۔ چه خوږ نبی ص وے۔ چه د بدعتی

لِصَاحِبِ بِدْعَةٍ صَوْمًا وَلَا حَجًّا وَعُمْرَةً وَلَا جِهَادًا وَلَا صَرْفًا وَلَا عَدْلًا۔

بندګی نه روژه۔ ۔ ۔ ۔ ۔ او نه حج۔ او نه عمره۔ او نه جهاد۔ او نه خیرات۔ او نه انصاف

يَخْرُجُ مِنَ الْاِسْلَامِ كَمَا يَخْرُجُ الشَّعْرُ مِنَ الْعَجِيْنِ وَعَنْ عِرْبَاضٍ قَالَ

قبلیګی۔ دے د اسلام نه داسے اوځی۔ لکه وېښته د اوړو نه او د عرباض نه۔ روایت دے

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ وَقَّرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَقَدْ اَعَانَ

چه خوږ نبی ص وے۔ څوک چه د بدعتی عزت اوکی۔ نو دهٔ د اسلام په نړولو کښ امداد اوکه۔

عَلٰى هَدْمِ الْاِسْلَامِ۔ (رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ مُرْسَلًا مشكوٰة)

دا د بیهقی په شعب الایمان کښ روایت دے۔ (مشکوٰة)

وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوْشِكُ اَنْ يَاْتِيَ عَلَى النَّاسِ

او د علی نه روایت دے۔ دا وے۔ چه خوږ نبی ص وے۔ چه نزدے دا۔ چه په خلقو داسے

زَمَانٌ لَا يَبْقٰى مِنَ الْاِسْلَامِ اِلَّا اسْمُهٗ وَلَا يَبْقٰى مِنَ الْقُرْاٰنِ اِلَّا رَسْمُهٗ مَسَاجِدُهُمْ

زمانه راشی۔ چه صرف د اسلام نوم به پاتے شی۔ او د قرآن حروفونه به پاتے شی۔

عَامِرَةٌ وَهِيَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدٰى عُلَمَاءُهُمْ شَرُّ مَنْ تَحْتَ اَدِيْمِ السَّمَاءِ

جماتونه به ئے آباد وی۔ خو د هدایت نه خالی وی۔ او د دے عالمان به د اسمان د لاندے خراب

مِنْ عِنْدِهِمْ تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ وَفِيْهِمْ تَعُوْدُ (رواه البيهقي) وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ

خلق وی۔ فتنے به د دوی نه راوځی۔ او بیا به ئے خوره وی۔ او د ابوهریره نه روایت دے

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صلعم۔ مَثَلُ عِلْمٍ لَا يُنْتَفَعُ بِهٖ كَمَثَلِ كَنْزٍ لَا يُنْفَقُ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ

دا وے۔ چه خوږ نبی ص وے۔ چه په علم فائده نه رسیګی۔ نو دا لکه د هغے خزانے چه په خدائی لار

(مشكوٰة) فَاِذَا ذَهَبَ التَّحْقِيْقُ مِنْ عُلَمَاءِ الزَّمَانِ وَلَا قُدْرَةَ لِلْجُهَلَاءِ

نه لګی۔ پس هر کله چه تحقیق د زمانے علماؤ نه کوی۔ او جاهلان خو دا قدرت نه لری

عَلَى التَّحْقِيقِ فَكَانَ هٰذَا الزَّمَانُ الزَّمَانُ الْمَوْعُوْدُ لِاَنَّ اَكْثَرُ عُلَمَاءِ

نو معلومیږي. چه دا زمانه هم د همه صفات لرونکے زمانه ده. نن روځ عالمانو په

الْوَقْتِ مُجَرٌ وَاعْمَلُ الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ وَبِنَاءُ الْاِسْلَامِ عَلَيْهِمَا فَلَا

قرآن حدیث عمل پریخوده. او ویځ د اسلام دا دواړه دي. نو خود

يَبْقىٰ مِنَ الْاِسْلَامِ اِلَّا اِسْمُهٗ وَلَا يَبْقىٰ مِنَ الْقُرْاٰنِ اِلَّا رَسْمُهٗ. وَقَالَ

د اسلام نوم پاتے شو. او د قرآن تش حرفونه پاتے شو.

رَسُوْلُ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَرَكْتُ فِيْكُمْ اَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوْا مَا تَمَسَّكْتُمْ

او خوږ نبي وے. چه ما پتا سو کښې دوه څیزونه پریخوده. چه په دے عمل کوئ

بِهِمَا كِتَابُ اللّٰهِ وَسُنَّةُ رَسُوْلِ اللّٰهِ. فَثَمَرَاتُ هِجْرَانِهِ لَا يَكُوْنُ

نو نه به ګمراه کیږئ. قرآن او حدیث. نو د دے دواړو د پریخودو نتیجه ګمراهي ده.

اِلَّا ضَلَالٌ بِمُوْجِبِ الْحَدِيْثِ وَاِخْتِلَافٌ بِمُوْجِبِ الْاٰيَةِ وَلَا تَكُوْنُوْا

د دے حدیث په بناء او اختلاف دے د دے ایت په وجه. چه تاسو د ځکنو

كَالَّذِيْنَ تَفَرَّقُوْا وَاخْتَلَفُوْا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ اُولٰٓئِكَ

کتابیانو غوندے مه کیږئ. او اختلاف مه کوئ. د وینته بنکاره دلائل راغلي ؤ د

لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ يَّوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوْهٌ وَّتَسْوَدُّ وُجُوْهٌ.

د دوئ د پاره لوئ عذاب دے. په کومه روځ به چه ځونه څه سپین او څه تور شي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. اِسْتِفْتَا بِوَاسِطَةِ حَضْرَتْ جِيْ مِنْ

د خدائي په نوم شروع ده. چه د ډیر مهربان دے دا پوښتنه ده د حضرت جي په ذریعه

مُفْتِيْ مَكَّةَ الْمُكَرَّمَةِ فِيْ بَابِ قَضَاءِ الْعُمْرِيْ. مَا قَوْلُكُمْ دَامَ فَضْلُكُمْ

د مکے د مفتي نه په باره د قضاء عمري کښې. ستاسو د دے قضاء عمري د موضوع په باره کښې چه

فِيْ اَنَّ الصَّلٰوةَ الْمَشْهُوْرَةَ فِيْ بَعْضِ الْبِلَادِ الْمُسَمَّاةَ بِالْقَضَاءِ الْعُمْرِيْ

په بعض ملکو کښې د دے رواج دے. څه وینا ده. دوئ پنځه مونځونه د دوجے په اخره

يُصَلُّوْنَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَةَ فِيْ اٰخِرِ جُمُعَةٍ مِنْ رَمَضَانَ بَعْدَ اَدَاءِ الصَّلٰوةِ

جمعه کښې د جمعے د مانځه نه روستو کوي.

الْجُمُعَةِ بِالْجَمَاعَةِ بِاَذَانٍ وَاِقَامَةٍ. وَيَجْعَلُوْنَ الثَّلَاثَةَ مِنْهَا اَرْبَعَةً

په جمع او په بانګ او اقامت سره. او د قضا د مانبام دے رکعتونه څلور جوړه کي.

عمداً ويسجدون لهذا العمد سجدة السهو باعتقاد ان هذه

او د دې قصد د پاره بيا سجده سهوه کوي - او دا يقين لري . چه دا د دوئ د ټولو

الصلوة تكون جبيرة للفائتة كلها فاتت في العمر . هل لهذه

مونځونو قضا به اوکړي - کوم چه د ده عمر په ټول عمر کښې قضاء شوي وو . نو چه د دې

الصلوة اصل في الشرع ام لا - و تجوز الصلوة المذكورة ام

څه ثبوت په شريعت کښې شته - او چه ط مونځ جائز دے - او کنه -

لا - بينوا توجروا = الجواب = الحمد لله وحده . والصلوة

په دليل سره د دې جواب اوکړئ = جواب - = د يو خدائ د پاره حمد وثنا دي . او په

والسلام على النبي بعده . ليس للصلوة المذكورة اصل في الشرع

خوږ نبي بيا درود دے . د دې مونځ هيڅ اصل نشته په شريعت کښې .

والحديث في باب قضاء العمري قال ملا علي قاري هو موضوع

او د دې په باره کښې حديث ملا علي قاري وئيلي . چه دا موضوعي دے . او دا باطل دے

وقال هو باطل قطعاً لانه مناقض للاجماع على ان شيئاً

د سره - ځکه چه دا د اجماع مخالف دې . چه هيڅ عبادة د قضاء کولو نو ځائے

من العبادات لا يقوم مقام فائتة سنوات . و قال لا عبرة

نه اودريږي . . . . او د هدايه د

بنقل بعض شراح الهداية اياه فانهم ليسوا من المحدثين

د شرحو څه اعتبار نشته . . . . . . ځکه چه دوئ د محدثينو نه نه دي .

ولا اسندوا الحديث الى احد من المخرجين . وهكذا قال

او نه ئې د دې نسبت حديث کړه کوم يو ته کړې دے . و غيري شافعيان

علماء الشافعية كصاحب فتح المعين . وفي المغرب زيادة ركعة

علماء هم وائي - لکه فتح المعين - او بيا په ماښام کښې په درې رکعتونو

على الثلاثة غير جائزة اذا كانت عمداً وهذه الزيادة مفسد

يو رکعت څلورم زياتول - او بيا د قصده دا زياتي مونځ ماتوي - او د دې د

وسجدة السهو غير مصلح لها = خادم الشرع عبد الله بن عبد الرحمن مفتي مكة المكرمة ٣٢٦

بيا سجده سهوه کول - د دې سمولے نه راولي - مفتي عبد الله بن عبد الرحمن د مکے معظمے

وَهٰكَذَا اِسْتَفْتَيْتُ مِنْ عُلَمَاءِ دَيُوبَنْد وَعُلَمَاءِ كَانْپُور
او همدغسې ما د ديوبند او د كانپور د علماؤ نه فتوىٰ طلب كړه۔
فَجَوَابُهُمْ حُرْمَتُ الْقَضَاءِ الْعُمْرِيِّ اِمْضَاءُ الْمُفْتِيِيْنَ۔
نو دوئ هم دويته حرام اووې۔ او احمد علي كانپوري۔ مولوي عبد الغني مولوي
اَحْمَدُ عَلِي كَانْپُورِي۔ مَوْلَوِي عَبْدُ الْغَنِي۔ مَوْلَوِي مُحَمَّدْ حَسَنْ۔
او مولوي محمد حسن دستخطونه . . . .
مُوْلَوِي غُلَامُ رَسُوْلُ۔ سَيِّدْ عَلِي بِنْ جَانْ مُحَمَّدْ۔ عَزِيْزُ الرَّحْمٰنْ
اوكړه۔ دغسې مولوي غلام رسول۔ سيد علي د جان محمد زوئ۔ عزيز الرحمٰن
مُفْتِي دَارُ الْعُلُوْمِ دَيُوبَنْد وَمِنْ مُخْتَصَّاتِ كُتُبِ الْمُتَاخِرِيْنَ
د ديوبند مفتي دستخطونه اوكړه۔ او د روستو عالمانو په كتابونو كښې د
اَلْمُخَالَفَةِ مِنَ الْحَدِيْثِ مَنْعُ السُّنَّةِ بَعْدَ صَلٰوةِ الْفَجْرِ مَعَ
حديث مخالف داخبره ده۔ چه دوئ سنت چه د سحر پاتې شي۔ همغه د
الْاِمَامِ مَعَ اَنَّ الْحَدِيْثَ يَدُلُّ عَلٰى جَوَازِ قَضَائِهِمَا بَعْدَ الْفَرَائِضِ
فرضونه پس منع كوي۔ سره د دې چه حديث دا د فرضونه پس جائز مني۔
عَنْ قَيْسِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ رَاٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
د قيس بن عمرو نه روايت دے۔ ده وے۔ چه خوږ نبي ا سړے د مانځه نه
رَجُلًا يُصَلِّيْ بَعْدَ صَلٰوةِ الصُّبْحِ رَكْعَتَيْنِ۔ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
روستو په مانځه اوليده۔ چه دوه ركعته ئې كول۔ نو خوږ نبي اووے۔
صَلٰوةُ الصُّبْحِ رَكْعَتَانِ۔ فَقَالَ الرَّجُلُ اِنِّيْ لَمْ اَكُنْ صَلَّيْتُ
چه د سحر مونځ خو دوه ركعتونه دي۔ ده وے۔ دا خو هغه دوه مخكني
الرَّكْعَتَيْنِ الَّتِيْ قَبْلَهُمَا فَصَلَّيْتُهُمَا الْاٰنَ۔ فَسَكَتَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
سنت كوم۔ چه ما نه پاتې شوي وو۔ نو خوږ نبي په دے چپ شه۔
(ابو داؤد صفحه ١٨٧) عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
ابو داؤد صفحه ١٨٧ د ابو هريره نه روايت دے۔ چه خوږ نبي ووے۔
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ۔ مَنْ لَمْ يُصَلِّ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فَلْيُصَلِّهِمَا بَعْدَ مَا تَطْلُعُ!
چه څوك دوه ركعته سنت د سحر اُنه كي۔ نو هغه د نمر ختو نه روستو اوكي (٣)

الشمس (ترمذی) فبت قضاهما بعد الطلوع و قبله۔

نو دے دوارو رکعتونو قضاء د نور ختو نه پس او مخکښ ثابته شوه۔ نو د

فمنعهما مخالف من الحديثين وحرمان من الثواب العظيم

منع کول د حدیثونو خلاف دے۔ او د لوئ ثواب نه محروم والے دے۔

عن عائشة رض قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ركعتا

د عائشے رض نه روایت دے۔ دے وے چه خوبر نبی ؐ وے۔ چه د سحر

الفجر خير من الدنيا وما فيها (مشكوٰة) صفحه ٩٦ = وايضا منع

دوه رکعته د دنیا او د دے د هر څه نه غوره دی۔ د غسے د سحر د سنتو

الكلام بعد سنة الفجر مخالفة من حديث عائشة رض قالت

نه روستو خبرے منع کول د عائشے د حدیث نه خلاف دے۔ دے وے چه

كان النبي عليه السلام اذا صلى ركعتي الفجر فان كنت

خوبر نبی ؐ به د سحر سنت اوکړه۔ نو که څه به ویښه وم۔ نو ما سره به ئے [illegible] اوکړے۔

مستيقظة حدثني والا اضطجع۔ (رواه مسلم) فالعمل بحديث

کنئی اړخ به ئے اولګوو۔ رواه مسلم۔ نو د خوبر نبی ؐ په

رسول الله صلى الله عليه وسلم لازم بحكم ما آتاكم الرسول فخذوه

حدیث عمل کول ضروری دی۔ د دے قرانی ایت په وجه۔ چه خوبر نبی ؐ

والعمل بقول احد من علماء الامة جهل عظيم وضلال بعيد

در ته څه عمل اخلئ۔ نو پکې عمل کوئی۔ او د نور چا عالمانو په وینا چه د حدیث

فكيف يرجون من مغفرة ربه وشفاعة نبيه يوم القيامة۔ و

خلاف وی۔ عمل کول اعی ده۔ دا قسم خلق به د خدائے نه د بخښنے۔ او د خوبر نبی ؐ د

قال تعا۔ ومن يعص الله ورسوله ويتعد حدوده يدخله نارا

شفاعت څنګه امید اوکی۔ حکمه چه څوک د خدائ او د رسول ؐ نافرمانی کوی۔ او د

خالدا فيها وله عذاب مهين۔ فلابد لنا من قاعدة كلية

پولو نه اوړی۔ نو د هیشګی اوره ته به داخل شی۔ او د وئیته به سپکونکے عذاب ورکیګی

ان كل مسئلة يخالف من اصول الدين فعلينا ان نترك العمل

نو دا یوه قاعده اُمنئے شوه۔ چه هره هغه مسئله چه د دین د اصولو نه مخالفه وی۔ نو په مونږ د

بِهَا لِخَوْفِ الْوَعِيْدِ وَأَمَّا تَرْكُ الْعَمَلِ بِالْجُزْئِيَّةِ فَلَيْسَ فِيْهِ وَعِيْدٌ

پر بجوه لازم دی۔ دَ عذاب وَيرے۔ او په تشه بے دليله مسئله کے عمل اُنشی نو پدے کښ عذاب نشته

وَلِنَظَائِرِ الْمَسَائِلِ الَّتِيْ مُوَافَقَتُهَا وَمُخَالَفَتُهَا غَيْرُ مَعْلُوْمٍ فَلَزِمَ

او دَ دے قسم مسئلو مثالونه چه موافقت او مخالفت ئے معلوم نه وی۔ نو دَ دے دَ

عَلٰى كُلِّ مُكَلَّفٍ طَلَبُ الدَّلِيْلِ مِنْ أُصُوْلِ الدِّيْنِ لِأَنَّهَا مِرْآةٌ لِتَصْحِيْحِ

دَ دليل طلب پکار دے۔ چه دَ دين په اصولو کښ دَ دے ليون او شی۔ ځکه چه دا

الْمَسَائِلِ۔ كَالْقُرْآنِ مِرْآةٌ لِتَصْحِيْحِ الْأَحَادِيْثِ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

اصول يوه ائينه ده۔ لکه قرآن دَ حديث دَ پاره ائينه ده۔ خو نبیؐ وائی۔

اَعْرِضُوا الْأَحَادِيْثَ عَلٰى كِتَابِ اللهِ فَمَا وَافَقَ فَخُذُوْهُ وَمَا خَالَفَ

ځما احاديث په قرآن پيش کوئ۔ چه دَ قرآن موافق وی۔ نو دا منئ۔ او چه

فَاتْرُكُوْهُ۔ فَكَذَالِكَ الْجُزْئِيَّاتُ إِنْ وَافَقَتِ الْأُصُوْلَ فَاقْبَلُوْهَا

مخالف وی۔ نو دا پريکدئ۔ دَ غسے که دَ کتابونو مسئلے دَ اصولو موافق وی۔ نو دا منئ

وَمَا خَالَفَتْ فَاتْرُكُوْهَا۔ وَإِنْ كَانَتِ الْجُزْئِيَّاتُ الْمُطْلَقَةُ مَقْبُوْلَةً

او چه مخالف وی۔ نو دا پريکدئ۔ اګر که دا مسئلے په خلقو کښ مشهورے وی۔ چه موافق

مِنْ غَيْرِ الْمُوَافَقَةِ فَفِيْ بَعْضِ الْجُزْئِيَّاتِ الْخُرُوْجُ مِنَ الدِّيْنِ

والے ئے نه وی معلوم۔ ځکه چه په بعض مسئلو کښ په عمل بنده دَ پاک دين نه خارجيګی۔

الْمُطَهَّرَةِ وَوُقُوْعٌ فِيْ بِئْرِ الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ۔ كَجُزْئِيَّةِ جَوَازِ كِتَابَتِ

او دَ کفر کوهی ته غورزيګی۔ لکه قرآن دَ پوزے په بينو وهکے وينه ليکل شو۔

الْقُرْآنِ بِدَمِ الرُّعَافِ كَمَا مَرَّ مُفَصَّلًا وَحِلُّ أُجْرَةِ الزَّانِيَةِ مَعَ

دَ غسے دَ زناکارے دَ زنا مزدوری شوه۔

تَحْرِيْمِهَا بِلِسَانِ رَسُوْلِ اللهِ غَلَطٌ وَفُحْشٌ۔

. . . .

چه دا خو نبیؐ حرام کړيده۔

وَمِنْ أَهَمِّ الْمَسَائِلِ مَسْئَلَةُ الْإِسْقَاطِ۔ وَهِيَ جَمِيْعُ الْحُقُوْقِ

او په رواجی مسئلو کښ دَ مړی دَ اسقاط مسئله هم ده۔ او په دے کښ

مِنَ الْفَرَائِضِ وَالْوَاجِبَاتِ وَالنُّذُوْرِ وَالْكَفَّارَاتِ فِيْ أَلْفَاظِ

غوندے مال او قرآن دا تکی وائی۔ چه فرائض۔ واجبات۔ منتنے۔ کفارے پدے مال فدا کوم

الْإِسْقَاطِ مَعَ قِلَّةِ الْمَالِ لَا يَكْفِيْ بِفِدْيَةِ الْفَرَائِضِ لِأَنَّ

سره کړے چه دا لږ مال د فرضو فدیه هم نه کړی۔ حکه چه

فِدْيَةَ صَلٰوةٍ وَاحِدَةٍ وَصَوْمٍ وَاحِدٍ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ

د یو مونځ فدیه د غنمو د روژے نیم کوړے غنم یا یو

أَوْ صَاعٌ مِنْ شَعِيْرٍ۔ فَفِدْيَةُ صَلٰوةِ سَنَةٍ وَاحِدَةٍ...

کوړے اوربشے دی۔ په دے حساب د یو کال د مونځونو فدیه

تِسْعَ مِائَةِ صَاعٍ وَأَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُصَلُّوْنَ الْعُمُرَ فَإِذَا

نهه سوه کوړی غنم شو۔ او ډیر خلق خو ټول عمر مونځ نه کوی۔

لَمْ يَكْفِ مَالُهٗ لِصَلٰوةِ سَنَةٍ فَكَيْفَ يَكْفِيْ لِصَلٰوةِ الْعُمُرِ

نو چه پیدا مال د یو کال فدیه نه کیګی۔ نو د ټول کال فدیه به څرنګ اوشی

وَإِذَا اجْتَمَعَ مَعَهَا فَرَائِضُ أُخْرٰى وَالْوَاجِبَاتُ وَالنُّذُوْرُ

او چه لا نور فرض ورسره شی۔ او واجب او منخے او کفارے خو بیا هر څه

وَالْكَفَّارَاتُ۔ وَقَالَ صَاحِبُ الْهِدَايَةِ اَلْفَرَائِضُ مُقَدَّمَةٌ

خراب شو۔ د هدایے مصنف وائی۔ چه فرض په وصیت کښ مخکښ

فِي الْوَصِيَّةِ لِأَنَّهَا أَهَمُّ مِنَ النَّافِلَةِ وَالظَّاهِرُ مِنْهُ الْبِدَايَةُ

دی۔ حکه چه دا د نفلو نه ډیر ضروری دی۔ او شروع خو په ضروری کیګی۔

بِمَا هُوَ الْأَهَمُّ فَإِنْ تَسَاوَتْ فِي الْقُوَّةِ بُدِئَ بِمَا قَدَّمَهُ مُوْصِيْ

بس که طاقت ئے برابر وو۔ یو قسم فرض وو۔ نو بیا چه وصیت کوونکی کوم

إِذَا ضَاقَ عَنْهُ الثُّلُثُ۔ وَحُقُوْقُ اللّٰهِ إِمَّا أَنْ يَكُوْنَ كُلُّهَا

کوی۔ هغه او چه دا په دریمه نه پوره کیګی۔ نو هله که حقوق ټول د ده په ذمه

فَرَائِضُ كَالزَّكٰوةِ وَالْحَجِّ وَالصَّوْمِ وَالصَّلٰوةِ۔ أَوْ كُلُّهَا وَاجِبَاتٌ

فرض وو۔ لکه زکوٰة حج روژه او مونځ یا ټول واجب وو۔

كَالْكَفَّارَاتِ وَالنُّذُوْرِ وَصَدَقَةِ الْفِطْرِ أَوْ كُلُّهَا تَطَوُّعٌ كَا

په کفارو او منختو او سر ساے کښ۔ یا ټول نفل وو

الْوَصِيَّةِ بِحَجِّ التَّطَوُّعِ وَالصَّدَقَةِ عَلَى الْفُقَرَاءِ فَإِنْ جُمِعَ

لکه د نفلی حج وصیت۔ او په فقیرانو خیرات۔ نو که دا ټول وصیتونه جمع شی۔

بَيْنَ هٰذِهِ الوَصَايَا كُلِّهَا فَإِنْ كَانَ ثُلُثُ مَالِهٖ يَحْمِلُ مَا

او د دریمه د مال دده د پاره کافی کیګي د نو د ټولو د پاره

اَوْصٰی بِهٖ فَإِنَّهٗ يَنْفُذُ وَصَايَاهُ كُلُّهَا مِنْ ثُلُثِ مَالِهٖ وَإِنْ كَانَ

وصیت جائز دے۔ چه د دریمې نه ورکوے شي۔ او که دا

الثُّلُثُ لَا يَحْمِلُ ذَالِكَ فَإِنَّهٗ يَنْظُرُ إِنْ كَانَ فَرَائِضُ فَإِنَّهٗ

وصیتونه په دریمې د مال نه پوره کیږده۔ نو اول به په فرضو شروع کوي۔

يَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ بِهِ الْمَيِّتُ وَإِنْ كَانَ بَعْضُهَا فَرَائِضُ۔ وَ

د غسے بیا په واجباتو۔

بَعْضُهَا وَاجِبَاتٌ وَبَعْضُهَا تَطَوُّعَاتٌ۔ فَإِنَّهٗ يَبْدَأُ بِالْفَرَائِضِ

بیا په نوافلو۔

اَوَّلًا۔ ثُمَّ بِالْوَاجِبَاتِ۔ ثُمَّ بِالتَّطَوُّعِ۔ (كفايه)

وَلَمَّا كَانَ رِجَالُ هٰذَا الزَّمَانِ لَا يُبَالُوْنَ بِقُوَّةِ الْفَرَائِضِ

ولے د دے زمانے خلق د دے هیڅ پروا نه لري۔ چه څنګه

فَلَا يَكْفِي مَالُهٗ عَنْ فَرَائِضِ سَنَةٍ وَاحِدَةٍ فَكَيْفَ يَكْفِي

فرض پاتے شو۔ او څکه د دوی مال د یو کال د فرضو د پاره نه کافی کیګي۔

عَنْ سَنَوَاتِ الْعُمُرِ۔ فَلَابُدَّ أَنْ يَصْرِفَ ثُلُثَ مَالِهٖ اَوَّلًا

د ټولو د عمر به څنګ کافی شي۔ نو اول د فرض فدیه یکا ده۔

إِلَى الْفَرَائِضِ بِقَدْرِ مَا يَكْفِي وَبَقِيَ عَلٰى ذِمَّةِ الْمَيِّتِ مِنَ

چه څومره به کیګي۔ او باقي فرض او واجب به د مړي په ذمه پاتے شي۔

الْفَرَائِضِ وَالْوَاجِبَاتِ۔ وَإِذَا جُعِلَ مَالٌ قَلِيْلٌ بِقَدْرِ

او که مال تلک وي۔ تش د یو کال فدیه

فِدْيَةِ سَنَةٍ وَاحِدَةٍ مَثَلًا بِقَدْرِ فَرَائِضِ الْعُمُرِ فَيَقْسِمُ

په که ګي۔ او دے دا تلک مال د ټول عمر په فرضو

ذَالِكَ بِجَمِيْعِ فَرَائِضِهٖ فَيَنْقُصُ مِنْ مِقْدَارِ الْوَاجِبِ الشَّرْعِيِّ

اُویشي۔ نو د یو مو فرض فدیه پوره ورنه کړے شوه۔ چه شریعت مقرر کړی ده۔

فَلَا يَجُوْزُ مِنَ الْكُلِّ - فَافْهَمْ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ وَالْمُتَعَصِّبِيْنَ
نو د ټولو نه نشوه - ځان پوهه کړی بے پروا او تعصب مکوی - د خدائے امقر مقلد چه نیم کوهړے هغه مکوی
فَثَبَتَ بِشَرْحِ هٰذِهِ الرِّسَالَةِ تَقْدِيْمُ الْعَمَلِ بِالْقُرْاٰنِ
د دے رسالے په پوره تفصیل دا معلومه شوه - چه اول عمل په قران دے - بیا په
وَالْحَدِيْثِ وَاِتِّبَاعُ اَقْوَالِ الصَّحَابَةِ كَمَا نُقِلَ التَّصْرِيْحُ مِنْ اَبِيْ
حدیث - بیا د اصحابو په وینا - لکه چه دا ترتیب صفا د ابو حنیفه رح نه
حَنِيْفَةَ رح وَهٰكَذَا مَذْهَبُهٗ - فَبَدَّلَ عُلَمَاءُ هٰذَا الزَّمَانِ عَمَلَهُمْ
ثابت دے - دا د ده مذهب دے - خو د دے زمانے عالمانو بدے عمل پریخوده -
وَتَقَرَّرُوْا عَلَى الْجُزْئِيَّاتِ الْخَالِيَةِ مِنَ الْاَدِلَّةِ الشَّرْعِيَّةِ وَلَا
او په تشه بے دلیله مسئلو عمل کوی - او د ابو حنیفه رح
يَلْتَفِتُوْنَ اِلٰى قَوْلِ صَاحِبِ الْمَذْهَبِ وَعَمَلِهٖ فِيْ لِحَاظِ اُصُوْلِ
وینا ته نه گوری - چه ده بر د دین په اصولو
الدِّيْنِ عَلَى التَّرْتِيْبِ الَّذِيْ ذَكَرْنَا سَابِقًا - اَنْ لَا يَحِلُّ لِلْمُؤْمِنِ
په ذکر شوی ترتیب کاوو - او دا یه وے - چه حما وینا هله منی
اَنْ يَاْخُذَ بِقَوْلِنَا مَا لَمْ يَعْرِفْ مَاْخَذَهٗ - مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ
چه د قرا حدیث په حکم پیر ووی - . . . .
وَالْاِجْمَاعِ وَالْقِيَاسِ - ٭ -
د غسے د اجماع او قیاس سره سمون خوری - . . . .
فَدَعْوَاهُمْ اِنَّنَا عَلٰى مَذْهَبِ اَبِيْ حَنِيْفَةَ كِذْبٌ مَحْضٌ
دا علماء په جبه خو وائی - چه مونږ حنفیان یو - خو دا دروغ وائی -
فَنَحْنُ نَتَمَسَّكُ بِاُصُوْلِ الْاِمَامِ وَنَعْمَلُ بِالْاَحْكَامِ بِالتَّرْتِيْبِ
څو مونږ خو دا عمل دے - چه مونږ د امام په وینا په احکامو په دے ترتیب سره
الَّذِيْ قَرَّرَ صَاحِبُ الْمَذْهَبِ - وَلَا نُخَالِفُ مِنْ قَوْلِهٖ وَ
عمل کوو - او د امام حنیفه رح د وینا کار او عمل نه به
فِعْلِهٖ وَعَمَلِهٖ - لِاَنَّهٗ عَالِمٌ بِمَعَانِي الْقُرْاٰنِ وَالْحَدِيْثِ
خلاف نه کوو - ځکه چه دے په قران - حدیث پوهیده -

بِاَحْسَنِ الْوُجُوْهِ مَعَ کَمَالَ تقواهُ وَرَعِهٖ وَهُوَ مُعْتَمَدٌ فِی الدِّیْنِ
او ډیر خه دے ډیر پرهیز کار - خه عمل کونکے اعتباری بنده وو په دین کښ
فِیْ زَمَانِهٖ - فَلِذَالِكَ اِقْتَدٰى لَهٗ تَلَامِذَتُهُمْ فِیْ تَصَانِیْفِهِمْ اَنْ
په خپله زمانه کښ - ځکه د ده شاگردان په خپلو کتابو نو کښ د ده تابعداری
یَجْمَعُوا الْفُرُوْعَ مَعَ الْاُصُوْلِ - وَاٰخِرُ دَعْوَانَا اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ
کوی - او جزئیات د اصولو سره گوری - حمونږ اخری دعاء د رب العالمین ثناده -
کَتَبَهٗ مَحْمُوْدُ الْحَسَنْ حَسَنْ زَئِی اَلْمَعْرُوْفْ بِبَاچَاخَیْلْ فِیْ قَرْیَةِ کُوْتَرْپَانْ مِنْ عَلَاقَةِ هُوْم
دا رساله حما والد بزرگوار علامه محمود الحسن حسن زی مرحوم حسن باچاخیل په کوترپان کښ لیکلے وه.

تمت بالخیر

تَرْجَمَ هٰذِهِ الرِّسَالَةَ الْمَكْتُوْبَةَ بِقَلَمِ وَالِدِیْ اِبْنُهٗ -
او دا رساله چه حما پلار لیکلے وه - ما حبیب الرحمن چه د ده ځوئے یم ترجمه کړه
حَبِیْبُ الرَّحْمٰنْ مُفَسِّرُ تَفْسِیْرِ حَبِیْبِیْ وَشَارِحُ الْبُخَارِیْ
حبیب الرحمن مفسر تفسیر حبیبی او شارح بخاری
فِیْ دَارِ التَّصْنِیْفِ - رُوْسْتَمْ بِلِسَانِ اَفْغَانِیْ - وَطَبَعَتْهٗ
په دار التصنیف روستم په جبه د پښتو - او د پاره د عوامو خواصو
لِفَائِدَةِ الْعَوَامِ وَالْخَوَاصِ = رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ
ے چھاپ کړه - خدائے د حما پلار د دے رسالے لیک او ما ته د دے د ترجمے ثواب راکی د به حمونږ دعا قبول کړے امین
اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِنَاشِرِهٖ وَقَارِئِهٖ وَكَاتِبِهٖ
وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِیْنَ

(حبیب الرحمن دار التصنیف روستم ضلع وتحصیل مردان)
(کاتب فہید الرحمن روستم)
مورخہ ۲۴ ۱/۷۷

د دار التصنیف چھاپ تیار کتابونہ

۱	تفسیر حبیب، مکمل دیرش پارے ۰ — ۱۰۰	
۲	تشریح بخاری ″ ″ ″ ... ۰ — ۱۰۰	
۳	تبلیغی نصاب مکمل حکایات صحابہ ۔ ۰ — ۶	
۴	فضائل تبلیغ ۔ .... ۰ — ۱	
۵	فضائل نماز .... ۰ — ۱	
۶	فضائل قرآن .... ۰ — ۲	
۷	فضائل رمضان .... ۰ — ۲	
۸	فضائل ذکر .... ۰ — ۳	
۹	فضائل درود .... ۰ — ۲	
۱۰	قرآن حدیث نشی ایجاوونہ ... ۱۲ — ۰	
۱۱	دحج تحفہ ۔ .... ۴ — ۱	
۱۲	مضامین حبیبی حصہ اول جلاِ جم ... زیر طبع	
۱۳	″ ″ ″ حصہ دوئم یادِ محبوب ... ″	
۱۴	سیر الصحابہ .... ″	
۱۵	اُمہات المؤمنین .... ″	
۱۶	بنات الرسولؐ .... ″	
۱۷	مہاجرین ۔ .... ″	
۱۸	انصار ۔ .... ″	

مصنف

حبیب الرحمٰن دار التصنیف روستم ۔ ضلع و تحصیل مردان

(کاتب قرین الرحمٰن روستم)

مورخہ ۱/۷۷ ۲۴